

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Η αύξηση της σύνταξης για την αγρότισσα που φθάνει τις 4.000 είναι παρήγορη απόδειξη ότι, οι ευήμεροντες άστοί, με τις παχυλές αμοιβές και συντάξεις, αναγνώρισαν την αξία της γυναίκας στην ύπαιθρο της μάνας, που με πολλές στερήσεις κι' αγάπη, μεγάλωσε και μεγαλώνει τα παιδιά της και τα πλουτίζει με ιδανικά ώστε να μπορούν και να θέλουν να βοηθήσουν την πατρίδα μας.

Δέν λύνουν οι 4.000 το οικονομικό τους πρόβλημα και πρέπει σύντομα να διπλασιαστούν. Δέν πρέπει κανείς άστος να έχει αντίθετη γνώμη, όσο κι' αν επιβαρυνθεί γι' αυτό.

Θά γίνει πιο σύντομα εάν η Κυβέρνηση προχωρήσει σε διαχωρισμό της αγρότισσας των προβληματικών περιοχών με εκείνη των παραγωγικών.

★

ΓΙΑ ΤΟ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ

Σε άλλη σελίδα δημοσιεύουμε απόψεις δασεργατών για την εργασία τους στο δάσος και την έλλειψη συμπαράστασης του Κράτους και των δασικών Υπηρεσιών.

Περιμένουμε και τις απόψεις των δασικών Υπηρεσιών ώστε οι αναγνώστες μας να σχηματίσουν τη δική τους γνώμη για την έκμεταλωση του δάσους, που τόσο συμβάλει στην αύξηση της Εθνικής Οικονομίας.

Πρέπει να μελετηθούν τα προβλήματα των δασεργατών και από κοντά να τους βοηθήσουν, ώστε η έκμεταλωση να γίνεται με τη σύγχρονη τεχνολογία και επισημή, όπως στα ανεπτυγμένα κράτη.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Για να αναπτυχθεί κάποια περιοχή απαιτούνται εκτός από τα έργα υποδομής, τη χρηματική ενίσχυση και την παροχή κινήτρων, που πρέπει να πραγματοποιηθούν από το κράτος, και η ενεργός

χει δυνατότητα για περισσότερη έκμεταλωση του ξύλου ώστε να έχουν εργασία όλο το χρόνο.

Στην προσπάθειά του αυτή βρήκαν αντίθετη την πλειοψηφία των όπολοιπων μελών του συνεταιρισμού που αποτελούνται από συγχωριανούς μεγαλύτερης ηλικίας και άρκοονται στο μεροκάματο. Ακόμη στηριζόμενοι

Στα προηγούμενα φύλλα μας είχαμε υποσχεθεί να αφιερώσουμε την έκδοση του 'Απρίλη στα αναπτυξιακά θέματα του Ζαγοριού.

Ζητούμε συγγνώμη από τους συνδρομητές και αναγνώστες μας γιατί θα φανούμε άσυνεπείς σ' αυτή μας την υπόσχεση. Ο λόγος είναι το ότι, κατά την εκτίμηση της Συντακτικής Επιτροπής, τα κείμενα που στάλθηκαν για δημοσίευση, δέν καλύπτουν όλες τις πτυχές του αναπτυξιακού προβλήματος του Ζαγοριού και η δημοσίευση αυτών και μόνο, δέν θά έδινε ολοκληρωμένη εικόνα του θέματος, κι' αυτό δέν θά βοηθούσε τις αρχές για την καλλίτερη αντιμετώπισή του.

Αναβάλλουμε, λοιπόν, για ευθετότερο χρόνο την ένασχόληση με την ανάπτυξη του Ζαγοριού και παρακαλούμε, για μια ακόμα φορά, όλους τους Ζαγορίσιους, και πρόπαντός τους επαίοντες, να μάς στείλουν τεκμηριωμένες μελέτες για να γίνει μια έκδοση αντάξια της ποιοτικής στάθμης που βρίσκεται η έφημερίδα μας.

Η ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΦΟΡΕΣΙΑ

Κατά τις Εθνικές έπετείους είδαμε να παρελαύνουν στην πλατεία των Γιαννίνων διάφοροι χορευτικοί όμιλοι με τοπικές παραδοσιακές στολές. Είδαμε φορείς του Πωγωνίου, του Σουλίου, των Καλαρρυτών, μονάχα του Ζαγοριού δέν είδαμε. Ελπίζουμε όμως θετικά με τη δημιουργία από τον Πολιτιστικό Σύνδεσμο χορευτικού όμιλου, να παρελαύνουν ντυμένα και τα Ζαγορίσια νιάτα με τις ωραιότατες στολές της περιοχής μας. Πρέπει να εξευρεθεί όπωσδήποτε ένας άριθμός στολών. Κάνουμε έκκληση σε όσους τις έχουν, στα σεντούκια για ττροφή του σκόρου να κάμουν πατριωτική χειρονομία και να τις προσφέρουν στον Π.Σ.Ζ.

★

ΓΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Δίπλα στη Γέφυρα Καμπέραγα υπάρχει θερμοκήπιο λουλουδιών.

Επειδή όμως δέν προβλέφθηκαν τα κατάλληλα προστατευτικά μέτρα τα νερά από το πότισμα των λουλουδιών τρέχουν προς τις θάσεις του γεφυριού και η διάβρωση του εδάφους είναι εξοφθαλμός.

Ως εκ τούτου ο κίνδυνος για ανεπανόρθωτη ζημιά του γραφικού γεφυριού είναι βεβαία.

Παρακαλείται η Υπηρεσία προστασίας νεωτέρων μνημείων του Υπουργείου Χοροταξίας και Περιβάλλοντος να ενεργήσει τα δέοντα για να αποτραπεί ο κίνδυνος.

★

στην πλειοψηφία δέν συμφωνούν στην απ' ευθείας έκμεταλωση της στρογγυλής ξυλείας χωρίς την παρέμβαση των εμπόρων.

Η άρνητική αυτή θέση και στάση θά έχει σαν αποτέλεσμα τον έν νέου εκπατοισμό των νεαρών συμπατριωτών τους, και να στερηθεί το χωριό την πολύτιμη προσφορά τους.

Λύση μπορούν να δώσουν τα Υπουργεία Συντονισμού, Βιομηχανίας, Γεωργίας, και Εργασίας και ό καθένας αντίλαμβάνεται ότι απαιτείται μεγάλο χρονικό διάστημα για να παρθεί θετική απόφαση. Η διοικητική αποκέντρωση που εξαγγέλεται πρέπει να έχει και την ισχύ να δίνει άμεσες λύσεις σε τέτοιου είδους προβλήματα.

Φίλος Δολιανίτης παρατήρησε ότι, στα πευκόφυτα δάση που έγινε καταπολέμηση της κάμπιας του πεύκου, άφαιστήκαν και οι μικροί πτερωτοί φίλοι μας. Και έρωτά, μήπως η κάμπια που δηλητηριάζεται από τα φάρμακα άποτελεί θανατηφόρο δόλωμα και για τα μικρά πουλιά;

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ
ΠΟΙΗΤΕΣ

ΧΩΡΙΟ

Γυρμένο μές στην πράσινη πλαγιά,
κοιμήθη άποψε τό χωριό μας,
σά νάταν νυσταγμένο από παλιά,
σάν κουρασμένο τό φτωχό μας.

Θλιμένο λές επλάγιασε βουβά,
σά νά τό λυώνει κάποιος πόνος.
Έσβησε τά φωτάκια τά στερνά
καί κλαίει μαζί του ό γκιώνης μόνος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΡΑΛΗΣ

ΛΕΥΤΕΡΙΑ

Αυτό τό ντελικάτο άγόρι,
μέ τό χαμόγελο καί τ' όραμα στά
μάτια,
π' άνέμικε τά χέρια του ψηλά
χρυσιάζοντας τόν ήλιο,
κρατώντας ένα λουλούδι στ' άδύνα-

μο χέρι,
φώναζε μέ τόν ένθουσιασμό
καί τή φλόγα τής νιότης,
λευτεριά, λευτεριά!
Κι ύστερα
ό ήλιος ράγισε,
γίνθηκε μιά κατακόκκινη λαβωματιά
κατάστημα του ούρανού
του λουλουδιού τά πέταλα σκορπί-

σανε,
κι ό νιός,
πού μοίραζε στ' άδέρφια του τόν
ήλιο

έπεσε κρατώντας σφιχτά
στά ξυλιασμένα δάχτυλα
τή δακρυσμένη άνοιξη
καί τήν έκφραση τής λέξης συμπι-

κνωμένη
στ' άκίνητα μάτια
πού κοιτάγαν παγωμένα στόν ούρα-

νό.
Καί τό παιδί μέ τό χαμόγελο
καί τ' όραμα στά μάτια
πού μοίραζε στ' άδέρφια του τόν
ήλιο

έγινε άχός καί θρήνος μέσα μας,
ρομφαία όργισμένη.

ΦΩΚΙΩΝ Ι. ΚΑΨΑΛΗΣ

ΑΗΔΟΝΙ ΜΟΥ

Άηδόνι μου φιλέρημο μικρό χαριτωμένο
γιατί είναι τό τραγούδι σου πουλί μου λυπημένο;

Ποιά σκέψη στην άθωα σου καρδούλα νά φυλιάζει
καί τό μικρό στηθάκι σου θαθεία - θαθεία στενάζει;

Κι' άποτραβίσαι μοναχό νά κρύψεις τόν καημό σου
νά καταπιεις τόν πόνο σου νά πιΐξεις τό λιγνό σου;

*Έλα μικρέ τραγουδιστή κοντά μου νά σε πάρω
μέ τής καρδιάς μου τή χορδή καί έγώ νά σ' αγγιζάρω.

*Έλα τής άνοιξης πουλί πού τραγουδάς τόν πόνο
*Όσοι πονέσανε πολύ αυτοί σέ νοιώθουν μόνο.

ΦΕΒΡΩΝΙΑ ΒΛΑΧΟΥ

ΤΟ ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Στήν περιγραφή μας τούτη θά ήταν
μεγάλη ή παράλειψη άν δέν χαράζαμε
έδω — άς είναι καί μέ κάθε δυνατό
συντομία — λίγα λόγια καί γιά τό άλ-
λο σκέλος του χωριού μας, πού πα-
λαιότερα (άπό τό 1361 πού άναφερόν-
ταν, ως τό 1641) έφερε τό όνομα:
Β ε ζ ι τ σ α . Καί καθώς είναι γνω-
στό, τρεις ήταν οι μαχαλάδες πού τό
άποτελούσαν:

*Ο Άγιος Γεώργιος μαχαλάς, ή Μα-
ναδένδρι καί Μονοδέντρι (σπίτια 126
καί κάτοικοι 700, κατά Ι. Λαμπριδην),
ό Άγιος Νικόλαος, ή Μεσιός Μαχα-
λάς ή Πανωχώρι (σπίτια 74, κάτοικοι
600), καί ή Παναγία Μαχαλάς, ή Κά-
τω Μαχαλάς (σπίτια 63, κάτοικοι
340).

*ΑΕΙΖΕΙ λοιπόν τόν κόπο νά κάνουμε
έδω κάποια περιγραφή καί γι αυτό Ι-
διαίτερα μάλιστα, γιατί τό χρέος μας
είναι νά ύμνήσουμε τή γενέτειρά των
Μεγάλων Έθνικών ευεργετών, των
Ρ ι ζ α ρ η δ ω ν (τ ο υ Μάνθου καί
του Γρήγγου), γιά τούς όποιους μιλή-
σαμε Εξχωρα καί στην πρώτη μας συλ-
λογή: «Στού Βίκου τή Χαράδρα» σελ.
17.

*Αλλά καί τόσα άλλα μεγάλα όνό-
ματα κοσμούν τό Ζηλευμένο άδελφό
γειτονοχώρι μας. *Ας ονομάσουμε ό-
σα πρόχειρα μές έρχονται στό νοΰ:
Μιχαήλ Βοεβόδας, ό Θεριανός, πού
γιά νά βρη τήν ύγεια του έγκαταστά-
θηκε πρώτα στόν Προφήτη *Ηλία, πού
μετώκισε εκεί άπό τή Βαστανία πού
Τσερβαριού καί ύστερα, μόνιμα πιά,
στό Μονοδέντρι. *Επίσης, ό Γεώργιος
Μίσιος, άπόγονος του παραπάνω, πού
άλλαξε τό επώνυμό του άπό Βοεβόδα
σέ Μίσιο καί άπό γενιά του όποιου
πολλοί έχρημάτισαν Προεστί του Ζα-
γοριού. *Αλλά καί ό Ι. Κόνιαρης, πού
ήταν κάποτε καί Δήμορχος των *Αθη-
ναίων. Καί οι λόγιοι Π. Βάλλας καί Δ.
Βάλλας, σημαίνοντες γιατροί, ό Γ.
Μπέτσιος, δραστήριος δικηγόρος στην
*Αθήνα. *Ο Δ. Σεμπέλος, Καθηγητής
στό Πανεπιστήμιο. Οι Μιλτιάδης Σ.

Πανταζής καί *Αναστάσιος Τάγης, δι-
δάκτορες Φιλοσοφίας ό Ν. Σακελλα-
ρίου, διδάκτορας τής *Ιατρικής ό
Θρασύβουλος Στέας, Δικηγόρος στην
*Αθήνα, καί τόσοι άλλοι άκόμα παλιό-
τεροι καί μεταγενέστεροι, μέχρι του
τελευταία πού χάθηκε, γιατρού καί άν-
θρωπιστή μαζί, Διαμαντή *Αντ. Ράπη.

*Επειδή όμως στά αναθύμματα τού-
της τής συλλογής μου πολύ περιωρι-
κές μου θύμησης άπό τόν παραπάνω
χώρο, άς μου επιτραπή νά περιοριστώ
στις λίγες παρακάτω γενικότητες, έ-
στω κι άν είναι άνεπαρκείς νά δώσουν
κάποια άκριβέστερη εικόνα του ώρι-
ου αυτού τοπίου καί του κόσμου πού
έΞέθρεψε κάποτε. Τούτο μόνο θά είχα
νά τονίσω μέ τήν πιά μεγάλη μου πού
θά μπορούσα νά έκφράσω Ικανοποίη-
ση, πέρα άπό όσα γιά τίς Βίτες στή
συλλογή μου αυτή άραδιάζω:

Πολύ πετυχημένα ό τόπος αυτός ά-
ναγνωρίστηκε άπό τούς άρμόδιους
σάν τόπος Ι δ ι α ι τ έ ρ ο υ κ ά λ
λ ο υ σ ε . *Όπως επίσης χαρακτηρί-
στηκε καί τό διπλανό μας χωριό, τό

Δίλοφο (Σιομποτόλι). *Αλλά καί με-
ρικά άπό τά σπίτια του, όπως είναι
του Νάντα του Τσιόντη καί του Παν-
τελή Πανταζή, εύλογα χαρακτηρίστη-
καν σάν διατηρητέα μνημεία καί έρ-
νε μάλιστα άπό τούς έντεταλμένους
γιά τή διαφύλαξη τους καί ή άπορη-
τητή έπισκευή τους Εξχωρη έπιδή-
κότητα καί λαμπρότητα παρουσιάζει
καί τό παλιό άρχοντικό του Μάνθου
Πανταζή, ή του Κουρκούτα πού τό έ-
ξουσιάζει τώρα ό κληρονόμος γιος
του Φωκίων Πανταζής. Είναι άπό τή
ώραϊότερα σπίτια του χωριού άν όη
τό πιά ώραίο πού σου έπιβάλλεται μέ
τό πρώτο κοίταγμά του καί τήν πανο-
ραμική του θέα. Τό ίδιο άπορητη
ήταν καί ή έξασράληση ιδιαίτερου α-
κήματος γιά τή λειτουργία Οικονο-
μείου, πού στεγάζει τά παιδιά πού φοι-
τούν στό Δημοτικό Σχολείο του χω-
ριού. *Αλλά καί άλλα μεταγενέστερα
κτίρια, όπως ή σχολή ή θιοτεχνική καί
λάμπρυναν τό χωριό. Αυτά πραγμα-
ποήθηκαν άπό τή Ριζάρεια Σχολή, σάν
ένδειξη ελάχιστης ευγνωμοσύνης
πρός τούς Μεγάλους *Εθνικούς μας
Ευεργέτες, τούς άδελφούς Ριζάρη,
των όποιων τό Μονοδέντρι ήταν ή γε-
νέτειρα. Γιά τήν Εξχωρη άπορητή
τήν επιβλητική αρχιτεκτονική πολλών
άπό τά σπίτια του καθώς καί τήν έξω-
χη θέα του πού τό λουζει άπό τό άν-
νορά του, άλλου τό πρσάνω μέ τίς
μαρμαρένιες ένσκαλμένες άνάσες τους
λίγος Βίκος άπό κάποιο πλεονέκτη-
μα του, τόν τελευταίο καιρό Ζήλεων
καί καμνήσοι Έξνοι, πού έχτισαν εκεί
πανάξια σύγχρονα σπίτια καί Έξνους
καί Έξνους Μονοδενδρίτες κι αυτοί.

Κι άλληθρα πολύ πού εζίζε καί πού
πάει μιά τέτοια αλλαγή. Εύχρηστα
μέ τήν καρδιά μας ή ρύπανση καί τό
νέφος πού μαστίζει τίς μενέλες πό-
λεις νά δώσει μεγαλύτερη διεύδο
πρός τό χωριά καί γι άλλη μιά φορά
νά δοκιμάσουν τήν παλιότερη σήλη
τους.

Στό ήσυχο, όσο καί άπό παρόσητο
εύγενικό αυτό χωριούδκι, ή ιδιαίτερη
πού του επιδείχτηκε στοργή ήταν ή
πιδλημένη. *Αποτελεί άλλωστε καί γιά
όλο τό γύρω τοπίο τό τελευταίο σκα-
λοπάτι γιά τή φημισμένη χαράδρα πού
Βίκου. Καί κεί στό Μεσοχώρι πού χω-
ριού ένα επιβλητικό Περιπτερο παρι-
μένη νά καλοδεχτή τούς κουρασμέ-
νους μακρινούς Τουρίστες γιά νά τους
προσφέρει τά άναμνητικά του, όπως
είναι ή Ζαγορία άλευρόπιτα κλπ. *Υ-
στερα, καί τά πεντακάθαρα τών σπι-
τιών του χωριού ύπνοδωμάρια θά συρ-
πληρώσουν καί κείνα τήν άπλωση καί
τή δροσιά, πού μέ τόση λαχτάρα άπο-
κάναν νά τή γευτούν.

Τό άτύχημα είναι πού ό πληθυσμός
των χωριών μας χρόνο μέ τό χρόνο
λιγοστεύει καί δέ θάβει μακριά ό κα-
τός πού άναπόφευκτα θά πρέπει έί-
ναι καί Μονοδέντρι νά άποτελειώσει
άναγκαστικά μιά Κοινότητα.

*Ίσως όμως αυτό νά θηγί καί σέ κα-
λό.
*Ο χρόνος θά τό δεί-

Μάρτης 1982 ΤΑΚΗΣ ΔΑΝΟΣ

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

Οί συκοφαντίες σέ θάρος των μελών του Δ.Σ. του Π.Σ.Ζ. καί άλλων συμπατριωτών είχαν πετύχει το σκοπό τους καί πολλοί πού έντεχνα είχαν παρασυρθεί, πίστεψαν ότι τούς είχαμε προδώσει.

Στις 8 Δεκεμβρίου 1975 καί ένδ θρισκόμουν στην *Αθήνα γιά τό πρό των Χριστουγέννων έμπορικό μου ταξίδι, πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση μερικων προέδρων καί ιδιωτών στά ... εκπαιδευτήρια Σαρηγιάννη, παρουσιάστηκε δέ σά συνέχεια το μέχρι τότε άγώνα μας.

*Υστερα άπό τηλεφωνική μας έπαφή καί συνενόηση με τά μέλη του Δ.Σ. πήγε στή συγκέντρωση ό Γεν. Γραμματέας του Π.Σ.Ζ. κ. Κ. Βαρζώκας.

ΚΙΜΩΝΑ Α. ΚΥΡΙΑΖΗ

Κατά τήν πρόοδο τής συγκεντρώσεως διεπιστώσε ότι άτομα πού δέν παρουσίασαν καμμία μέχρι τότε δραστηριότητα ή καί παρουσία στόν άγώνα, ύπόσχονταν σύντομη λύση του θέματος καί παράλληλα άγνοούνταν τόσο ή Συντονιστική Επιτροπή Κοινοταρχών πού είχε καί τήν ευθύνη τής διεξαγωγής του άγώνα, όσο καί ό Π.Σ.Ζ. πού είχε ξεκινήσει καί συνέχιζε τόσο έντονα τόν άγώνα.

Συγκροτήθηκε επιτροπή σέ αντικατάσταση τής *Επιτροπής άγώνα πού άποτελέστηκε άπό τούς προέδρους κ. Ε. Βουλόδημο, Η. Κουτσό, Ι. Καλύθα, Α. Ξυνό καί τόν κ. Α. Σαρηγιάννη με άναπληρωματικούς τούς κ. Κ. Λαζαρίδη καί Ε. Πλαστήρα.

*Αποφασίστηκε νά πραγματοποιηθεί πορεία διαμαρτυρίας καί συγκροτήθηκε επιτροπή άπό τούς Κώστα Λαζαρίδη, Στ. Στεργιάδη, Γιάννη Καλύθα, Γιώργο Καρρά καί Σπ. Σταμούλη πού τελικά δέν έγινε.

*Η επιτροπή άγώνα έπισκεύθηκε τόν κ. Νομάρχη καί δ-
πως γράφει ό κ. Ε. Βουλόδημος «άνέπτυξε τό θέμα ό κ. Σ. Στεργιάδης καί άκολούθησε μιά άτέρμονα συζήτηση».

*Απ' ότι έμαθα ζήτησαν νά κατοχυρωθούν μέ συμβολαιογραφική πράξη τά αίτήματά των καί νά δωθεί ένα συμβολικό ένοίκιο άπό μία δραχμή τό στρέμμα, άπαίτηση πού κατά τή γνώμη μου δέν ήταν δυνατό νά άποδεχτεί τό Κράτος.

Γεγονός είναι ότι ΕΠΙΤΡΟΠΗ άπό τούς κ. Ε. Βουλόδημο, Ι. Καλύθα, Ε. Πλαστήρα, Α. Σαρηγιάννη καί Γ. Γραβάνη πήγε στην *Αθήνα νά έπισκευθεί τόν *Υφυπουργό Γεωργίας.

Μέ τή συμπάρασταση των βουλευτών κ. Γ. Μυλωνά καί Χρ. *Ιωάννου, χωρίς νά έχουν συμβουλευτεί προηγούμενα τά στοιχεία των μέχρι τότε ενεργειών μας, τό σημείο πού θρίσκονταν ό άγώνας μας, καί, χωρίς νά έλθουν σέ έ-
παφή με τήν *Ένωση Ζαγορίσιων, πού είχε αναλάβει καί συνέχιζε τόν άγώνα στην *Αθήνα γιά τήν έναρξη του διαλόγου γιά τή θελίωση των διατάξεων τής Ε.Κ.Π.Ζ., συναντήθηκαν στις 18 *Ιανουαρίου 1976 με τόν *Υφυπουργό Γεωργίας κ. Κλ. Γιαννούση.

*Καμμία πρόοδος ή άποτέλεσμα σημειώθηκε» όπως άναφέρει ό κ. Ε. Βουλόδημος. Καί ήταν φυσικό, γιατί έκτός άπό τίς παραπάνω άδυναμίες διεπιστώθηκε ότι ό κ. *Υφυπουργός ήταν άνημέρωτος καί ότι ό Γ.Δ.Δ. όχι μόνο είχε άποκρύψει τό μεγαλύτερο μέρος άπό τίς μέχρι τότε άντιδράσεις μας, άλλα είχε εισηγηθεί άνακριβή γεγονότα καί στοιχεία καί, πιθανόν, είχε παρουσιάσει τήν επιτροπή χωρίς σοβαρά έκπροσώπηση, όπως άμέσως διαπιστώθηκε άπό τή συζήτηση με τόν κ. *Υφυπουργό, πού δέν γνώριζε ότι ή Ε.Κ.Π.Ζ. λειτουργούσε ήδη.

Προσωπική μου γνώμη είναι ότι ή επιτροπή έπρεσε σέ μεγάλο λάθος πού παρασύρθηκε σέ άσκοπες λεπτομέρει-

ες' πολύ περισσότερο όταν διαπίστωσε τήν άγνοια των γεγονότων άπό τόν κ. *Υφυπουργό. *Αντίθετα θάπρεπε νά τό έκμεταλλευτεί καί νά ζητήσει τήν έναρξη του διαλόγου (διαπραγματεύσεων) όπως (έπαναλαμβάνω) είχε άποφασισθεί μέχρι τότε άπό όλους.

*Ο άστοχος αυτός χειρισμός είναι χαρακτηριστικός γιά τήν άγωνιστική πορεία πού άκολουθήθηκε.

ΚΟΖΙΑΚΑΣ

*Απογοητευμένοι άπό τήν έπίσκεψή τους στην *Αθήνα οι κ. Ε. Βουλόδημος, Ι. Καλύθα καί Α. Σαρηγιάννης έπισκεύθηκαν στις 25 *Ιανουαρίου τήν περιοχή Κόζιακα Τρικάλων.

*Εκεί όπως είχαμε προβλέψει ή κατάσταση δέν ήταν δυνατόν νά είναι διαφορετική. Τά ίδια πρόσωπα — τής ίδιας ύπηρεσίας — είχαν οργανώσει τήν περιοχή καί ήταν φυσικό ή πλειοψηφία των κατοίκων νά μήν είναι ικανοποιημένη άπό τή λειτουργία τής εκεί Ε.Κ.Π. πολύ δέ περισσότερο πού ήταν καί ή πρώτη.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

Παρά τίς παραπάνω άστοχες ενέργειες ό Π.Σ.Ζ. έξακολουθούσε νά ενεργεί σύμφωνα με τή γραμμή πού είχε χαραχθεί με τήν συμπάρασταση τής *Ένώσεως Ζαγορίσιων *Αθηνών καί συμπατριωτών καί, έπιτέλους, πέτυχαν ώστε ό Γ.Δ.Δ. κ. Κλώσας νά άναθεωρήσει τή σκληρή στάση του καί άσφαλώς υπό τήν πίεση καί τής πολιτικής ήγέας, έιδοποίησε τόν κ. Νομάρχη ότι δέχεται νά παρευρεθεί σέ κοινή σύσκεψη μετά των έκπροσώπων του Ζαγοριού γιά τήν έξεύρωση λύσεως.

*Εδω χάθηκε μιά άλλη ευκαιρία. *Αντί νά άκολουθήσουμε τήν υπόδειξη του κ. Νομάρχη ή συζήτηση νά γίνει με περιορισμένο αριθμό έκπροσώπων, ώστε νά είναι δυνατή ή ανάπτυξη των άπόψεων καί ή συνέχεια, του διαλόγου, οργανώθηκε μεγάλη συγκέντρωση με συμμετοχή συμπατριωτών άκόμα καί κοιντών άπ' τή Γιάννινα.

*Η συγκέντρωση έγινε υπό τήν προεδρία μου στις 8 Φεβρουαρίου 1976 παρουσία βουλευτών του κ. Νομάρχη, του κ. Κλώσα καί ύπηρεσιακών παραγόντων.

Πρώτος πήρε τό λόγο ό κ. Α. Σαρηγιάννης. *Η παρουσία όμως 400 περίπου άκροατών, ή προδιάθεση μερικων γιά μαχητική τακτική καί ίσως ό επιθετικός τόνος του διμλητή δημιούργησαν άτμόσφαιρα, πού μόνο διάλογος καί σοβαρή διαπραγμάτευση των θέσεων δέν ήταν.

*Αναφέρω στιγμιότυπα πού χαρακτηρίζουν τό κλίμα πού επικράτησε. *Ο κ. Νομάρχης, δήλωσε ότι έάν έξακολουθήσει ό επιθετικός τόνος του διμλητή (είχε αναφερθεί ότι ή κυβέρνηση εφαρμόζει μεθόδους δικτατορίας) θά άποχωρούσε σέ ένδειξη διαμαρτυρίας ό δέ βουλευτής κ. Γ. Μυλωνάς με παρεκάλεσε νά συστήσω στους διμλητές νά χρησιμοποιούν ήρεμότερο τόνο, παρά δέ τίς μαχητοφωνημένες μαρτυρίες (πού δέν άκούγονταν λόγω του θορύβου) γιά τήν κατάσταση πού επικρατούσε στόν ΚΟΖΙΑΚΑ, πολλοί άπό τούς άκροατές ζητούσαν νά έπισκεφθούν τήν περιοχή.

Μετά τόν κ. Α. Σ. πήραν τό λόγο καί άλλοι διμλητές, χωρίς νά τύχουν τής όφελιμένης προσοχής άπό τό άκροατήριο, άπό τό θόρυβο, τή διαλογική συζήτηση, τίς φωνές — άκούστηκαν καί ύβριστικές φράσεις — καί τόν ύψηλό τόνο τής φωνής όσων μιλούσαν, γιά νά έπιβληθούν.

*Θά πρέπει νά αναφέρω καί κάτι λιγπρό γιά τήν κατάσταση όρισμένων Δημοσίων *Υπηρεσιών. Διαπιστώθηκε ότι καί ό ίδιος ό κ. Κλώσας είχε πέσει θύμα τής προχειρότητας γιά τήν όποιαν είχε οργανώσει τήν Ε.Κ.Π.Ζ. Δέν έγνώριζε

τις λεπτομέρειες τοῦ προγράμματος καὶ ὁρισμένων διατάξεων.

Γενικός Διευθυντής Ὑπουργείου νὰ ἐπιμένει στὴν ἐφαρμογὴ ἀναπτυξιακοῦ προγράμματος χωρὶς νὰ γνωρίζει τις λεπτομέρειες γιατί ἀσφαλῶς δὲν εἶχε μελετήσει τὸ πρόγραμμα!

Κατὰ τὴν λύση τῆς συγκεντρώσεως ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ Π.Σ.Ζ. κ. Κ. Βαρζώκας προσπάθησε νὰ ἐκμεταλεψτεῖ τὴν παρουσία τοῦ κ. Κλώσα καὶ παρουσία τοῦ κ. Νομάρχου ἀνέπτυξε τοὺς ὅρους μας, ὅπως τοὺς ἀναφέραμε παραπάνω.

Ὁ κ. Κλώσας δέχτηκε κατ' ἀρχὴν τὴν πρώτη καὶ δεύτερη πρότασή μας γιὰ περιορισμὸ τῆς ἐκτάσεως. Ὁ κ. Κ. Βαρζώκας ἀνέφερε ὅτι ἦταν δυνατόν νὰ δημιουργήσει στὰ ὅρια μέχρι τῶν ποταμῶν Καλωτατικὸς καὶ Φραγκαδιώτικος τὰ δὲ χωριά μὲ ἐξάιρεση τὸ Διπτόταμο νὰ μείνουν ἐκτὸς περιοχῆς.

Δέχτηκε ἐπίσης οἱ θηροφύλακες νὰ προσλαμβάνονται μόνον ἀπ' τὴν περιοχὴ. Νὰ ἐξαλειφθοῦν οἱ ἀνεδαφικὲς διατάξεις καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν κ. Νομάρχην τὴν ἐξέταση καὶ εἰσήγηση τῶν προτάσεών μας.

Ἦταν ἀληθινὰ μιὰ εὐκαιρία ἀνεπανάληπτη, ὕστερα ἀπὸ τὴ δύσκολη θέση ποὺ θρυσκόταν τὸ ὅλο θέμα.

ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΙΤΗΜΑ Η ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ

Εἶχε ὅμως διαπιστωθεῖ ὅτι τόσο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συγκεντρώσεως ὅσο καὶ στὰ χωριά ἐπικρατοῦσε τὸ μοναδικὸ αἶτημα: Κατάργηση τῆς Ε.Κ.Π.Ζ. καὶ νὰ ἐπιτραπῇ τὸ κυνήγι καὶ ὅποιοι τυχὸν εἶχε ἀντίθετη γνώμη ἰδὲν τολμοῦσε νὰ ὑποστηρίξει τις ἀπόψεις του.

Πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι στὸ σημεῖο αὐτὸ σφάλαμε καὶ ἐμεῖς, γιατί πιστέψαμε ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν εἶχαμε τὴ συμπράταση τῶν συμπατριωτῶν μας, ἔστω καὶ μετὰ ἀπὸ τις ἀνήθικες συκοφαντίες εἰς θάρος μας, δὲν ἔπρεπε νὰ συνεχίσουμε νὰ μετέχουμε στὸν ἀγώνα. Ἀφήσαμε ἔτσι τὸν ἀγώνα στοὺς ἄλλους καὶ αὐτὸ ἦταν —ἐπαναλαμβάνω— μεγάλο σφάλμα μας. Γιατὶ ἐὰν ἐπιμέναμε θὰ εἶχαμε κερδίσει καὶ ἡ Ε.Κ.Π.Ζ. δὲν θὰ εἶχε καταργηθεῖ. Ἀντίθετα δὲ θὰ εἶχαν οἱ ὅροι θελωθεῖ γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδας μας.

Ἔτσι στὶς ἐκλογὲς τοῦ Μαρτίου παραδώσαμε τὴ Διοίκηση τοῦ Π.Σ.Ζ.

Αὐτὰ ποὺ ἀναφέρω παρακάτω στηρίζονται σὲ ὅσα μάθαινα ἀπὸ διάφορες πηγές. Εἶναι πιθανὸ νὰ ὑπῆρξαν καὶ ἄλλα, ποὺ δὲν πληροφορήθηκα.

Παρακαλῶ ὅσους γνωρίζουν κάτι νὰ μὲ συμπληρώσουν. Γιὰ τὸ ἐξάμηνον ποὺ ἀκολούθησε γράφει ὁ κ. Ε. Βουλόμενος ποὺ μετεἶχε τῆς κίνησης «ἀπὸ τις 14/2 ὡς τις 22/8/76 τὰ πράγματα εἶχαν μείνει χωρὶς καμμιὰ ἐξέλιξη».

Πλησιάζει ὅμως τὸ κυνήγι καὶ οἱ κυνηγοὶ ἄρχισαν νὰ πιέζουν γιὰ λύση. Ἀποτέλεσμα ἦταν 52 ἄτομα νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸν Κόζιακα - Τρικάλων, στὶς 22 Αὐγούστου, καὶ νὰ διαπιστωθεῖ ὅτι οἱ περισσότεροι κάτοικοι ἔθρυσκαν πὺς ἢ ἐφαρμογὴ τῆς Ε.Κ.Π.Ζ. ἐκεῖ ἦταν σὲ πολλὰ σημεία ἀσύμφορη.

ΤΡΙΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

Κάτω ἀπὸ τὴν συνεχιζόμενη πίεση τῶν κυνηγῶν τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ Ἰωαννίνων ἐγινε συγκέντρωση στὸ Χάν. Καμπέρα με σκοπὸ ὅπως γράφει ὁ κ. Ε.Β. «νὰ δείξει στοὺς ἀρμόδιους ὅτι ὁ κόσμος δὲν θὰ ἡσυχάσει».

Πρόεδρος τῆς συγκεντρώσεως ἦταν ὁ κ. Χρ. Ρογκότης ἀπὸ τὸ Γρεβενὴ καὶ εἰσηγητὴς ὁ κ. Α. Ξυνός. Μίλησαν οἱ βουλευτὲς Γ. Μυλωνᾶς, Χρ. Ἰωάννου, ὁ δήμαρχος Μετσόβου Ι. Ἀθέρωφ, ὁ Κ. Γκωλέτης καὶ ἄλλοι. Καί, ὅπως γράφει ὁ κ. Ε.Β. «τάχτηκαν ὅλοι ἀντίθετοι πρὸς τὴν Ε.Κ.Π.Ζ.». Ἐπιτροπὴ δὲ ἐπισκεύθηκε τὸν Ὑπουργὸ κ. Ε. Ἀθέρωφ καὶ ζήτησε τὴν κατάργηση τῆς Ε.Κ.Π.Ζ.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΦΙΞΗ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

Μετὰ ἀπὸ ἐπέμβαση τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Ε. Ἀθέρωφ καὶ τῶν βουλευτῶν, ἦλθε στὰ Γιάννινα ὁ Ὑφυπουργὸς Γεωργίας κ. Κ. Τζιτζικώστας.

Τὸ ἀπόγευμα στὶς 16 Νοεμβρίου 1976 πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Νομαρχίας με συμμετοχὴ βουλευτῶν, ὑπηρεσιακῶν παραγόντων, πρῶτων κοινοτήτων καὶ ἰδιωτῶν.

Κατὰ τὴ σύσκεψη ἐπεκράτησε καὶ πάλι ἡ ἴδια θορυβώδης κατάσταση, σὰν ἐκεῖνη τῆς 3ης Φεβρουαρίου, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθεῖ σοβαρὸς διάλογος. Ἐκολα διαπίστωνε κανένας ὅτι ἐπικρατοῦσε ἓνα καὶ μόνο αἶτημα. Κατάργηση τῆς Ε.Κ.Π.Ζ. «μὲ φοβερὸ σθένος καὶ μαχητικότητα» κατὰ τὸν κ. Ε.Β.

Ἄν καὶ ἡ συγκέντρωση κράτησε περισσότερο ἀπὸ μιάμιση ὥρα δὲν σημειώθηκε καμμιὰ ἐπαφὴ γιὰ τὴ λύση τῶν προβλημάτων. Ἡ συγκέντρωση διαλύθηκε καὶ ὁ κ. Ὑφυπουργὸς θέλοντας νὰ βρεῖ κάποια διέξοδο κάλεσε Ἐπιτροπὴ τῶν παρευρισκομένων γιὰ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Νομάρχου.

Ἐκεῖ θρυσκόμουν κατὰ σύμπτωση γιὰ θέμα ἄλλης ὁργανώσεως. Ἀπὸ σφάλμα μου δὲν ἔλαβα μέρος στὴ συζήτηση. Γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖ ὅμως ὁ ἀναγνώστης τὸ πνεῦμα ποὺ ἐπικρατοῦσε καὶ πὺς χειρίστηκε ἡ ἐπιτροπὴ τὸ θέμα θὰ ἀναφέρω ἓνα βασικὸ σημεῖο τῆς συσκέψεως.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἀναπτύσσει τις γνωστὲς ἀπόψεις τῆς ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ: Δέχομαι ὅτι ὑπάρχουν λάθη καὶ ἥρτα νὰ πληρώσω ἁμαρτίες ἄλλων.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Κάτι λέει.

ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ: Ἄς μὴν ἐπανερχόμαστε σὲ ἀσκοπες λεπτομέρειες. Ἐλάτε στὴν Ἀθήνα καὶ μέσα σὲ τρεῖς μῆνες θὰ τροποποιήσω τὸ Νόμο σύμφωνα με τὰ δίκαια αἰτήματά σας, ὅπως μοῦ τὰ ἀνέπτυξε ὁ κ. Νομάρχης καὶ ἂν τελικὰ δὲν συμφωνήσητε θὰ τὴν καταργήσουμε. Καὶ εἶναι κρίμα νὰ χαθεῖ μιὰ τέτοια εὐκαιρία γιὰ τὸ τόπο σας.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιμένουμε τόσο πολὺ.

ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ: Παρὰ τὸν φόρτον ἐργασίας ποὺ ἔχω σὰν νέος Ὑφυπουργὸς θὰ περιορίσω τὸ χρόνο σὲ ἓνα μῆνα.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Ἐπαναλαμβάνει τις ἀντιρρήσεις τῆς.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ διεφώνησαν πρὸς τὴν γραμμὴ ποὺ ἀκολουθοῦσε ἡ ἐπιτροπὴ ὁ κ. Βασ. Τζιζώας, κτηνίατρος καὶ πρόεδρος τοῦ Π.Σ.Ζ. καὶ ὁ κ. Ἰωάν. Τσεκούρας Δ)τῆς Λαϊκῆς Τραπεζῆς καὶ μέλος τοῦ Π.Σ.Ζ. καὶ πιστεύω ὅτι τελικὰ αὐτὴ ἦταν καὶ ἡ αἰτία, ποὺ ὁ κ. Β. Τζιζώας διαχώρισε τις θέσεις του με τὸν Π.Σ.Ζ.

ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ: Τότε ἔλατε τὴν ἐπομένη ἐβδομάδα νὰ τελειώνουμε.

Α. ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Ὑφυπουργέ ἀναγνωρίζουμε τὴν προσπάθειά σας, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμφωνήσουμε, διότι πιεζόμεθα ἀπὸ τοὺς κατοίκους ποὺ ζητοῦν τὴν κατάργηση.

ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ: Τότε, γιατί δὲν τὸ λέτε ἀπὸ τὴν ἀρχή. Βέβαια ἀφοῦ τοὺς ξεσηκώσατε δὲν μπορεῖται πλέον νὰ τοὺς δώσετε τὴν σωστὴ λύση. Λυποῦμαι ποὺ θὰ τὴν καταργήσω καὶ ὁ τόπος σας θὰ χάσει μιὰ μεγάλη ἀναπτυξιακὴ εὐκαιρία. Μὴν ξεχνάτε δὲ ὅτι τώρα ἡ αἰτία εἶστε σεις.

Πρέπει νὰ σημειώσω ἐπὶ πλέον ὅτι κατὰ τὴν συζήτηση ποὺ εἶχε προηγηθεῖ, ὁ κ. Ὑφυπουργὸς εἶχε ὑποσχεθεῖ, ὅτι, ἐὰν λειτουργοῦσε ἡ Ε.Κ.Π.Ζ., θὰ ἔστελνε, κατὰ προτεραιότητα, τὸ συνεργεῖο γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ ἐθνικοῦ κτηματολογίου τῆς περιοχῆς.

♦ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΕΤΣΚΟΣ (1908 - 1981)

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΟΥ ΜΕΡΑΚΙ

Δὲν τὸν πείραζε καθόλου ποῦχε ἑφτά. Τὶ τοῦ ἑφταγὰν τὰ ἀθῶα χρόνια; Ὁ Θεὸς, μεγάλη ἡ χάρις του, δὲν τὰ δίνει καὶ τὰ κορίτσια... Τὶ ἔχουμε ἐμεῖς στὸ χέρι μας; «Ἄλλαι μὲν δοῦλαι ἀνθρώπων, ὅλα δὲ Θεὸς κελεύει». Κεῖνο ποῦ τὸν πείραζε καὶ γινόταν Τούρκος, ἔβγαλε ἀπὸ τὰ ρούχα του ἦταν ἡ καζούρα τῶν γειτόνων του. Ἄ... Δὲν μπορούσε νὰ τὸ ἀντέξει ἄλλο. Σκέφτηκε νὰ φύγει μακριὰ ἀπὸ αὐτὴν γειτονιά, νὰ μὴν τοὺς βλέπει, νὰ μὴν τοὺς ἀκούει τοὺς ἱκετήριους. Ἐπειδὴ κείνοι εἶχαν γιούς, νόμιζαν πὺς ἔπαισαν τὸν Πάπα ἀπὸ τὰ... γένια!... «Ἀντέστε στὸν κόρακα χαθῶνα!...».

— Καὶ ποῦς λογαριάζει, ρέ, τοὺς γιούς σας; Ὅχι, ἐφτά, νὰ μοῦ ἔρουν οἱ ἀμαζόνες μου, Παναγία μου (ἔδω ἔκανε τὸ σταυρὸ του τρεῖς φορές), ἀλλὰ ἐκατὸν ἑφτά κορίτσια νὰ εἶχα, ρέ, δὲν ἔδιναν οὔτε μιὰ τοὺς γιούς σας... Οὔτε τὴ γάτα μου, ρέ!...

— Τὰ λὲς αὐτά, γιὰτ' εἶσαι ἀνίκανος. Γιὰ νὰ κάνεις γιούς χρειάζεται τάχη... Ὅχι, σπέρνει κανεὶς θερίζει, κύρ Ἀργύρη μου! Ἀπὸ ἑσπερες καλαμπόκι, πὺς ἐπιμένεις, σώνει καὶ καλά, νὰ θερίσεις τάχη!...

Κὶ ἐνὶ οἱ ἄλλοι ξεκαρδιζόνταν στὰ γέλια, κεινοῦ ἀνέβαινε τὸ ἄστρο στὸ κεφάλι.

— Καλαμπόκι εἶναι τὸ μυαλὸ σας καὶ τὰ σπορίδια σας. Ἐμένα καμπεῖς μου εἶναι ζαχαροκαλαμπόκι, ρέ!... Εἶναι λαμπερὰ ἀστέρια, εἶναι πύλιες, ρέ, ποὺ μοῦ δειχνουν τις ἀμορφιές τῆς ζωῆς καὶ μοῦ γέμουν τὸ σπῆτι χαρὰ καὶ αὐτοχά!... Δὲν εἶναι, ρέ, μπουνταλάδες, χαλαροὶ καὶ καὶ χιμπανζήδες σὰν τοὺς γιούς σας τοὺς μακριμιάλλη!... Κὶ ἂν δὲν ἦταν τὰ θηλυκά, ρέ ζωντόβολα, νὰ γεννίσουν ἑσὰς καὶ ἐμένα καὶ ὅλους τοὺς ἥρωες τῆς γενιάς μας, ποὺ χασσοῦσαμε τὸν Κούτσο καὶ τὸ Φύρερ, ποῖοι θὰ μᾶς ἔφεραν στὸν κόσμο; Οἱ πισνοὶ τὸν πατεράδων μας!...

Τὸ λογικὸ τοῦτο ἐπιχείρημα τοῦ Ἀργύρη, τοὺς ἀποστάμωνε γιὰ ἄνδρα καὶ σταματοῦσαν τὴν κοροϊδία οἱ ἑσῶι, τὴν καζούρα. Κάπου κάπου ἀναστήναζε μετὰ πόνου καὶ στὸ πρόσωπό του διαγράφονταν ἡ θλίψη καὶ ἡ ἀπογοήτευση. Ἀλλὰ παρασπαστοῦσε ν' ἀντιδράσει μετ' ὀψεία του. Πᾶνε καὶ νόστιμα ἀνέναντα ὁ κύρ Ἀργύρης, ποὺ ὅλα σχεδὸν περιγράφονταν γύρω ἀπὸ τοὺς μαλλιαρούς καὶ ἀνεπρόσπου νέους.

Τότε οἱ ἄλλοι δὲν ἔβγαζαν τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν ἀρχίσουν πάλι: τὸ ἄστρο γὰρ...

— Τώρα ποῦ θ' ἀποχτήρεις καὶ τὴν 8η συναλλαγματική, θὰ τὸ κάνει πάλι χαρὰ θὰ σοῦ φέρει... Καὶ σὲ λίγα χρόνια ποῦ θ' ἀρχίσουν τὰ ἔργα τῶν γραμμάτων —καὶ εἶναι ὅλα κοντὰ κοντὰ— τότε θὰ κάνει τὴν εὐτυχία σου... Κὶ ἂν θὰ γίνουν ἀναπρόθεσμα καὶ διαμαρτυρησὶν, τότε κλάψα κύρ Ἀργύρη...

— Ποτέ, ρέ, δὲ θὰ γίνουν ἀναπρόθεσμα τὰ γραμμάτια μου. Ἐσεῖς πᾶντε τὰ δικὰ σας χάλια...

— Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε ζωντανὲς συναλλαγματικές κύρ Ἀργύρη... Ὁ δικός μας εἶναι λεφτά. Καὶ νὰ διαμαρτυρηθοῦν, κάνι τρέχει, θὰ πληρώσουμε τὸ πρόστιμο. Ἄν ὅμως διαμαρτυρηθοῦν οἱ δικές σου, ποῦ θὰ γίνουν ὅχι σὲ λίγες μέρες, τί θὰ κάνεις; Εἰσαι γιὰ τὸ ποτό καὶ τὸν ἔρωτα!...

Ὁ Ἀργύρης τις πλεῖστερες φορές γελοῦσε καὶ ὁ ἑσῶς μετὰ τὰ πειράματά τους. Τοῦτο τὸ τελευταῖον ὅμως ἔπερνονσε τὰ ὅρια τοῦ ἀστείου. Ἦταν μπαρτζὴ στὰ πλευρά του καὶ ἄρδια στὸ τσερόβλο του. Τώρα ἔβγαζε νὰ τὸ σκέφτεται στὰ σοβαρά. «Ἀλήθεια, ἔλεγε μέσα του, ἂν πᾶναι τὰ ἔκτατα, τὰ εἰκασμέντε καὶ φτάσουν τὰ τριάντα δίχως στὸ μεταξύ νὰ παρουσιαστῇ κανένα κορόϊδο νὰ ζητήσει τὸ χέρι τους, τί γίνεται τότε;... Ἀμάν!... Τὶ ἔχω νὰ πᾶθω ὁ δύστυχος;... Θὰ μοῦ φύγει τὸ καρδιά...». Ἀλλὰ πάλι παρηγοριόταν.

— Θὰ τοὺς ἀγοράσω τοὺς γιούς σας, ρέ, ἀνεπρόσπου!... Γὶ' αὐ-

τὸ δουλεύω... Γὶ' αὐτὸ ἀπόχτηρα μεγάλη περιουσία καὶ με ζηλεύετε... Θὰ σᾶς τοὺς ἀγοράσω, ρέ, καὶ με ὄρους μάλιστα. Θὰ τοὺς ξορῶσῶ τὴν καλλοῦρα, θὰ τοὺς κάνω γουλι τὴν κεφάλια τους, θ' ἀρχίσουν νὰ δουλεύουν καὶ μετὰ ὁ ἥσαλας. Νέσκε;...

Ἡ λαχτάρα τοῦ ὅμως νὰ γίνε τὸ παρὶόν, τοῦτο τὸ ὄχθος, ἀγὼρ: ὅλο καὶ μεγάλωνε, ὅλο καὶ ἔπαιρνε γιγαντίες διαστάσεις. Τοῦ εἶχε γένε: πιά φύκωση. Καὶ περῆμενε... Μὲ χωνοκάρδι... Μὲ ἀγωνία τὸ διάδοχό του καὶ σωτήρα του!... Τὸ ὄραδο κλεινόταν σὲ μιὰ μικρὴ ἀποθήκη νὰ μὴν τὸν δλεπουν τὰ κορίτσια καὶ ἡ γυναικα του καὶ προσευχόταν: «Θεοῦλη μου!... Παναγίτσα μου!... Χριστοῦλη μου!... Κὶ' ἐσεῖς οἱ χιλιάδες ἄγιοι καὶ ἄγιες, ὅσοι καὶ ὅσες, ὅλτες ἓνα χεράκι νὰ γίνε ἀγὼρ: αὐτὸ ποῦ θὰ γεννήσει σὲ λίγες μέρες ἡ Φεβρωνία μου... Ἀμάν, ρέ!... Δὲν ἔχετε καρδιά μέσα σας;... Γιατὶ δὲν εἶστε δικαίοι; Γιατὶ οἱ γειτόνοι μου νάχουν ἀγῶρια καὶ ἐγὼ ὁ ψουκαρὸς ὅλο θηλυκά; Τῆς καημένης τῆς Φεβρωνίας μου ἔπαθε ἀρρώστια ἡ ραχονοκαλία τῆς ἀπὸ τις μετάνοιες... Ἐμένα δὲν με λυπάστε; Δὲν ἀντέχω ἄλλο στὴν καζούρα. Στὸ κάτω κάτω, δὲν πολέμηρα καὶ ἐγὼ ὅπερ πίστεως καὶ πατρίδος; Δὲ δλόγησε καὶ ράντισε με ἅγιονέρι καὶ τὸ δικό μου ὄπλο ὁ δεσπότης; Γιατὶ τώρα με κατατρέχετε!... Γιατὶ!... Τὸν πῆρε τὸ παρῶνο καὶ ἀνομήτησε συντριμμένος σ' ἓνα γιούκο με κουβέρτες. Τὸ μυαλό του εἶχε σταματήσει πιά νὰ παίρνει στροφές καὶ δυθίστηκε σὲ λήθαργο, τόσο μεγάλῃ καὶ θαρὰ ἦταν ἡ θλίψη του, ὅταν ξαφνικὰ συνήρθε ἀπὸ δυνατό χτύπημα στὴν πόρτα. Ἡ μεγαλύτερη κόρη του, ἡ Κλεοπάτρα, δώδεκα χρονῶ, καὶ πίσω τῆς ἡ Χριστίνα δέκα, τὸν κοίταζαν ἀνίχνυρες ὅταν τοὺς ἀνοίξε.

— Τὶ πάθατε, ρέ παιδιά; Τὶ συμβαίνει;

— Κάνε γρήγορα, μπαμπά!... Τὴν ἔπιασαν οἱ πόνοι τὴ μαδιά.

Ἐκανε τὸ σταυρὸ που με κατάνυξη. «Θέ μου μ' ὅλους τοὺς ἁγίους σου καὶ ἁγίες σου, κάντε τὸ θέμα σας ἀπόψε, νὰ χαρῶ καὶ νὰ καμαρώσω καὶ ἐγὼ ὁ δύστυχος τὸν κανακάρη μου!... Κάντε τὸ Θεοῦλη μου!... Σᾶς παρακαλῶ καὶ σᾶς ἱκετεύω!... Μετὰ δλόγησε καὶ ἐπὶ Παναγία μου!... Κὶ' ἐσεῖς, ρέ, οἱ ἄγιοι καὶ τ' ἀγίαπούλα... Γιατὶ λιθανίζουμε!... Ἐνα μικρὸ ρουφετάκι σᾶς γυρεύω... Δὲ ζῆτω τίποτες μεγάλα πράγματα...».

★

Περαισμένα μεσάνυχτα στὸ σάλοιο τῆς μεγαλύτερης κλειτευτῆς κλειτικῆς. Ὁ Ἀργύρης κάνει συνέχεια θύτες καπνίζοντας καὶ περιμένοντας μετὰ ἀγωνία. Μόλις καθότανε λίγο στὸν καναπέ, πετιόταν ἐπάνω σὰν ἐλατήριο ὅταν ἔτριξε καμιά πόρτα. Ἦταν καὶ μερικοὶ ἄλλοι ποὺ περῆμενε, ἀλλὰ οὔτε τοὺς πρόσεχε. Μὰ οὔτε καὶ ἐκεῖνοι τὸν πρόσεχαν. Ὁ καθένας ἦταν δυθισμένος στὸ δικό του κόσμο στὴ δική του προσημνία.

Θυμήθηκε τοὺς γειτόνους. «Ἀχ, τί ἔχω νὰ σᾶς κάνω αὐριο, μακαράδες, ποῦ μοῦ σπρώστε γάλα τὴ μύτη με τοὺς γιούς σας. Μοναχὰ νὰ βγε μετὰ τὸ καλὸ ὁ λεβέντης μου καὶ θὰ σᾶς δείξω ἐγὼ ἂν ἔπαιρα καλαμπόκι ἢ στάρ: δεικνύμενο εἶδος!...».

Ζωντανεύοντας μετὰ τὰ μάτια τῆς φαντασίας του τὸ διάδοχο σὰ συνέχεια τοῦ ἑαυτοῦ του, τῆς ἐπιχειρήσεως του καὶ τοῦ ζηλευτοῦ ὀνόματος του στὴν πιάτσα, χαμνογέλυσε εὐτυχισμένος καὶ ποῦ ἔρχόταν ἡ ἐπιθυμία νὰ περῶρει πάνω, νὰ κάνει τοῦμπε, νὰ τρέξει τ' ὅλους τοὺς διαδρόμους, νὰ μπεῖ ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο καὶ νὰ φωνάζει: «Ζήτω!... Ζήτω ὁ Φαράγγος ὁ δεύτερος!... Ἀλλὰ τὴν πότα, τὴν γη, αὐτὴ ἡ ἀμνη ἀμφοβολία τοῦ σαλῶνα τὴν ἔλπειν καὶ τὸν δούλεσε σὲ σκοτάδια ἀπελπισίας. Μονολογοῦσε νοερά καὶ ὅμως ἀπὸ τὴν ἀγωνία: «Ἄν εἶναι καὶ αὐτὸ γραμμάτιο, τί γίνεται τότε;... Μὲ τί πρόστιμο θὰ ὀχῶ σ' αὐτοὺς τοὺς ἄθλιους, ποῦ θ' ἀρχίσουν νὰ με παρηγοροῦν ἐλπίσμοι καὶ νὰ μοῦ λέν τις εὐχές τους σὰ νὰ με συλλυποῦνται!... Ἀχ, τί κακὰ σὺκανα, Θεοῦλη μου, καὶ με βασανίζεις! Τὶ σπρώξα καὶ μοῦ φόρτωσε ἑφτά συναλλαγματικές καὶ μιὰ ποῦ περιμένω τώρα ὀχῶ!... Καλὰ, τὸ ξέρω τί θὰ μοῦ πει: Παντοδύναμος εἶμαι, ὁρὲ ζωὸν, καὶ κάνω ὅτι θέλω καὶ ὅτι μοῦ γοντάρε!... Ἐχέτε δικαιο. Εἰσαι καὶ παντοδύναμος καὶ πάνσεφος!... Ἀλλὰ μετὰ τὸ συμπαθεῖο, Παιτεροῦλη μου, εἶναι σοφία καὶ δύναμη αὐτά, εἶναι δικαίω στὸ κάτω κάτω νὰ μοῦ γεμίσεις ἐμένα τὸ σπῆτι ὅλο θηλυκά καὶ στοὺς γειτόνους μου ἀγῶρια!... Ἀμάν, θὰ κρεπάρω!...». Ὑστερα μετάνοιωσε. «Θεὸ Κύριε φυλάκη

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 10ῃ ΣΕΛ.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τραγούδια Χορευτικά σὲ πολὺ κέφι ἡλικιωμένων

Ο ΜΠΑΝΤΙΔΟΣ

(Ὁ μάγκας, ὁ γλεντζές κλπ.)

(Χορὸς κεφάτος συρτός)

Μπαντίδος ἐγεννήθηκα Μπαντίδος θὰ πεθάνω
ἀμάν Μπαντίδος θὰ πεθάνω,
Τὰ πεντακάσια ποὺ χρωστῶ χιλιάδες θὰ τὰ κάνω
ἀμάν χιλιάδες θὰ τὰ κάνω.
Δὲ θέλω ἐγὼ παράδεισο δὲ θέλω ἐγὼ ν' ἀγάσω
ἀμάν δὲ θέλω ἐγὼ ν' ἀγάσω.
Μὲν θέλω τὸ κομμάκι σου νὰ τὸ σφυγαγκολιάσω
ἀμάν νὰ τὸ σφυγαγκολιάσω.

γύρισμα: ἔθγα νὰ σὲ ἴδω μιὰ ὥρα ἢ φύγῃ μου θγαίνει τώρα
ἔθγα νὰ σὲ δῶ λιγάκι νὰ μοὺ φύγει τὸ μεράκι.

ΤΑ ΓΑΛΑΤΑ

(Χορὸς κεφάτος πηδηχτός — «ἀμανέρ»)

Στὰ Γιάννινα στὸν Κουραμπὰ ἐχὼ νὰ χελιδόνι
παρακαλῶ τὴ γεγονιά νὰ μὴ μοὺ τὸ μαλάνει.

γύρισμα: Γιεὰ χαμπήμι γιεὰ χαχὰ
Σὺ μοὺ ἀναφες φωτιά
Σὺ μοὺ ἀναφες φωτιά
θαθεῖα μὲς τὴν καρδιά
Στὰ Γιάννινα εἶν' ὁμορφες στὴν Ἄρτα μαυρομάτες
Καὶ στὴν καυμένη Πρέβεζα κοντούλες καὶ γριμάτες
γύρισμα: Ἐσὺ κι' ἂν δὲν μὲ θέλεις
παντρεύμαι κι' ἐγὼ
καὶ παίρνω μαύρα μάτια
καὶ παλῶ καὶ γελῶ.

Ο ΜΠΕΚΡΗΣ

(Χορὸς κεφάτος πηδηχτός)

Στὰ Γιάννινα στὰ «Ντέλβινα» κυρὰ μου
μέσα στὸν ὥρατο τόπο καὶ στολίδι τῶν ἀνθρώπων
ἐκεῖ ναι: τὰ γλυκὰ κρασιὰ κυρὰ μου
ποὺ τὰ πίνουν παντρεμένες χῆρες κι' ἀρραδων:ασιμένες
ἐκεῖ θὰ τὸ γλεντήσουμε κυρὰ μου
καὶ θὰ φάμε καὶ θὰ πιούμε
κι' ὕστερα θὰ φιληθοῦμε.

Ἄλλο ἐρωτικό χορευτικό «τῆς ΜΑΡΙΚΑΣ»

Ἄς λὲν Μαρίκα μου ἄς λὲν
πὼς ἀγαπᾷς τοὺς Δημοσθέν.
Ἄς λὲν τὰ τρία τὰ χωριά
ἢ Βίτσα καὶ τὰ Σουδενα

Μαρίκα μου στὴν πόστη σου
βράδυ θὰ νάρθω σπῆτι σου
Μαρίκα μου ποῖν ἀγαπᾷς
κι' ὅλη μερούλα τραγουδᾷς;

Τὸν Δημοσθέν ἀγαπῶ
κι' ὅλη μερούλα τραγουδῶ
τὸν Δημοσθέν τοὺν ἀγαπῶ
τὸν ἄντρα μου δὲν τὸν ξεχνῶ

Ἄλλο χορευτικό κεφάτο

Τσιρὴμ τσιρὴμ τὸ τσιρὴμ τσιρὴμ τὸ
γάλα γκίζα στοὺς βυσσῶ.
ἄι ἄι ρίξτε κουμπουριές
ἄι ἄι ψηλά στὴς σιδεργιές

ΟΙ ΣΙΟΥΡΦΕΛΕΔΕΣ

(Οἱ τεμπέληδες, οἱ ἐρωτιάρηδες)

Φευγαθήστε Σιουρφελέδες
Δὲν σὰς θέλουν οἱ κουπέλες.
Ἄν θὰ φύγοιμε οἱ κοπέλες
θὰ νὰ κλαῖνε δέκα μέρες.

Στὸ Τσερβάρι στὸ Τσερβάρι
ἔχουνε τὸν Καμινάρι
Ὅταν μπαίνει στὸ χορὸ
αὐτὸς δὲν ἔχει τελενωμό.

Στὸ χωριὸ στὸ Μαναδέντρι
εἶναι ὅλοι φανατημένοι:
τὸ πρωτὶ μὲ τὰ γελάδια
κάθονται στὰ μαξιλάρια
κάθονται στὰ μαξιλάρια
καὶ τὸ βράδυ μὲ τὰ γίδια
κάθονται στὰ παραθύρια
Στὸ χωριὸ στὴν κάτω Βίτσα
ἀγαπῶ μιὰ κοπελίτσα
ν' ἀγαπῶ δὲν μ' ἀγαπάει
καὶ στὸ διάβολο νὰ πᾶει.

Η ΒΑΣΙΛΩ

(Χορὸς συρτός πηδηχτός)

Βάτους κι' ἀγκάθια πάτησα Βασίλω μου (δὶς)
ὅσο νὰ σ' ἀγαπήσω καὶ νὰ σὲ ἀποχτήσω
Καὶ τώρα ποὺ σ' ἀγάπησα Βασίλω μου (δὶς)
μοὺ λένε νὰ σ' ἀφήσω καὶ νὰ σὲ λησμονήσω
Ἄμάν ἄμάν Βασίλω δὲν θὰ σὲ λησμονήσω (δὶς)
δὲ θὰ σὲ παρατήρω μαζὺ σου ἐγὼ θὰ ζήσω.
Φέτο τ' ἀμπέλια χάλασαν Βασίλω μου (δὶς)
κι' τὶ κρασιὰ θὰ πιούμε ὅταν θὰ παντρευτοῦμε
Ἄμάν Ἄμάν Βασίλω κ.λπ.
Φέτο τὰ στάρια χάλασαν Βασίλω μου
καὶ τὶ ψωμί θὰ φάμε στὸ γάμο πὼς θὰ πᾶμε;
Ἄμάν Ἄμάν Βασίλω κ.λπ.

Η ΓΙΑΝΝΟΥΣΙΝΑ

(Χορὸς κεφάτος)

Σιδηροβέργη: γο κλουβὶ σοὺ φτεῖ: ἄσαν οἱ γονεῖς σου
φοβοῦνται μὴ σὲ κλέψω ἐγὼ μὰ θάρβεις μοναχὴ σου
γύρισμα: Γιαννούσινα Γιαννούσινα ἔλα στὸ νοῦ σου πουτσοῦνα
"Ὅσα φτερά κι' κόκκαλα ἔχει: μιὰ μαύρη κότα
τόσες φορές σὲ φίλησα ὅπως ἀπὸ τὴν πόρτα
γύρισμα: Γιαννούσινα Γιαννούσινα ἔλα στὸ νοῦ σου πουτσοῦνα
"Ὅσα φτερά καὶ κόκκαλα ἔχει: τὸ περιστέρι
τόσες φορές σὲ φίλησα κανέναν δὲν μᾶς ξέρει.
γύρισμα: Γιαννούσινα Γιαννούσινα ἔλα στὸ νοῦ σου πουτσοῦνα
Μὲ γάζα μὲ καμώματα μιὰ στέργα ἔχω γεμάτη
κι' ἀπ' ὅλες τὶς μελαχρινές ἐσένα ἔχω στὸ μάτι
γύρισμα κ.λπ. κ.λπ.

Τὸ ΖΑΓΟΡΙ μᾶς

ΟΙ ΠΛΑΚΙΔΑΙΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ
(Μιά πολὺ εὐεργετικὴ Ἠπειρωτικὴ οἰκογένεια)

Γ'

ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΟΥΣ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Στὸ Κουκούλι βρίσκεται ἀκατοίκητο ἀπὸ χρόνια τὸ σπίτι
τῶν Πλακιδαίων. Πρόκειται γιὰ ἀρχοντικό παλιὸ Ζαγορί-
σιο σπίτι. Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, ποὺ εἰκονίζεται ἐδῶ σὲ σχετικὴ
φωτογραφία, ποὺ πάρθηκε πρὶν καὶ 12 χρόνια, κατοικοῦσε
ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀντρέα Πλακίδα μέχρι τὸ 1891. Τότε ἐγι-
νε ἡ μεγάλη ληστεία τοῦ Πλακίδα, γιὰ τὴν ὁποία ἔγραψα
στὰ 1977 σὲ πολλὲς συνέχειες στὴν ἐφημερίδα τῶν Γιαννίνων
«Προῖνά Νέα» καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀναγκάστηκαν οἱ Πλα-
κιδῶι νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ νὰ κατεβθοῦν στὰ Γιάν-
νινα. Καθὼς εἶναι γνωστὸ, πέρασαν τότε 3.000 χρυσές λί-
ρες περὶπου σὰν λύτρα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν αἰχμα-
λωτῶν τῶν ληστών: τῆς νύφης τοῦ Ἀντρέα Πλακίδα καὶ
τοῦ υἱοῦ τοῦ Εὐγένιου Εὐγενούλας καὶ τοῦ ἑγγονοῦ τοῦ
Ἀν. Πλακίδα Περικλῆ Γεωργίου.

Τὸ ἀρχοντικό αὐτὸ σπῆτι τῶν Πλακιδαίων ἀποτελεῖ ἕ-
να οἰκοδομικὸ κολοσσό. Εἶναι μισοτριώροφο καὶ ἀποτε-
λεῖται ἀπὸ 11 ἀνώγεια δωμάτια καὶ πολλὰ ἱσόγεια καὶ ὑ-
πόγεια. Ὅταν ὁ Εὐγένειος Πλακίδας ἔκανε τὴ διαθήκη τοῦ
καὶ ἔφησε δύο σχετικὰ κληροδοτήματα στὸ χωριὸ ἀπὸ χί-
λιες λίρες, καθὼς γράφτηκε παραπάνω, ἔχει γράψει σ' αὐ-
τὴ σχετικὴ διάταξη, ὥστε σὲ καιρὸ ἀνάγκης νὰ ἐξοδεύεται
μέρος ἀπὸ τοὺς τόκους τοῦ κληροδοτήματός του γιὰ ἐπι-
σκευὴ τοῦ σπιτιοῦ του γιὰ νὰ μὴν πέσει. Καθὼς ξέρουμε,
κατὰ τὰ ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο χρόνια, ὅπως ὅλα τὰ κλη-
ροδοτήματα τοῦ Ζαγορίου, ἔτσι καὶ τὰ κληροδοτήματα
τοῦ Πλακίδα, ἐκημενίστηκαν. Δὲν ἔχει τὴ θέση τοῦ ἐδῶ
νὰ σημειωθεῖ ποῖος φταίει γιὰ τὸ κακὸ αὐτό. Πάντως τὸ
ἀρχοντικό σπῆτι τοῦ Πλακίδα ἔμεινε ἀπροστάτευτο στὴ
πόρτα, ποὺ φέρνει κατὰ μοιραῖο τρόπο ὁ χρόνος.

Τὸ σπῆτι αὐτὸ παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἀπὸ γενικὴ ἀρ-
χιτεκτονικὴ ἄποψη καὶ ἐσωτερικὸ διάκοσμο (ζωγραφισμέ-
νοι τοῖχοι, σκαλιστὰ νταβάνια, ἰδιόρρυθμα τζάκια κλπ.).
Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ καὶ ἰδιαίτερα κατὰ τὰ ὕστερα
ἀπὸ τὸν πόλεμο τελευταῖα χρόνια ἄρχισαν νὰ ἀναφαίνον-
ται ἐπικίνδυνα τὰ σημάδια τῆς ἐγκατάλειψης σὲ φθορὰ τῆς
πέτρης, καταστροφὴ ἡ παραθυρίων, κλπ. Ταυτόχρονα ὅμως
ἄρχισε νὰ δείχνεται κάποιον ζωηρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ ἐπίσκε-
ψη τοῦ σπιτιοῦ αὐτοῦ ἀπὸ διάφορους ἐπιστήμονες, ποὺ ἀ-
ρχοῦνται μὲ τὰ θέματα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Ζαγο-
ρίου. Τὴν τελευταία δεκαετία πολλὲς ομάδες ἀπὸ σπουδα-
στὲς τῶν Πολυτεχνείων τῆς πατρίδας μας κατακλύζουν κα-
τὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν
ἀποτύπωση καὶ μελέτῃ τῶν δύο παραδοσιακῶν σπιτιῶν ποὺ
βρίσκονται στὸ χωριὸ μας, ποὺ εἶναι καὶ τὰ τελευταῖα ποὺ
ἔχουν ἀπομείνει καὶ ποὺ ἔχουν χαρακτηριστεῖ «διατηρη-
τέα» νεώτερα μνημεῖα. Τὶς μελέτες ποὺ κάνουν οἱ σπουδα-
στὲς τὶς χρησιμοποιοῦν γιὰ ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς καὶ
γιὰ ἐπαγγελματικὴς τοὺς σταδιοδρομία.

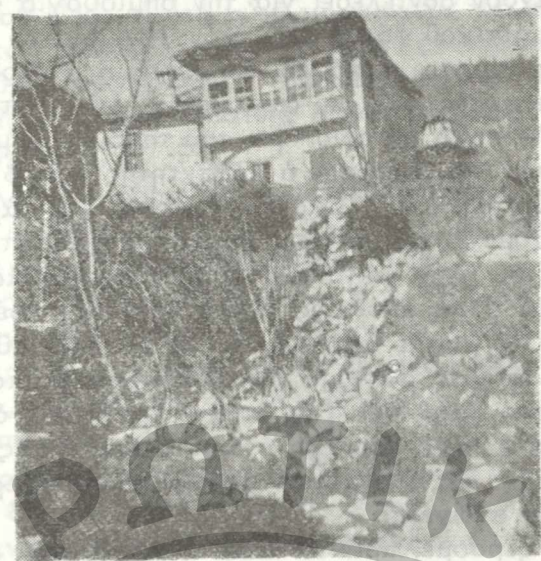
Ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία τῆς
πατρίδας μας κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἐδίει κι αὐτὴ κα-
τὰ ἐνδιαφέρον (θεωρητικὸ θέβαιο) γιὰ τὴν παραδοσιακὴ
μας κληρονομιά, θεώρησε ὑποχρέωσή της νὰ ἐπισκεφτεῖ τὸ
ἀρχοντικό τοῦ Πλακίδα, νὰ τὸ ἐρευνήσει, νὰ τὸ μελετήσει
καὶ νὰ τὸ χαρακτηρίσει «διατηρητέο» νεώτερο μνημεῖο.

Στὸ μὲ ἀριθ. Φ.Ε. Κ. 973/18-8-1973 (Τ.Β.) Διάταγμα
ἐπικρατοῦς ἡ εἰς τὸ χωριὸ Κουκούλι - Ζαγορίου κει-
μένη οἰκία, ἰδιοκτησία Εὐγενίου Πλακίδα, μετὰ τοῦ περι-
βάλλοντος αὐτὴν χώρου, ὡς ἱστορικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν
ἀντικείμενον, χρῆζον ἐιδικῆς κρατικῆς προστασίας, διότι

ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν δείγμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τό-
σον τοῦ παρελθόντος, ὅσον καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος
αἰῶνος».

Ὅποιος θέλει νὰ πάρει κάποια ἰδέα γιὰ τὴν ἐσωτερι-
κὴ διακόσμηση αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ, ἄς ρίξει ἂν θέλει μιὰ
ματιὰ στὸ θαυμάσιο βιβλίο τοῦ κ. Κίτσου Μακρῆ μὲ τίτλο:
«Χιονοδότες Ἀγιογράφοι». Στὴ σελ. 75 θὰ ἴδῃ καὶ θὰ θαυ-
μάσει τὸν μὲ ἀριθ. 43 ἐγχρωμο πῖνακα μὲ δείγμα τῆς ἐσω-
τερικῆς διακόσμησης τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Πλακίδα.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία πρὶν καὶ 3 χρόνια διέθεσε
200 χιλ. δραχμὲς καὶ σπερεώθηκε κάπως ἡ στέγη τοῦ. Ἀλ-
λοῦτοις αὐτὴ θὰ εἶχε βουλιάξει. Βέβαια γιὰ τὴν ὁλοκλη-
ρωτικὴ ἀνακαίνιση τῆς στέγης, κατὰ τὴ γνωμάτευση τῶν
ειδικῶν, χρειάζονταν πολὺ μεγαλύτερο χρηματικὸ ποσό.
Στὰ 1981 ζητήθηκε πίστωση γιὰ συνέχιση τῆς ἐπισκευῆς
τοῦ γιὰ νὰ γίνῃ ἀνανέωση τῶν 37 παραθυρίων τοῦ καὶ 5 ἐ-
σωτερικῶν θυρῶν καὶ μιᾶς ἐξωτερικῆς. Κατὰ τὴ γνωμά-
τευση τῶν ειδικῶν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ χρειάζονταν κατὰ

Τὸ σπῆτι τῶν Πλακιδαίων στὸ Κουκούλι
τὸν περασμένο χρόνο δαπάνη 456 χιλιάδων δραχμῶν. Τὸ
Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ στὸ ὁποῖο στάλθηκαν τὰ σχετικὰ
δικαιολογητικὰ ἐνέκρινε κατὰ τὸ 1981 πίστωση 60 χιλιά-
δων δραχμῶν, ποσό ποὺ δὲ φτάνει νὰ γίνουν οὔτε 6 παρα-
θύρια. Τὸ κόστος εἶναι πὼς οὔτε κι αὐτὸ τὸ μικρὸ ποσό δὲ
διατεθεῖ ἀκόμα. Μεγαλύτερη εἰρωνεία ἀπ' αὐτὴ μπορεῖ
νὰ θεωρηθεῖ ἀπὸ μέρος τοῦ Κράτους μας; Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰ-
δικὴ κρατικὴ προστασία ποὺ ἔχει ὑποσχεθεῖ αὐτὸ μὲ τὸ
σχετικὸ Διάταγμα; Ἐνὰ λοιπὸν ἀκόμα παραδοσιακὸ σπῆ-
τι πέφτει στὸ Ζαγόρι. Πέφτει γιὰτὶ εἶναι χαρακτηρισμὸ
«διατηρητέο».

Μεταφέροντας ἐδῶ τὸ μικρὸ παράδειγμα γιὰ τὴν κρα-
τικὴ προστασία καὶ τὴν ἐλλείψη τοῦ σεβασμοῦ, ποὺ πρέπει
νὰ ἔχουμε πρὸς τὴν παραδοσιακὴ μας κληρονομιά, ἄς μοὺ
ἐπιτραπῇ νὰ καταλήξω στὰ ἑξῆς ἐρωτήματα:

Α) Δὲν πρέπει νὰ χρῆστομε ἰκαμμία εὐγνωμοσύνη
πρὸς τὴν εὐεργετικὴ οἰκογένεια τῶν Πλακιδαίων γιὰ τὶς
τόσες μεγάλες τοὺς προσφορὰς πρὸς τὸ Κουκούλι, τὸ Ζα-
γόρι, τὰ Γιάννινα, τὴν Ἀθήνα, ὁλόκληρο τὸ ἔθνος;

Β) Δὲ θὰ τρίζουν τὰ κόκκαλά τους, ὅταν ὁ Ἀρχιεπί-
σκοπος τῆς Ἀθῆνας προσφέρει τὸ Ἱερό Εὐαγγέλιο τῆς
Μητρόπολης γιὰ ἀσπασμὸ στὰ πῶ ὑψηλά καὶ πῶ ἐπίσημα
πρόσωπα τῆς χώρας μας;

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 14ῃ ΣΕΛ.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ "ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ '82," (τοῦ 'Εκπολιτιστικοῦ Συλλόγου 'Ασπραγγέλων)

ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟ «ΒΟΪΝΙΚΟ»

Εἶναι πανθομολογούμενο, πὼς στὸ Ζαγόρι μᾶς κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἀναπτύχθηκε ἕνας ἀξιοθαύμαστος καὶ ἀνεπανάληπτος λαϊκὸς πολιτισμός. Σὲ ποικίλους τομεῖς ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς θεωρεῖται ἀπαράμιλλος. Καθὼς διαπιστώνεται, μέχρι τὶς μέρες μᾶς, προκαλοῦν τὸ θαυμασμὸ ὅλων πού ἐπισκέπτονται τὸ Ζαγόρισιον χῶρο καὶ τὰ λείψανα ἀκόμα αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ. Μὲ θαυμασμὸ περιγράφονται ἀπὸ σοβαροὺς μελετητὲς καὶ συγγραφεῖς τὰ ἀρχιτεκτονικὰ, δημιουργήματα (γεφύρια, θρύσεις, σχολεῖα, ἐκκλησιές, μοναστήρια, δρόμοι, ἐσωτερικοὶ ὁπιστικοὶ διάκοσμοι κλπ) πού ἔχουν γίνει κατὰ τοὺς περασμένους αἰῶνες. Μὲ τὰ πιδ ἰκολεκευτικά λόγια ἐξάιρεται σὲ σοβαρὰ συγγράμματα ἡ πνευματικὴ πρόοδος τῆς περιοχῆς καὶ οἱ ποικίλες μορφές μιᾶς ἀνώτερης οἰκογενειακῆς, κοινωνικῆς καὶ κοινοτικῆς ζωῆς πού προκαλεῖ ὅλο καὶ περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον διάφορων ἐπιστημόνων μελετητῶν.

Χρέος λοιπὸν ὅλων μᾶς εἶναι νὰ ἐξετάσουμε ποιοὶ παράγοντες ἔχουν συντελέσει γιὰ τὴν δημιουργία αὐτοῦ τοῦ κάπως ἐξαιρετικοῦ φαινομένου στὸν Ἠπειρωτικὸ μᾶς χῶρο.

Δυὸ πράγματα, κατὰ κοινὴ ὁμολογία, ὑπῆρξαν οἱ βασικοὶ συντελεστὲς γιὰ τὴ δημιουργία αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ: α) Ἡ καλὴ αὐτοδιοίκηση τοῦ τόπου μᾶς με θάση τὰ προνόμια πού παραχώρησε ὁ κατακτητὴς καὶ β) τὸ ταξίδεμα τῶν Ζαγορίσιων. Ὅλα τὰ λείψανα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς πού θαυμάζονται σήμερα, ἔγιναν μὲ χρήματα φερμένα ἀπὸ τὸ ταξίδι. Ἀπὸ ἐπιτόπιους πόρους σχεδὸν κανένας Ζαγορίσιος δὲν ἔγινε πλούσιος. Ἀλλὰ πάλι δὲν πρέπει νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τὸ μυαλό μᾶς, πὼς ἂν δὲ λειτουργοῦσε ἕνα ἄριστο καὶ ζηλευτὸ σύστημα αὐτοδιοίκησης, βασισμένον στὰ περίφημα προνόμια, δὲν ἦταν δυνατό νὰ φτάσει ὁ λαὸς τῆς περιοχῆς σὲ κάποιο ἀνώτερο στάδιο πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς. Ὡς ἐξεταστοῦν λοιπὸν σὲ ἀδρομερεῖς γραμμές αὐτὰ τὰ στοιχεῖα.

Καθὼς ξέρουμε, πρὶν νὰ πέσει ἡ χώρα μᾶς στὰ χέρια τῶν Τούρκων, ἦταν κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ ἰδιαίτερα τῶν Δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου. Κατὰ τὰ ὅσα γράφονται ἀπὸ διαφόρους συγγραφεῖς τὸ Ζαγόρι ἦταν χωρισμένο σὲ τρία τμήματα: Τὸ Δυτικὸ, πού κυριώτερο χωρὶ ἦταν τὸ Πάπιγκο, σὺν κεφαλοχώρι ἢ πρωτεύουσα μιᾶς περιοχῆς ἀπὸ μερικὰ χωριά, πού οἱ κάτοικοι τῆς χαρακτηρίζονταν μὲ τὸ γενικὸ ὄνομα «Παπιγκινοί», τὸ Κεντρικὸ καὶ τὸ Ἀνατολικὸ πού γειτόνευε μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ Μαλακασιοῦ.

Κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, δηλ. τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, φαίνεται πὼς τὰ πράγματα δὲν πῆγαιναν καὶ τόσο καλὰ ἀπὸ διοικητικὴ ἀποψη. Ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες εἶχαν δημιουργηθεῖ τιμάρια καὶ ὁ λαὸς δὲν ἔμεινε εὐχαριστήμενος ἀπ' αὐτοὺς, πού ὁ Νικ. Ζάγκος στὸ βιβλίο του «Τουρκοκρατούμενη Ἠπειρος» τοὺς ὀνομάζει «κεφαλᾶδες». Ὁ λαὸς ζητοῦσεν ἐνδύμνα κάποιον κατάλληλη εὐκαιρία ν' ἀπαλλαχτοῦν ἀπὸ αὐτοὺς. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ (1430 μ.Χ.) ἐμφανίστηκαν στὸν Ἠπειρωτικὸ χῶρο οἱ Τούρκοι. Ἀρχηγὸς τοὺς καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Σουλτάνου Μουράτ Β' ἦταν ὁ Καρὰ - Σινάν Πασάς. Οἱ Ζαγορίσιοι ἀπὸ τὸ Κεντρικὸ καὶ Ἀνατολικὸ Ζαγόρι, ὕστερα ἀπὸ συνεννόηση μετὰ τοὺς Μαλακασίωτες, ἀποφάσισαν ν' ἀντιτάξουν ἀντίσταση στοὺς Τούρκους. Νικήθηκαν ὅμως ἀπ' αὐτοὺς σὲ μιὰ μάχη, πού ἔγινε κοντὰ στὴ Βοτσα. Πῆραν τότε ἄλλη ἀπόφαση, νὰ σταματήσουν τὴν ἀντίσταση καὶ νὰ ἔρθουν σὲ κάποια συμφωνία μὲ τοὺς Τούρκους.

Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης στὸ βιβλίο του «Ἠπειρωτικὰ Μελετή-

ματα - Ζαγοριακά» Β' σ. 5 μᾶς κάνει γνωστὰ αὐτὰ τὰ πράγματα ἔτσι: «Ἡ ἀθλία πρὸς τοὺς χωρικοὺς (πού κατὰ τὸ Ν. Ζιάγκο ἦταν κτηνοτρόφοι καὶ δουλοπάροικοι) διαγωγὴ τῶν τιμαριούχων παρεσκεύασε καὶ προσέλειαν οὐκ ὀλίγον τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας ταύτης ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν». Ἡ ἱστορία λοιπὸν τοῦ Ζαγοριοῦ σχετικὰ μὲ τὴν κρυὰ περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ἀρχίζει ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ (τῆς συμφωνίας), πού, καθὼς θὰ δοῦμε παρακάτω, ὀνομάστηκε «Βοϊνικό». Πιὸ κάτω δὲ στὸ ἴδιο βιβλίο τοῦ Ἰ. Λαμπρίδης σημειώνει: «Κατὰ παράδοσιν καὶ πρὸς σημειώσεις ἐν πειριθωρίοις Ἀγίας Γραφῆς (1544) τῆς μονῆς Βοτσα» συνάδουσιν, πρεσβεῖα τοῦ Κεντρικοῦ τοῦ Ζαγοριοῦ διαμερίσματος εἰς προϋπάντησιν τοῦ κατὰ τῆς ἐπικρατείας Καρόλου τοῦ Β' εἰσελαύνοντος, ἐξητήσατο αὐτὸν ἐμῖαν, αὐτοδιοίκησιν καὶ πλήρη ἀτέλειαν καὶ ταῦτα πρὸς ἀπολάκτισιν τῶν τιμαριούχων, οὓς σφόδρα ἀπεχθάνοντο διὰ τὴν περιφρονητικὴν διαγωγὴν αὐτῶν. Τούς δρους τοὺτους μετὰ δυσχερὴ παρὰ τὴν μονὴν Βοτσα κατατρώπων Μαλακασιωτῶν, ἀκούσας ὁ Καρὰ - Σινάν Πασάς, θεωρήσας δὲ καὶ τὴν αὐθόρμητον τὴν ὀρεῖαν τούτων λαῶν ὑποταγὴν ὡς συντελεστικὴν πρὸς τὴν ἐν τῷ φρουρίῳ Ἰωαννίνων παράδοσιν, ἀπεδέξατο, ὑποχέσας αὐτοὺς, ἵνα ἀντὶ παντὸς φόρου, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ κεφαλικοῦ ἐξαιρουμένου, ἀποστέλλωσι κατ' ἔτος ἀριθμὸν ἀνδρῶν πρὸς ἐπιμέλειαν καὶ θερμασίαν τῶν ἵππων καὶ ἀμαξῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ἐπὶ ἕνα καὶ ἥμισυ περὶ πονημῆνα».

Ὁ Παν. Ἀραβαντινὸς στὸ βιβλίο του: «Χρονολογία Ἠπείρου, Β' σ. 33 γιὰ τὴ συμφωνία αὐτὴ (Βοϊνικό) μᾶς πληροφορεῖ: «Βοϊνικὸν: λέξις περιλαμβανούσα τὰ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ζαγοριοῦ συνθηκολογήσαντα 14 χωριά (τόσα συνθηκολόγησαν ἀρχικὰ) μετὰ τοῦ Σουλτάνου Στρατάρχου, ὅτε ἐκυριεύθη ἡ πόλις τῶν Ἰωαννίνων, ὑποταγέντα αὐθορμήτως ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει, ἵν' ἀποστέλλωσι ἐτησίως ἕκαστον χωρίον τὰ κατωτέρω προσδιοριζόμενα ἄτομα, ὅπως ὑπηρετῶσιν ὡς ἱπποκόμοι ἐν ὀλίγαις ἐβδομασίαις εἰς τὰ ἱπποστάσια τοῦ Σουλτάνου, ὑποχρέωσιν, ἢ ἀπεφυγόν οἱ Ζαγορίσιοι μετὰ ταῦτα, ὑποσχεθέντες, ἵνα προσφέρωσιν, ἀντὶ τῶν ἀποπεμπομένων ἀτόμων, χρηματικὰν, ὡς κατωτέρω ποσὸν καὶ μετὰ τινα καιρὸν ὁ φόρος οὗτος συνελθὼν μετὰ τῶν λοιπῶν φόρων ὅσοι ἐφευρέθησαν ἀπολαύσει».

Μαυράγγελοι: χωρίον ἐρημωθέν, κείμενον ὑπὸ τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀσπραγγέλου ἄτομα 27, ἄσπρα 1200.
Μικρά Τσοντίλα: ἄτομα 38, ἄσπρα 1800.
Μπάγια: ἄτομα 48, ἄσπρα 2.850.
Σλαρόβον: (Μπούλτσι) ἄτομα 18, ἄσπρα 1.000.
Μεγάλη Τσερνίτσα: (ἡρημωμένη) ἄτομα 23, ἄσπρα 1.300.
Μανασσής: ἄτομα 29, ἄσπρα 2.100.
Βεϊτζα: ἄτομα 13, ἄσπρα 700.
Τσερβάρ: ἄτομα 7, ἄσπρα 180.
Κουκούλι: ἄτομα 7, ἄσπρα 400.
Σποτσέλι: ἄτομα 23, ἄσπρα 1.000.
Βισσικόβον: (Καλωτὰ): ἄτομα 12, ἄσπρα 400.
Φραγκάδες: ἄτομα 13, ἄσπρα 500.
Βάρβες: ἄτομα 56, ἄσπρα 2.900.
Βουρλάδες: (Δίσπερη): ἄτομα 12, ἄσπρα 400.
Συνολικὰ ἄτομα 326, ἄσπρα 16.730.

Καθὼς βλέπουμε, δὲν προσχώρησαν ἀρχικὰ ὅλα τὰ χωριά τοῦ Ζαγοριοῦ, ἀλλὰ μονάχα 14 —τὰ παραπάνω— στὴ συμφωνία αὐτὴ, πού ὀνομάστηκε «Βοϊνικό». Μὲ τὸ ὄνομα

αὐτὸ χαρακτηρίστηκε καὶ ἡ περιοχή κατὰ γενικὸ τρόπο. Οἱ ἄντρες πού πῆγαιναν σ' αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ λέγονταν «Βοϊνικῆδες». Ἡ λέξις εἶναι ξενικὴ. Προέρχεται ἀπὸ τὴ λέξι «Βοϊνάκ» πού σημαίνει «ἵππεας» ἢ «ἵπποκόμος».

Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης («Ἠπειρωτ. Μελετήματα - Ζαγοριακά» Α' σ. 37 γράφει πὼς στὸ «Βοϊνικό» περιλαμβάνονταν ἀργότερα καὶ πολλὰ ἄλλα χωριά ὡς τὴν ἄκρη τῆς λίμνης Γιαννίνων. Ζαγορίσια χωριά, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παραπάνω, μῆκαν στὸ «Βοϊνικό» καὶ ἄλλα 14, τὰ ἑξῆς: «Τσεπέλοβο, Καπέσοβο, Καλωτὰ, Στολοβό, Λιγκιάδες, Καθαλάρη, Μπούλτσι, Δοβρά, Στρούνη, Βάνιστα, Περίλεψη, Μπράια, Μογγιλιός, καὶ Γοβριτσά, διατηρούμενα, ὡς καὶ τὰ Μουτσαῖδες, ἔθα καὶ τὸ Μετόχιον τῆς μονῆς Λιγκιάδων, Μηλιωτάδες, Ντόμπρου, Ἀσπραγγέλου, Νιζέρια, Πιτούρνα, Κοζιάκ, πολλές καὶ διάφορες ἐνορίες γύρω ἀπὸ τὸ Λιασκοθέσι, Νεγάδες καὶ Σκαμνέλι, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ πολυαριθμότερη ἦταν ἡ Κατούνα, πού ὅλα αὐτὰ, κατὰ τὸ Λαμπρίδην, ἔχουν ἐξαφανιστεῖ. Ἔτσι γιὰ κάμποσα χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὸ Βοϊνικό (σύμβαση), ὁ ἀριθμὸς τῶν χωριῶν, πού ὑπάγονταν σ' αὐτὸ ἦταν πολὺ μεγάλος, ἀλλὰ κατόπι περιορίστηκε γύρω στὰ 46 χωριά, πού ἀποτελέσαν τὸ «Κοινὸ» τῶν Ζαγορίσιων, ἢ τὴ Ζαγορίσια Ὀμοσπονδία, μὲ ζηλευτὴ αὐτοδιοίκηση ὡς τὰ 1868, πού καταργήθηκαν τὰ προνόμια.

Ὁ Ἰ. Λαμπρίδης («Ἠπειρωτ. Μελετήματα - Ζαγοριακά» Β' σ. 75) μᾶς πληροφορεῖ γιὰ τὰ χωριά τοῦ Ζαγοριοῦ κατὰ τὸ 1788 τὰ ἑξῆς: «Τὸ Ζαγόριον κατὰ τὸ 1788 συνίστατο ἐκ χωριῶν 45, ὧν τὰ μὲν Ἀγιοι Μηνιὰ καὶ Μεσοβούνιον ἦσαν καὶ εἶναι κληροπάροικα τῆς μονῆς Ἀρταίσις, τὸ δὲ Βοϊδομάτι καὶ Ἀλζότ Τσεφλίκι γεώργια Καραμουρατῶν, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἀτέλη σχεδὸν ἦσαν μητροκομῖαι... κλπ». Ὁ συμπατριώτης μᾶς, ἀπὸ τὸ Λιασκοθέσι - Ζαγοριοῦ κ. Βασίλης Φανίτης («Διάσχιση τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ Ζαγοριοῦ» σελ. 189) σχετικὰ μετὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν χωριῶν τοῦ Ζαγοριοῦ, γράφει: «Τὰ Ζαγοροχώρια στὰ 1788 εἶναι τὰ 46, (πού τὰ γράφουν ὅλοι οἱ συγγραφεῖς καὶ ὅπως φαίνονται στὸ χάρτη) καὶ τὰ δύο: Τὰ Δολιανά, πού ξεγράφτηκε ἀπὸ τὸ Ζαγόρι, σὺν ταξιδεψέθηκε τὸ 1792 καὶ τὸ Βοϊδομάτι πού ρήμαξε (τὸ 1817), γιὰ ἦταν κλεφτοχῶρι».

Σήμερα ὁ ἀριθμὸς τῶν χωριῶν τοῦ Ζαγοριοῦ ἀπὸ τὴν παλαιὰ Ζαγορίσια Ὀμοσπονδία ἔχει κατεβεῖ σὲ 44, γιὰ τὸ Παλιόχωρι τῆς Λαϊστας χάλασε ὁλοκληρωτικὰ ἐδῶ καὶ μὲν αἰῶνα καὶ οἱ δυὸ Βίτσες (Ἄνω καὶ Κάτω) ἔχουν συγχωνευτεῖ σὲ μιὰ Κοινότητα, γιὰ εἶναι πολὺ κοντὰ συνεχόμενες ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη. Κατὰ συνέπεια δὲ δίνεται πιά καμμία διάκριση σὲ Ἄνω καὶ Κάτω Βίτσα.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΒΟΪΝΙΚΗΔΕΣ

Εἴπαμεν παραπάνω, πὼς ἡ συνθήκη πού ἔγινε ἀνάμεσα τοὺς Ζαγορίσιους καὶ τὸν Καρὰ - Σινάν Πασά, ὀνομάστηκε Βοϊνικό. Καὶ τὸ σύνολο τῶν χωριῶν, πού παραδέχτηκαν αὐτὴ τὴν συνθήκη εἶχε τὸ ἴδιο ὄνομα (Βοϊνικό). Οἱ ἄντρες πού στέλνονταν ἀπὸ τὰ χωριά στὴν Ἀνδριανούπολη καὶ στὴν Πόλη γιὰ ὑπηρεσία στοὺς Σουλτανικοὺς στάθλους λέγονταν «Βοϊνικῆδες». Ἡ λέξις Σλαβικὴ (Βουλγαρικὴ) καὶ σημαίνει ἵπποκόμος. Ἀξιοσημείωτο εἶναι πὼς οἱ Βοϊνικῆδες ἤξεραν γράμματα. Κατὰ τὴν πληροφορία τοῦ Ἰ. Λαμπρίδην («Ζαγοριακά» σ. 51) «Μικραὶ ἐστὶναι γραμμάτων ὑπῆρχον πρὸ τῆς κατακτήσεως, διότι κατὰ τὸ χρονικὸν τῆς Βοτσα, πάντες οἱ Βοϊνικῆδες ἀνεγίνωσκον καὶ ἔγραφον».

Γιὰ τοὺς Βοϊνικῆδες θρῆσκουμε γραμμένα ἀπὸ τὸ Νικ. Ζάγκο («Τουρκοκρατούμενη Ἠπειρος» σελ. 122) τὰ παραπάνω: «Γιὰ τὴν Πόλην ἐκινούσαν πρὶν ἀπὸ τὶς 23 Ἀπρίλη ἕως χρόνον καὶ ὕστερα ἀπὸ γιορτές. Τὰ χρόνια 1629—1631 οἱ Βοϊνικῆδες ἦσαν 822. Ἡ ἀποστολὴ Βοϊνικῆδων σταμάτησε πρὸ 1690, ὅποτε τὰ χωριά πλήρωναν τὰ ἄσπρα (ἀκτάδες) πρὸς τὸ «μουκατὰ Καρίτσας» λεγόμενον, πού τὸν εἰσπραττε ὁ Χριστιανὸς ὑπάλληλος. Ὁ φόρος αὐτὸς πῆγαινε στὸ Σουλ-

τανικὸ Ταμεῖο (χὰς χουμαγιούμ) καὶ ἦταν 86 χιλιάδες ἄσπρα ὡς τὰ 1693. (Γιὰ τὰ ἄσπρα θὰ γίνει πιὸ κάτω λόγος). Ἀπὸ τότε καὶ ὕστερα λιγόστεψε». Στὸ βιβλίο του αὐτὸς ὁ συγγραφέας παραθέτει μιὰ πληροφορία ἀπὸ Γάλλο περιηγητὴ, γραμμένη στὰ 1552 μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο. «Ἦταν χωρικοὶ ἐπαρχίας» ἢ ὁποῖα δὲν πλήρωνε φόρο μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ προσφέρει ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί τούτη τὴ θαρρεῖα ἀγαρεία. Κάθε χρόνο ὁ Τούρκος διοικητὴς ἔστελνε στὴν Πόλη χίλιους Βοϊνικοὺς μ' ἐντολὴ νὰ παρουσιαστοῦν στὸ Σουλτάνο. Ὁ ἰσχυρὸς ἀπ' αὐτοὺς ἦταν φορτωμένος μ' ἕνα τσουβάλι θρώμη, πού ἔδειχνε τὴν ἰδιότητά του καὶ τὸν προορισμὸ του. Κι' ὅταν δὲν ἦταν πόλεμος, οἱ Βοϊνικοὶ ἔβασκαν τ' ὅλογα. Ἀν κανένας ἀδυνατοῦσε, ἔπρεπε νὰ βρεῖ ἀντικατάστατή του, πληρώνοντάς του μισθὸ. Γιὰ τὸ ὅλοι τοῦτοι: οἱ δυστυχισμένοι Βοϊνικῆδες ζοῦσαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀγαρείας μὲ δικὰ τους ἑξοδα. Ἦταν ὅμως ἀμύπητοι. Γι' αὐτὸ, ὅταν τοὺς περὶσσευε καιρὸς, ἔθβαιναν στὸ δρόμο νὰ ἐξοικονομήσουν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ χόρευαν κατὰ συντροφίαν μὲ γκάιντες. Ἦταν ὅμως σβέλτοι. Ὁ κόσμος ἀνοίγε τὸ πουςί του γιὰ νὰ ξεκουράζει τὴν ἀπέραντη φτώχεια τοὺς. Καμμιὰ φορὰ μαζεύονταν παρὲς ἀπὸ 6—7 καὶ μασκαρεύονταν μὲ προσωπίδες ζῶων, πραγματικῶν ἢ φανταστικῶν. Κι' ἀφοῦ χοροπηδοῦσαν καὶ διασκεδάζαν τὸν κόσμον, ἔβγαζαν καὶ δίσκο». Δὲν ξέρουμε κατὰ πόσο εἶναι σωστὰ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα γιὰ τοὺς Βοϊνικῆδες. Πάντως τέτοιες σχετικὲς παρόμοιες πληροφορίες μᾶς δίνουν καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς: (Κυρ. Σιμόπουλος: «Ξένοι ταξιδιώτες στὴν Ἑλλάδα». Γιάννης Λυμπερόπουλος: «Ὁρεινοὶ καὶ μεθόριοι» κλπ).

Ἀν θελήσουμε τώρα νὰ ἀνακεφαλαιώσουμε ὅσα γράφηκαν στὸ κεφάλαιο αὐτὸ γιὰ τὸ Βοϊνικό καὶ τοὺς Βοϊνικῆδες, παρατηροῦμε συμπερασματικὰ τὰ ἑξῆς:

1. Μὲ τὸν ἐρχομὸ τῶν Τούρκων στὴν Ἠπειρο, οἱ Ζαγορίσιοι πῆραν τὴν ἀπόφαση νὰ συνάψουν μ' αὐτοὺς συνθήκη καὶ νὰ ὑποταχτοῦν μὲ ἀντάλλαγμα νὰ τοὺς δοθοῦν προνόμια γιὰ ἀτέλεια, ἐξασφάλιση τῆς ἀτομικῆς τοὺς ἰδιοκτησίας καὶ αὐτοδιοίκησης.

2. Οἱ Τούρκοι παραχώρησαν ὅτι ζήτησαν καὶ ἔτσι ἔγινε τὸ Βοϊνικό, δηλ. ἡ συνθήκη, μὲ τὴν ὁποία παραχωρήθηκαν ὅσα ζήτησαν μὲ μὴν ὑποχρέωση νὰ στέλνονται Βοϊνικῆδες γιὰ ὑπηρεσία στοὺς Σουλτανικοὺς στάθλους.

3. Οἱ Ζαγορίσιοι ἔκαναν αὐτὸ γιὰ νὰ ἀπαλλαχτοῦν ἀπὸ τοὺς κακοὺς τιμαριούχους Χριστιανοὺς τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, πού τοὺς κακομεταχειρίζονταν.

4. Πρέπει νὰ θεωρεῖται πολὺ σημαντικὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα γιὰ τὴν τότε ἐποχὴ, γιὰ ἔτσι οἱ Ζαγορίσιοι ἀπόκτησαν δικαίωμα ἰδιοκτησίας στὴ γῆ, πού δούλευαν. Μερικοὶ χαρακτηρίζουν τὸ Βοϊνικό πραγματικὸ ξεσκλάβωμα ἀπὸ τοὺς τιμαριούχους Χριστιανοὺς.

5. Στὸ Βοϊνικό δὲν προσχώρησαν στὰ 1430 ὅλα τὰ χωριά τῆς περιοχῆς μονομιάς, ἀλλ' ἀπὸ λίγα - λίγα. Ἀρχικὰ 14, κατόπι ἄλλα 14 καὶ ἔπειτα ἔγιναν πολλὰ.

6. Δὲν ξέρουμε μάλιστα μὲ ἀκρίβεια, ἂν μονομιάς ὅλοι οἱ κάτοικοι ἀπὸ κάθε χωριὸ ἔγιναν «Βοϊνικῆδες» ἢ ἀρχικὰ λίγοι καὶ ἀργότερα ὅλοι, ἀμα εἶδαν πὼς μὲ τὸ Βοϊνικό γίνονταν ὁ τόπος δικὸς τους.

7. Τὸ Βοϊνικό ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴ τῆς Τουρκοκρατίας στὸ Ζαγόρι, ἀλλὰ καὶ τὴ θάση τῆς αὐτοδιοίκησης του κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ὡς τὸ 1868.

8. Δὲν μποροῦμε καὶ δὲν πρέπει νὰ μὴν παραδεχτοῦμε πὼς τὸ Βοϊνικό καὶ οἱ Βοϊνικῆδες, ὥστε ν' ἀποτελέσαν κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἀρχὴ γιὰ τὸ ταξίδεμα τῶν Ζαγορίσιων πού στὰ κατοπινὰ χρόνια γενικεύθηκε τόσο πολὺ.

Σημαντικώτατος λοιπὸν σταθεμὸς τὸ Βοϊνικό γιὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ζαγοριοῦ μᾶς.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΟΥ ΜΕΡΑΚΙ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 5η ΣΕΛ.

πῶ σ' ἀγαπᾷ μου!... Τ' εἶναι αὐτὰ πού λέω; Ἡ ἀπελπισία μὲ κατάντησε θάλασα καὶ σὲ λίγο θὰ μὲ τρελάνει... Θεέ μου Παντοκράτορα καὶ Κύριε οὐρανοῦ καὶ γῆς, μὴ μοῦ δίνεις ἄλλη Εὔα, νὰ συγχωρεθῶν τὰ πεσμένα σου... Ἀμάν, μπρέ!... Μπαλίντισα πιά μὲ τὶς θηλυκάρες!...

Καὶ τότε τοῦ φάνηκε πὺς θρόνηκε ἀνάμεσα σὲ χιλιάδες θηλυκὰ πού στριφογυρίζαν τριγύρω του, ἄλλα δλόγιμα, ἄλλα μὲ φοβότες πού ἀνεμίζονταν στὸν ἀέρα κι' ἄλλες μὲ ξέπλεκα μαλλιά πού κυμάτιζαν σὰν χαϊτὲς ἀφρικανισμένων ἀλόγων... Καὶ τότε ἐνῶσε καίτι σὰν πνιξιμο, σὰ νὰ καταποντίζονταν μέσα σ' ἓνα ἡμιφωτισμένο ροῦζ ὠκεανὸ ἀπὸ ἀρωματισμένα ἀραχνούφανα ἐσθούρουκα, ἀπὸ πλῆθος πολύχρωμα λουλούδια καὶ τροφαντὲς σάρκες γυναικῶν σὲ στιγμιὰς αἰσθησιακῆς ἀνταρσίας... Δὲν μπορούσε πιά ν' ἀναπνεύσει. Πνιγνόνταν... Κι' ἐκεῖ πού ἦταν ἐτοιμος νὰ φωνάξει: «Ἀμάν!... Βοήθεια!... Πνίγομαι!...», νὰ σου κι' ἀνοίγει ἡ πόρτα.

— Ὁ κύριος Ἀργύρης Φαγάνας!...

Δὲν ἀποκρίθηκε ἀμέσως. Τὴν κοίταζε σὰ χαζός, νὰ μαντέψει ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τῆς εἰδούς νέο θά τοῦλεγε.

— Ἡ νοσοκόμα ξαναφώνησε κάπως χαρούμενα.

— Ὁ κύριος Ἀργύρης Φαγάνας, παρακαλῶ...

Τὰ ὑποτυπώδη ἴχνη χαρᾶς στὸ πρόσωπό τῆς καὶ καίνο τὸ παρακαλῶ, τοῦ ἀναπτέρωσαν τὴν ἐλπίδα.

— Ἐγώ!... Ἐγώ, δεσποινίς... Τί πρέπει;

Τοῦπιασε καὶ τὰ δύο χέρια καὶ τὸν ταρκακούντησε μ' ἐνθουσιασμό.

— Νὰ σοῦ ζήσει!...

Τάχασε. Ἀρχισε νὰ τραυλίζει δίχως νὰ μπορεῖ ν' ἀρθρώσει μιὰ σωστή φράση.

— Τί νὰ μοῦ ζήσει, κυρά μου; Τί!...

— Ὁ γιός σου, καλέ!... Ὁ κανακάρης σου!...

— Ὁ καν... ὁ ὁ κανακ...!

Δὲν μπόρεσε ν' ἀποσκαλῇ τὴ φράση του. Ἐπρεπε ξοπίσω τῆς στὸ θάλαμο πού εἶχαν τὰ νεογέννητα. Στάθηκε στὸ κατώφλι, ασαφισμένος κι' ἐξουθενωμένος ἀπὸ τὴ μεγάλη συγκίνηση καὶ κοίταζε γύρω του νὰ μαντέψει ποῖο εἶναι. Πλειότερα ἀπὸ δέκα μωρὰ θρίσκονταν σὲ ὁσάριθμες κούνιες κι' εἶχαν ἀρχίσει κιόλας σ' αἵματα τῆς συνουσίας τους μὲ διαπεραστικὲς καὶ ποικίλες νότες.

Γιὰ μιὰ στιγμή θρόνηκε σ' ἀμχανία. Τὸ βλέμμα του γεμάτο λατρεία καὶ περιφάνεια μαζί, χάιδευε στὴν ἀράδα ὅλα τὰ μωρὰ καὶ τὰ δώδεκα πού θρίσκονταν μὲς στὸ θάλαμο. Ἀλλά μὲ κλειστὰ μάτια κουνούσαν τὰ χεράκια τους καὶ τραγουδοῦσαν κι' ἄλλα ἄκουαν τὸ κοντσέρτο μ' ἀνοικτὰ τὰ ματάκια τους καὶ ἔζαρωναν τὰ μουντάκια τους, ὅταν οἱ τραγουδοῦστες ἔκαναν φάλτσα. «Παναρίνα μου, μουρμούρισε, δὲν μπορούσε νάβαι ὅλα σερικὰ καὶ νάβαι ὅλα δικὰ μου!...»

Ἡ νοσοκόμα τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν τράβηξε στὴν τελευταία κούνια κοντὰ στὸ παράθυρο.

— Αὐτὸς εἶναι ὁ λεβέντης σου, κύριε Φαγάνας, νὰ σοῦ ζήσει!...

Τὰ μάτια του ἔστραψαν ἀπὸ εὐτυχία κι' ἀπὸ τὴ μεγάλη συγκίνηση δὲν μπορούσε ν' ἀρθρώσει οὔτε λέξη. Μόνο ἔχωσε τὸ χέρι του στὴν τσέπη, ἔπιασε ἓνα χιλιάρικο καὶ τῶρα στὸ χέρι τῆς ἀδελφῆς.

Ὁ μικρὸς μὲ δλόνοιχα μάτια κοίταζε γύρω του σὰ νὰ καταλάβαινε καὶ παρακολουθοῦσε καίτι.

— Φτυστός εἶναι κύριε!... Εἰστε ὁ ἴδιος σὲ μικρογραφία.

Ἐνα τρυφερό, υπερίψατο κι' αὐτάρεσμο μεδίσταμα ἀπλώθηκε στὸ πρόσωπό του.

— Ἀλήθεια, ἀδελφή;

— Πρόφερε σιγανὰ μὲ φωνὴ γεμάτη γλῶσσα.

— Ὁλόιδιος, κύριε!... Δὲν τὸν βλέπετε πὺς σὰς κοιτάζει;

— Σὰς ἀναγνώρισε ὅτι σεῖς εἰστε ὁ πατερούλης του!...

Στὰ γρήγορα ἔχωσε πάλι τὸ χέρι του στὴν τσέπη του καὶ τῆς ἔδωσε ὅλες πεντακάσιες βραχιές.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Φαγάνας. Εἴμαι σίγουρη, ἀπὸ καίτι σημάδια τὴν ὥρα τοῦ σοκετοῦ, πὺς θ' ἀποχίστετε καὶ δεύτερο καὶ τρίτο γιό!...

— Ἀπὸ τὸ στόμα σου καὶ στοῦ Θεοῦ π' αὐτὴ, κοπέλα μου.

— Ἀλλά...

— Τί ἀλλά, κύριε Ἀργύρη!...

— Νὰ μὲ συμπαθᾷς, κορίτσι μου. Μ' ἔπνιξαν τὰ ἔρτα γραμμάτια... Τούτου θέλω νὰ τὸν ἴδω γρήγορ. Θέλω νὰ καμαρώσω τὰ τέτα του!... Νὰ τὰ φιλήσω!...

Ἡ νοσοκόμα, ὑποχρεωμένη ἀπὸ τὸ γενναῖο φιλοδῶρημα, τράβηξε τὴς πάνες τοῦ μικροῦ γελώντας.

— Ὁρῶστε κύριε!...

Ἀντικρίζοντας τὸ μπέμπη, ἀνοίξε τὰ χέρια του κατὰ πάνω καὶ φώναξε: «Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου!» Ὑστερα ἀκούμπησε τὴ μούρη του στὰ σκέλια τοῦ μωροῦ κι' ἀρχισε νὰ φιλεῖ τὰ γεννητικά του ὄργανα, δλολύχοντας συγκινημένως ἀπὸ τὴν πιὸ γλυκιά, τὴν πιὸ τρυφερή καὶ τὴν πιὸ θεσπέσια εὐτυχία.

Στὴ λεχώνα δὲ στάθηκε περισσότερο ἀπὸ δέκα λεπτὰ. Τὴν ἀνέλιασε, τὴν φίλησε μὲ τρυφερότητα καὶ στοργή.

— Σ' εὐχαριστῶ, Φεβρωνία μου!... Σ' εὐχαριστῶ, ἀγαπητή μου, πού μοῦ χάρισες αὐτὸ τὸ λεβέντι ὕστερ' ἀπὸ ἔρτα γραμμάτια ἀπὸ στοῦ λήξεως.

Ἀλλά μόλις ξεπεταχθεῖ λίγο ὁ κανακάρης μὲς, θά ἐλουμε μπρὸς καὶ γιὰ τὸν ἄλλο. Θάβαι ἀγοράκι. Εἴμαι τόσο σίγουρος, Φεβρωνία μου!... Μοῦ τὸ θεοῦσε κι' ἡ ἀδελφή. Εἶδε λέει καίτι μὴ γραμμάτια, στὸ χωριό.

Ὁ πατέρας του τὸν προώριζε, ὅπως ὅλοι σχεδὸν τότε τὰ παιδιά νὰ μῶβει τὴ δική του δουλειά, πού δὲ χρειαζόνταν καὶ τόσα πολλὰ γράμματα. Κι' ὁ Νικόλας, τούτῃ τῇ πατρικὴ ἀπόφαση τῇ διασώσαν, καὶ τὴ δέχτηκε χωρὶς ἀντίδραση, τὴ δέχτηκε μὲ χαρὰ, ἐτσι πού ἦν συνήθει, ἀπὸ σχεδὸν μωρὸ.

Ἦταν ἀκόμα νύχτα ὅταν ἔφτασε στὸ μαγαζί του. Ἐβραία πού γρήγορα τὴ σκάλα καὶ τὴν ἔστρεψε στὴ μεγάλη ἐπιγραφή τοῦ καταστήματος.

Ὑστερα μὲ τὸ πινέλο καὶ λαδομπογιά τὴν συμπλήρωσε. Κατέβηκε κάτω, στάθηκε ἀντίκρου καὶ τὴν καμάρωσε κίμηση ὥρα.

«Ανταλλακτικὰ Αὐτοκινήτων

Ἀργύρης Φαγάνας καὶ Γιὸς

Ὁμιόρρυθμος Ἑταιρία»

Ποτὲ του δὲν ἐνῶσε τόση εὐδαμονία καὶ τόση ψυχικὴ εὐφροσύνη καίνο τὸ πρωινό. «Φαγάνας καὶ γιὸς Ο.Ε.»! Τέλεγε καὶ τὸ ξανάλεγε. «Ἀμὲ! Παίζουμε θαρρεῖτε!... Λέρες!... Τώρα θὰ σὰς δώσω γιὸ ποτὸς εἶναι ὁ Ἀργύρης Φαγάνας καὶ γιὸς Ο.Ε.!» Κι' ὅταν γινεῖ καὶ ὁ ἄλλος — Ἀνώνυμος Ἑταιρία, ρέ, ζωντόδολα!...

Πῆρε τὸ μαρκαδόρο κι' ἔγραψε σ' ἓνα μεγάλο χαρτὸν μὲ δύο στρόγγυλα καθαρά γράμματα: «Λόγω τοῦ πραγματοποιήσεως εἰς τοῦς γηγενότας τῆς γεννήσεως διαδόχου, ἡ προσωπικὴ ἐπιγραφή τοῦ κ. Ἀργύρη Φαγάνας μετατρέπεται ἀπὸ σήμερον εἰς Ὁμιόρρυθμος Ἑταιρίαν».

Κρέμασε τὴν ἀγγελία στὴν πόρτα τοῦ καταστήματος καὶ πῆγε στὸ ἀπέναντι καφενεῖο νὰ πειε τὸν καφέ του καὶ νὰ παρακολουθεῖ τὴς ἀντιδράσεις τῶν γειτόνων του, πού θὰ ἔφταναν σὲ λίγη ὥρα.

Ἦταν ὅλος χαρὰ. Γελούσαν καὶ τ' αὐτὰ του ἀκόμα. Ἀλλοῦσαν τὸν τόσο ἀνάλαφρο τὸν ἑαυτοῦ καίτι τὴ μεγάλη στιγμή τῆς ζωῆς του.

Τοῦ ἐρχόταν ἡ διάθεση νὰ τραγουδήσει. Ν' ἀνεβῇ πάνω στὸ τραπέζι καὶ νὰ πηδαί ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο φωνάζοντας: «Φαγάνας καὶ Γιὸς Ὁμιόρρυθμος Ἑταιρία!... Φαγάνας καὶ Γιὸς Ο.Ε.!»

Εἰς τὸν πρῶτον γειτόνους νὰ καταφθάνουν, νὰ στενακίσουν καὶ νὰ διαβάσουν τὴ συμπληρωμένη ταμπέλα καὶ τὴν ἀγγελία τῆς μετατροπῆς. Συζητοῦν, χειρονομιοῦν καὶ γελῶν.

Κοιτάζοντάς τους καὶ μαντεύοντας τὴς ἀντιδράσεις τους ἀπὸ τὴν χειρονομία τους, ἐνῶσε τέτοια χαρὰ, ὅλα καὶ κι' ἓνα εἶδος ἐκείνου γιὰ τὴν καθημερινὴ τους καζούρα. «Λέρες!... (βρώμικες)» Εἶσε μέσα του. Ἀρπάχτε τὴν ὥρα τὴ σφαλιάρη!... Φαγάνας καὶ Γιὸς Ο.Ε. ρέ καὶ δόξα!... Παίζουμε θαρρεῖτε; Ἀμὲ καὶ π' ἄλλο τὸ σὰς λέω!... Κομπάρσος ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ρέ ἀνίκα!... Κάντε τὸν καὶ ἐσεῖς ἂν μπορεῖτε!...

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΕΤΣΚΟΣ

Ὁ Μπασιανκόλας ὁ μυλωνᾶς

Ἦσαν περάσει πολλές δεκαετίες, πόρτα πολλές, ἀπὸ τότε πού γεννήθηκε στὸ χωριὸ «Βελτοῖστα» τοῦτο τὸ ἄνθρωπο, μὲ τὴν παράξενη ἱστορία, ὅπως μοῦ τὴ μολῶσε πρὶν ἀπὸ χρόνια, μιὰ τετραπέρατη Τσπελοβίτσα γρηούλα.

Ὁ πατέρας του ἦταν καὶ μυλωνᾶς καὶ ἰδιοκτήτης μύλου, στὸ χωριὸ τους. Ἀξιὸς καὶ καλὸς νοικοκύρης καὶ πῶμος ἐπαγγελματίας. Ἡ μάνα του μιὰ σημαντὴ νοικοκυρὰ, ἐργατικὴ, ἡμέρη καλωσύνη, καὶ ἀγαπητὴ ἀπ' ὅλους στὸ χωριό, γι' αὐτὰ τῆς τὰ χροῖα.

Τὸ ἄνθρωπο μεγάλωνε φτωχικά, ἀνάμεσα σ' ἄλλα τοῦ π' ἀδελφίαν, κι' ἀπὸ τὰ πρῶτα, κι' ὅλας, χρόνια ἔδωκε, πὺς θὰ γινε ἓνας προκομμένος ἄνθρωπος. Ἦταν ὑπάκουος, φρόνιμος, ἐξυπνότητος...

Ὁ πατέρας του τὸν προώριζε, ὅπως ὅλοι σχεδὸν τότε τὰ παιδιά νὰ μῶβει τὴ δική του δουλειά, πού δὲ χρειαζόνταν καὶ τόσα πολλὰ γράμματα. Κι' ὁ Νικόλας, τούτῃ τῇ πατρικὴ ἀπόφαση τῇ διασώσαν, καὶ τὴ δέχτηκε χωρὶς ἀντίδραση, τὴ δέχτηκε μὲ χαρὰ, ἐτσι πού ἦν συνήθει, ἀπὸ σχεδὸν μωρὸ.

Ἦταν ἀκόμα νύχτα ὅταν ἔφτασε στὸ μαγαζί του. Ἐβραία πού γρήγορα τὴ σκάλα καὶ τὴν ἔστρεψε στὴ μεγάλη ἐπιγραφή τοῦ καταστήματος.

Ὑστερα μὲ τὸ πινέλο καὶ λαδομπογιά τὴν συμπλήρωσε. Κατέβηκε κάτω, στάθηκε ἀντίκρου καὶ τὴν καμάρωσε κίμηση ὥρα.

Καὶ τὰ χρόνια περνοῦσαν κι' ὁ μικρὸς Νικόλας μεγάλωνε κι' ἔμαθε, στὴν πράξη, τὴ δουλειά τοῦ πατέρα του, πὺς καλὰ ἀπ' αὐτόν.

Ὁμως ὁ καὶ ὁμοῦς του ἦταν ἡ ζωγραφική, πού τὴ φρόντιζε μὲ τὰ ἀπολύτως, γι' αὐτόν, πρωτόγονα μέσα ἐκείνου τοῦ καιροῦ, καὶ πάντα μὲ τὸ φρόβο στὴν καρδιά, γιὰ νὰ μὴν τὸν πάρει χαμπέρι ὁ πατέρας του, πού ἦταν αὐστηρὸς μὲ τὰ κοινὰ αὐτὰ, τοῦ γιοῦ του. Ὁ πατέρας του ἤθελε δουλειὰ καὶ μοναχὰ δουλειὰ, καὶ ζωγραφικὴ καὶ μουσικήματα τοῦ Νικόλα τὰ θεωροῦσε παιγνίδια καὶ χασομέρια.

Ὁμως ὁ Νικόλας, ὅποτε τοῦ ἐρχονταν βολικά ζωγράφισε...

Ἦταν τόση ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν τέχνη αὐτὴ, καὶ τόσο ἀπὸ πάνω πλοῦς τοῦ ταλέντο πού τοῦ χάρισε ὁ Θεός. Ποιὸς ἔχει μπορεῖ καὶ νὰ κρυβόταν μέσα τοῦ ἓνας Θεοφιλοῦ...

Δὲν τὸν πτοῦσαν καὶ πού τὴν ἔμαθε, ὅτι φωνῆς πού ποτὲ ποτὲ ἔβριζε ὁ πατέρας του, σὰν τὸν ἔβριζε νὰ χασομερᾷ, μὲ τὴς μογιές καὶ τὸ μολύβι καὶ τὸ χαρτί...

Πέρασαν τὰ χρόνια κι' ὁ Νικόλας ἔγινε ἐφηβος. Ἐνα λεβεντόπαιδο ὡς ἐκεῖ ἀπάνω, ψηλὸ, ὁμορφο μὲ ξανθὰ μούστακὰ καὶ μαλλιά, καὶ ἓνα μᾶτι μὲ ἐλκρινεῖα καὶ καλωσύνη. Εἰς ὅλην, σὲ ὅλα, ἀπὸ τ' ἀδελφία του.

Ἡ μάνα ἡ καὶ ὁμοῦς τὸν καμάρωνε, γιὰ τὴν λεβεντιά του, μὰ πὺς ποτὲ, γιὰ τὴ ζωγραφικὴ του ἱκανότητα.

Καὶ τὰ χρόνια πέρασαν, κι' ὅταν πιά ἀντρώθηκε κι' ἔμαθε, πὺς ἔδωκε ἑπᾶν στὸ βουνίσιο χωριὸ μας εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ μυλωνᾶ, τὸ συζητήσε, μὲ τὸν πατέρα του καὶ τὴ μάνα του, πού τὸ ἐγκρίνανε, ἐτοιμάστηκε, ἀποχαιρέτησε τὴν ὀρφανή του, μὰ μὲ πὺς πολὺ παῦμο τὴ μάνα του, φόρτωσε τὰ «σιεα» τοῦ ἓνα ζωντανὸ καὶ πῆρε τὸν ἀνέφορο γιὰ τὸ Ζαγόρι...

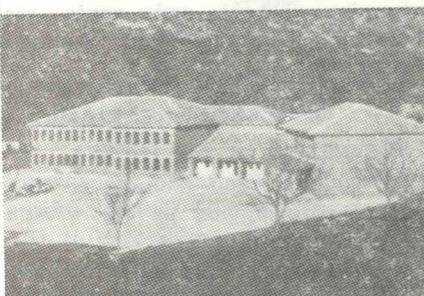
Καὶ σὰν ἔφτασε στὴ ράχη τῆς Ντοβράς, στῆθηκε ἐκστατικὸς μπρὸς στὴν ὁμορφιά π' ἀντικρίζαν τὰ μάτια του. Στάθηκε γιὰ λίγο ἀκόμα ἐκεῖ στὸ καταρᾶχ, καὶ σὰν τὰ μάτια του χόρτασαν ὁμορφιά, κατηφόρησε στὴ Ντοβρά κι' ἔφτασε στὸ «Χά-νι» πού ἦταν στὸ ἔβγα τοῦ χωριοῦ.

Σταμάτησε γιὰ νὰ ξεποστᾷσει κι' αὐτὰς καὶ τὸ ζωντανό του, καὶ νὰ πάρουν μιὰ χασιά κι' οἱ δύο τους.

Ῥώτησε κι' ἔμαθε καὶ γιὰ τὸ δρόμο καὶ γιὰ τὸ χωριὸ μας. Κι' ἐνοιωσε εὐχαρίστηση ἀπ' αὐτὰ π' ἄκουσε, ἀπ' τὸν «Χαντζή» τὸ γέρω Καμποῦκα, γιὰ τὸ χωριὸ μας... Σὰν ξαπόστασε, τράβηξε πάλι τὸν κατήφορο εὐχαριστημένος, γιὰ ὅτι ἔμαθε.

Καὶ στὸ δρόμο πέρασε γιοφυριά καὶ γιοφυριά, κι' ἀγνάντευε ὁμορφα χωριά μὲ μεγάλα σπιτία καὶ ἡ νεανικὴ καρδιά τοῦ Νικόλα, πετούσε ἀπὸ χαρὰ, γιὰ τὸν ὁμορφο τόπο π' ἀντικρίζαν τὰ μάτια του. Ἦταν τόσο ὁμορφο τὸ Ζαγόρι ἐκεῖνα τὰ χρόνια. Ὁμως, μέσα του, ἀπὸ κάποτε σκεφτόνταν, «θάνατι τάχα τὸ χωριὸ πού πάω καλὸς!...».

Κι' ὅταν, ὕστερα ἀπὸ ὥρες ἔφτασε στὰ «καγκέλια» κι' ἀντίκρυσε, ἀπὸ ψηλὰ τὸ χωριὸ μας, χωρὶς νὰ τὸ θέλει, σταμάτησε, γιὰ λίγο, γιὰ νὰ χορτάσει τὴ ζωγραφία πού ἔβριζε... Ἐκανε τὸ σταυρὸ τοῦ ὕστερα, στὸ «κόνισμα» τ' Ἀγ' Γεωργίου, πού ἦταν ἐκεῖ δίπλα του καὶ «βότς, βότς, σαλᾶνσε» τὰ ζωντανὰ του καὶ πῆρε τὸν κατήφορο στὴ «σκάλα»...

Γυμνάσιο Τσπελοδού

Σὲ λίγο ἔφτασε στὸν «Κονόμο» ἐπὶ νερό ἀπὸ τὴν μὴ κἀναλή, πῶτις τὸ ζωντανό του, ἔπλενε, μὲ τὸ βροσσοῦ νερό τὸ μούτρο του καὶ τράβηξε γιὰ τὸ «ἀμικὸ» πού ἦταν στὸ μεσοχώρι.

Πρῶτα ταχτοποίησε τὸ ζωντανό του, συμπεριελάμβανε λίγο κι' ὕστερα βρήκε τοὺς χωριανούς, πού τὸν καρτεροῦσαν. Τὸν κέρασαν καφέ στὸ μαγαζί τ' Μπισσαντρία καὶ κουβεντῶσαν καὶ συμφώνησαν, γιὰ τὸ μύλο, ἄλλα μὲ κρῖα καρδιά, πού λέμε, γιὰ τὸν φάνηκε πολὺ νέος ὁ μυλωνᾶς...

Τὴν ἄλλη μέρα ἀνυπόμονος γιὰ νὰ δεῖ, πουνό, πουνό, ἔπιασε δουλειὰ στὸ Βακούφικο τὸ μύλο ὁ Νικόλας, πού τὸν βρήκε ρεμπέλο καὶ σὲ κατὰ τοῦ χάλι. Μέσα σὲ μιὰ βδομάδα, ὁ μύλος νοικοκυρεύτηκε, ἔγινε ἀνώνυμος. Σιᾶχτηκε ἡ φτερωτὴ, τὸ αὐλακωμένο καὶ ἡ «ἀέση», καὶ ὁ μύλος πῶμος καὶ καλὸς.

Ἐνῶς ὁ μύλος πῶμος καὶ καλὸς, ἔγινε ἀνώνυμος. Σιᾶχτηκε ἡ φτερωτὴ, τὸ αὐλακωμένο καὶ ἡ «ἀέση», καὶ ὁ μύλος πῶμος καὶ καλὸς. Ἐνῶς ὁ μύλος πῶμος καὶ καλὸς, ἔγινε ἀνώνυμος. Σιᾶχτηκε ἡ φτερωτὴ, τὸ αὐλακωμένο καὶ ἡ «ἀέση», καὶ ὁ μύλος πῶμος καὶ καλὸς.

Κι' ἔφτασαν τ' ἄλματα ἀπ' τὸ χωριὸ κι' ἀρχισε ἡ νοικοκυρεμένη δουλειὰ ἀπ' τὸν καινούριο μυλωνᾶ. Πραγματικὰ ἦταν νοικοκύρης ὁ καινούριος μυλωνᾶς καὶ γεμάτος καλωσύνη γιὰ ὅλους, κι' ὅλοι χάρηκαν αὐτὰς καὶ τὸ ζωντανό του, καὶ νὰ πάρουν μιὰ χασιά κι' οἱ δύο τους.

χαν, ὅταν ἔκαναν τὴ συμφωνία, γιὰ τὸν φάνηκε νέος ὁ μυλωνᾶς.

Κάθε μέρα ἄλεθε ὁ μύλος καὶ τὸ τράκα τράκα τράκα πού ἔκαναν τὰ «περδάρια» ἀσταμάτητο, μέρα νύχτα.

Κι' ἐρχονταν ἄντρες καὶ γυναῖκες μ' ἄλματα καὶ γίνονταν τομποῦς τομποῦς στὸ μύλο καὶ κουβεντοῦσαν, ὡσπου ν' ἄλσει τὸ γέννημα, νὰ τὸ πάρουν καὶ νὰ φύγουν.

Καὶ μὲρα, ὕστερα ἀπὸ μέρες κόμποσε πούρθε ὁ Νικόλας, ἦρθαν ν' ἄλσουν στὸ μύλο μᾶνα καὶ κόρη, φορτωμένες ἀπ' ἓνα «παγόρι» στᾶρι. Κι' ὁ μυλωνᾶς περιποιητικὸς καὶ καλὸβουλός γιὰ ὅλους, χωρὶς νὰ ἔξει πὺς τοῦτο τὸ περιστατικὸ θὰ σημάδευε τὴ ζωὴ του, βοήθησε τὴς γυναῖκες νὰ φέρουν μέσα στὸ μύλο τὸ ἄλμα. Μὰ σὰν εἶδε τὴν κόρη δροσερή καὶ κατακόκκινη ἀπ' τὴν ἀποστασία καὶ τὸ φορτίο, τάχισε, τοῦ πᾶστηκε ἡ γλώσσα, βουβάθηκε γιὰ λίγο, καὶ στάθηκε σαστισμένος μπροστὰ στὴν τόση λεβεντιά. Δὲν εἶχαν ξαναδεῖ τὰ μάτια του τέτοια ὁμορφιά. Τάχασε κι' ἡ κόρη σὰν τὸν κοίταζε γιὰ τὸ ξανθόμα, ἦταν λεβέντης κι' ὁμορφος ὁ Νικόλας...

Κι' ἀπὸ τότε ἔχασε τὸν ὕπνο του ὁ μυλωνᾶς, ἔχασε τὴν ἡσυχία του, καίτι νὰ ἀλῶνιζε μέσα σ' ἓνα κατὰβαστὸ τῆς καρδιάς του, καίτι ἀκαθόριστο, πρωτόγνωρο, μεγάλο... καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλει, ρωτοῦσε καὶ μεταρωτοῦσε, κι' ἔμαθε καὶ τ' ὄνομα τῆς κοπέλας. Μαργιόλα τὴ λέγανε...

Κι' ἦταν χάρμα νὰ τὴ βλέπεις νὰ κατηγορεῖ γιὰ τὸ μύλο, μὲ τὰ πορῶν τὰ «τελατίνια», τὴν κεντημένη τῆς ποδιά καὶ τὸ κεντημένο μὲ «πολλιές» κατὰστοφο φακίδη, χαμηλωμένο ὡς τὰ μάτια, τὰ ὀλῶμαυρα καὶ μεγάλα.

Πέρασε καφὸς κόμποσε ἔτσι. Σανάρθαν πάλι, γι' ἄλμα στὸ μύλο μᾶνα καὶ κόρη. Ἐνακοιτάχτηκαν ἡ Μαργιόλα καὶ ὁ Νικόλας, κι' ἔπλενε καὶ τὸν τρεῖς κοῦβεντες... Μαγιήτες τὰ μάτια των. Τ' εἶναι καὶ τὰ μάτια...

Κι' ὁ Νικόλας δὲ βάσταζε ἄλλο, ἔστειλε στὴ μάνα τῆς Μαργιόλας καὶ ἡ κόρη βαρεμένη κι' αὐτὴ μὲ καὶ δὲ φανερώθηκε, τὴν προξενιά. Κι' ὁ Νικόλας ἐνοιωσε, νὰ τὸν πλυμυρῇ μιὰν ἀπέραντη θάλασσα χαρᾶς καὶ εὐτυχίας...

Κι' ἔγινε ὁ γάμος τους. Καὶ γεντοκόπησε τὸ χωριὸ μὲ βολιὰ καὶ μὲ κλαρίνα καὶ ζῆλεσαν πολλοὶ νεαροὶ τὴν τύχη τοῦ Νικόλα, μὰ καὶ νῆς τὴν τύχη τῆς Μαργιόλας.

Εὐτυχισμένο τ' ἀντρώπο. Ἀξιὸς ὁ Νικόλας, καλωσύνης, νοικοκύρης, κουβαλητής, προκομμένος. Κι' ἀποχτήσαν παιδιὰ καὶ χαιρόνταν τὴν εὐτυχία τους.

Κι' ὅταν ἡ δουλειὰ του στὸ μύλο ἦν τὸ νοικοκυρὸ στὸ σπιτί του, τὸ ἀφῆναν χρόνι, πῆγανε κι' ἔβλεπε τοὺς Ζωγράφους πού ζωγράφιζαν τοὺς «κουτζίεδες» τῶν ὀρφανῶν καὶ συμπλήρωνε ὅτι τοῦ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 12η ΣΕΛ.

Τὸ προβληματικό Ζαγόρι καὶ ἡ Τοπικὴ Αὐτοδιοίκηση

Πολλὰ γράφθηκαν γράφονται καὶ λέγονται. Πολλές ἐξαγγελίες γιὰ ἀναζωογόνηση τῶν χωριῶν, συγκράτηση τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ, κυρίως Νέων, μὲ μιά μεγάλη ἐντυπωσιακὴ ταμπέλα: Προβληματικό.

Κατὰ τὴ γνώμη (ταπεινὴ μου πάντοτε) ὁ χωροκρητισμὸς αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα ὀρισμένων μειονεκτημάτων στοὺς διάφορους τομεῖς τῆς παράλυσης ἢ ἐγκατάλειψης ἢ βασικὴν ἐπιδράσεων στὴ ζωὴ, ποὺ συνθέτουν μιά ομάδα ἀνθρώπων ποὺ λέγονται Κοινότητα.

Καὶ σημαίνει ζωὴ τῆς κοινότητας: παραγωγικὲς σχέσεις, οικονομικὲς, ὀργανωτικὲς, ψυχολογικὲς καὶ πάνω ἀπ' ὅλα φορεῖς ποὺ κατευθύνουν αὐτὴ τὴ ζωὴ καὶ ποὺ τίς λέμε Κοινотικά Συμβούλια, αἰρετὰ μὲ Πρόεδρο, ἀλλὰ καὶ Γραμματέα κινητῆς δύναμης καὶ μοχλὸ τῆς λειτουργίας των.

Ἰκανότητα, κύρος, ἀμεροληψία, τιμιότητα ὡς πρὸς τὴ διαχείριση τοῦ δημοσίου χρήματος, ἐλεγχὸ ἀλλὰ καὶ λογοδοσία στοὺς ἔκλογαίς, εἶναι τὰ προτερήματα ποὺ πρέπει νὰ κοσμοῦν. Ἀλλὰ χωρὶς αὐτὸ νὰ ἀπαλλάσσει τοὺς κατοικοὺς ἐκλογῆς γιὰ ἐνεργὴ συμπαράσταση καὶ βοήθεια στὸ ἔργο τῶν διοικούντων, σὰν υποχρέωση ἀλλὰ καὶ σὰν καθεστὸς ἐλέγχου καὶ κριτικῆς σὲ τὰ κατὰ διαστήματα. Μὲ προσφυγὴ στὶς ἀνώτερες βαθμίδες σὲ περιπτώσεις παράβασης καθήκοντος. Καὶ ὅχι ἀδιαφορία ἢ ραγιαδικὴ ὑποταγὴ.

Πῶς διαμορφώνεται σήμερα ἡ κατάσταση στοὺς τομεῖς ποὺ προανέφερα στὶς ὀρεινὲς περιοχὲς ποὺ καὶ αὐτὲς ἔχουν μιά ἰδιομορφία Ὀρεινῆς, Ἡμιορεινῆς, Μισοπεδινῆς.

Βασικὴ διακριτικὴ ἀρχὴ μιανῆς Κοινότητας εἶναι ἡ Οἰκονομικὴ δυνατότητα νὰ δημιουργεῖ ἑσοδα ἐπαρκῆ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση κάθε εἰδους ἐξόδων διοίκησης, δαπανῶν γιὰ ἐκτέλεση ἔργων κοινῆς ὠφελείας, ποὺ νὰ προέρχονται ἀπὸ ἐνοικιαστές βοσκῶν, δωρεῶν, δανείων, κρατικῆς ἐνίσχυσης κ.λ.π., καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια Κοινότητα ποὺ σὰφὴς καθορίζει ἀρμοδιότητες ἐκποίησης Κοινοτικῶν ἐκτάσεων, δημιουργία ἐπιχειρήσεων, τουριστικὰ Ξενοδοχεῖα, Κάμπινγκ, Περιηγήσεις σὲ ἀνάλογες τοποθεσίες παραποτάμιες καὶ ἄλλες εἰδωλειακοὺς περιβάλλοντες. Πηγὲς ποὺ ἀφθονοῦν σήμερα στὸ Ζαγόρι. Ἡ ἀρμοδιότητα τῶν Κοινοτικῶν ἀρχῶν ἐπεκτείνεται ἀκόμα καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα: Σχολεῖα, Ἀσφάλεια, συνενεργασία μὲ ἐκπολιτιστικούς Συλλόγους καὶ διάθεση πόρων γιὰ ἐξωραϊστικούς σκοποὺς ἀκόμα καὶ Νεκροταφεῖα.

Εἶναι λοιπὸν τραγελαφικὸ νὰ ἐπιβαρύνει μιά Κοινότητα τὸν προὔπολογισμὸ τῆς στιγμῆς ποὺ τόσοι πόροι καὶ δικαιώματα ἐκμετάλλευσης παραμένουν νεκρὰ ἐμποδίζοντας ὁλοφάνερη τὴν αὐτοδυναμία τους. Καὶ ἀκόμα τραγικώτερο ὅταν τὰ ἐσοδα μιάς Κοινότητας νὰ μὴν ἔπαρκουν γιὰ τοὺς παχυλοὺς μισθοὺς κοινωτικῶν ὑπαλλήλων μὲ τὴν τόσο

προσφιλή γενικά στὸ δημόσιο ἰδιότητα τοῦ ἀργόμισθο.

Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ καὶ ποὺ ἐξαγγέλλονται σήμερα ἔχουν θεσπισθεῖ ἀπὸ τὸν Κώδικα μὲ Προεδρικὸ Διάταγμα τῆς 21ης Ἰουλίου 1980. Ἀλλὰ τὸ μεγάλο ἐρώτημα καὶ ἀπορία εἶναι γιὰ τί δὲν ἐφαρμόζονται;

Καὶ ἡ ἀπάντησις εἶναι διπλῇ. Πρῶτα ὅτι οἱ φορεῖς δὲν κοσμοῦνται ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα προσόντα. Ἀμφιβάλω σήμερα ἀν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρρατίζοντας τὰ Κοινοτικά Συμβούλια ἔχουν διαβάσει τὸν Κώδικα, πολὺ περισσότερο ἀπὸ τοὺς μορφωμένους κατοικοὺς ποὺ πλειοψηφοῦν σήμερα στὶς ὀρεινὲς Κοινότητες λόγω συνταξιοδοτήσεως.

Δεύτερο: Ἡ ἐξάρτησις τῶν φορέων ἀπὸ κομματικὰ παράγοντες ποὺ σὲ ὅλο τὸ μηχανισμό κατὰ κάποιο τρόπο ἀντίζει ἀκόμα καὶ ἀπὸ ἄλλους δυναμικοὺς ὀργανισμοὺς, Παρακράτος κ.λ.π.

Εἶναι λοιπὸν μεγάλης σημασίας τὰ ἐξαγγελόμενα ἀπὸ τὴν Κυβέρνησις μέτρα ἀλλαγῆς στὸν τομεῖ τῆς Τοπικῆς Διοίκησης ποὺ ἀποκαθι-

στούν τὴ δημοκρατικὴ λειτουργία καὶ κατὰ κύριο λόγον τὸν ἐλεγχον.

Καὶ τώρα γιὰ τὸν ἀπλὸν κάτοικο πολίτη κάποιο δίλημμα ὀρθώνεται: Μήπως αὐτὸ σημαίνει Ἀλλάξῃ ὁ Κολιὸς καὶ ἐβαλε τὴν Κάπα ἄλλοις;

Ἡ ὀργανωτικὴ Δομὴ ἀσφαλῶς στέκεται φραγμὸς καὶ μάλιστα ἡ Διευκρίνισις συμμετοχῆς ἀσχετὸς ἰδεολογίας ἢ κομματικῆς τοποθέτησης συνηγοροῦν. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ἀρκετὸ κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ θωρακίσαι καὶ ἐξασφαλίσαι μιά ἀποδοτικὴ καὶ ἀπρόσκοπτη λειτουργία. Καὶ εἶναι αὐτὸ ἡ ἰδεολογικὴ πλευρὰ μὲ τὴν ὁποία ὁ Πολίτης κάτοικος πρέπει νὰ κοσμεῖται. Καὶ ἐξηγεῖται αὐτὴ σπὴν συνειδητοποίησιν τοῦ πῶς πρῶτο καὶ ἀπαραίτητο καθήκον εἶναι ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν συμφερόντων τοῦ χωριοῦ ἑνα εἶδος συνδικαλισμοῦ.

Θέμα ψυχολογικὸ ἀρκετὰ βαρὺ μέσα στὶς συνθήκες τῶν χωριῶν ποὺ οἱ ρίζες τους εἶναι βαθεῖς κληρονομικὲς (καὶ ποὺ ἄλλοτε ἐπώθηκαν σὲ περασμένα φύλλα στὸ «Ζαγόρι μας») καὶ ἐπιδρὸν στὴ συμπεριφορὰ καὶ

τὴν ἀνεπιρέαστη κρίσιν μὲ ἀποτομή τῶν ἐγκλισμῶν τοῦ κλειστοῦ τομικοῦ συμφέροντος τὸ ὁποῖο σήμερα μεσουρανεῖ ἀπρόσβλητο καὶ ἀπὸ θρησκευτικὲς ἢ ἰδεολογικὰς ἐκθέσεις.

Δύσκολο γιὰ μιά κοινωτικὴ βελτίωσιν τὸν ἡδονισμὸ καὶ τὴν κατανάλωσις, ποὺ δὲν ἐργάζεται μὲ τὸν ὀργανισμό, ποὺ διαλύεται μὲ τὴν ναρκωτικὰ, μὴ νεολαία ποὺ κινεῖται νὰ αἰχμαλωτισθεῖ ἀπὸ τὴν βρακίσαι καὶ ἐξασφαλίσαι μιά ἀποδοτικὴ καὶ ἀπρόσκοπτη λειτουργία. Μιά ὅσο τὸ δυνατόν σὲ αὐτοὺς ἐξέτασι γύρω ἀπὸ τὸ ἐπικαιρὸ θέμα τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοίκησης. Ἡ ἐκτέλεσις τῶν προβλημάτων αὐτῶν θὰ χρειαζόταν ἰσὺς ἀρκετὴ πασχόλησις. Ἐξ ἄλλου πολλὰ ἀπὸ αὐτὲς ἀπασχολοῦν μὲ τόσο ἀσυστά καὶ ἐπιστημονικὴ παρουσία πράγμα ἐνθαρρυντικὸ γιὰ μὴ ἀποτελεσματικὴ λύση τους ὅπως Γαργία, Κτηνοτροφία Δάση, Τουρισμός κ.τ.λ.

Πάπινγκο Ζαγόρι Γενάρης 1982
Μπάριμα Τηλέφωνο

Ο ΜΠΑΣΙΑΝΚΟΛΑΣ Ο ΜΥΛΩΝΑΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπ' τὴν 11η ΣΕΛ.

εἶχε χαρίσει, τόσο πλούσια ὁ Θεός. Ζούσε εὐτυχισμένος μὲ τὴ γλυκεῖα Μαργιόλα του.

Καὶ τὰ χρόνια περνοῦσαν καὶ ὁ Νικόλας, στὰ σαράντα του χρόνια ἔγινε Μπασιανκόλας καὶ ἡ Μαργιόλα, δὲν τὰχε πατήσῃ τὰ τριανταπέντε καὶ τὴ φωνάζαν κυρὰ Μαργιόλα καὶ χαμογελοῦσε καλὸβόλα, σὰν τότες τοῦτο τὸ κυρὰ Μαργιόλα, γιατί ἐνοιοθε, πῶς δὲν τὴν ταίριαζε, ἦταν τόσο πολὺ νέα ἀκόμα...

Κι' ὁ μύλος ρολοῖ ὅλο τὸ χρόνο. Καὶ τ' ὄνομα τοῦ Νικόλα ἐφτασε καὶ κουβεντιάζονταν σ' ἄλλους μύλους τοῦ Ζαγορίου καὶ λέγανε γιὰ τὴν τέχνην του καὶ γιὰ τὴ Ζωγραφικὴ του...

Κι' ὅσο περνοῦσαν τὰ χρόνια, κι' ἀρχισαν νὰ παχνίζονται τὰ μαλλιά του, τόσο λάτρεινε τὴ γλυκεῖα, τὴ ζαχαρένια Μαργιόλα του...

Παραξενιά ἦταν τοῦτῃ ἡ ἀγάπη του. Δὲ μπορούσε καὶ ὁ Νικόλας τὴς δώσει μορφή νὰ τὴ χαρακτηρίσει. Καὶ πολλὰς φορὲς σὰν ἀπὸ διαισθησης, φοβότανε πῶς καὶ θὰ τὸν βρεῖ, κατὰ τρομερὸν, φοβόταν τὸ κακὸ, σὰ νὰ τὸν εἶχε δεῖ κακὸ μάτι, σὰ νὰ ἦταν τῆς μοίρας του, νὰ μὴ ζήσει μὲ τὴ Μαργιόλα του ὡς τὰ γεράματα. Ἐρχονταν στιγμὲς, ποὺ ἀπὸ τοῦτον τὸν ἀχαρκτήριστο φόβου του, ἀπελπιζόταν καὶ δὲν ἤξερε πῶς νὰ τὸν ἀντιμετωπίσει, πῶς νὰ ἀντιδράσει...

Κι' ἀπὸ κείνο ποὺ φοβόταν, δὲ γλύτωσε ὁ κακομοῖρης...

Ἀρρώστως ἔξαφνικὰ ἡ Μαργιόλα του. Σὰν ἀστραπαρμενὴν ἔπεσε στὸ στρώμα. Καὶ δὲν ἀντέξε καὶ ὁ Θεός, σὲ μιά δυὸ μέρες, τὴν πῆρε κοντὰ του...

Ἡ γερὴ του κράσις βοήθησε, γιὰ

νὰ μὴ ζουρλαθεῖ ὁ κα'υμένος ὁ Μπασιανκόλας, ἀπ' τὸ μεγάλο, τὸ βαθὺ, τὸν ἀβάσταχτο πόνο του...

Νυχτοξημέρινονε δίπλα στὸν τάφο τῆς Μαργιόλας του, ποὺ τὸν γιόμζε ἀγγιολούλουδα, κάθε μέρα. Σὲ μιά νύχτα ἀσπρίσαν τὰ μαλλιά του, τόσοσ ἦταν ὁ κα'υμός του, ὁ πόνος του. Εἶχε γίνει ἀγνώριστος.

Τότε, καλὰ λένε πῶς δὲν ἀφῆνε κανέναν ἀπαρηγόρητο ὁ Θεός, σὰν ἀπὸ παράξενη ἐπέμβασις, ποῖός ξερεῖ ξεπλήθισε ἀκράτητο, ἀπὸ μέσα του, τὸ πληθωρικὸ ζωγραφικὸ του ταλέντο, καὶ πίστεψε, πῶς μόνο ἡ ζωγραφικὴ θὰ τοῦ παραστέκοταν, καὶ θὰ τὸν βοηθοῦσε, νὰ ξεπεράσει τοῦτῃ τὴ συμφορὰ, ποὺ τόσο ἀνεπάντητα τὸν χτύπησε...

Παράτησε καὶ μύλο καὶ ἄλσεματα καὶ δόθηκε μ' ὅλο του τὸ μεράκι στὴ ζωγραφικὴ, καὶ βρῆκε ἀμέσως ἐργασίαν...

Ἀνάλαβε νὰ ζωγραφίσει τὸ «νοντὰ» τὸν καλὸ, τῆς κυρὰ Χανοδλίνας Σκόντρη, στὸν ἀπάνω μαχαλὰ τοῦ χωριοῦ. Καὶ συμφώνησε, μὲ τὴν οἰκογένεια, τοῦτῃ τὴν ἀπίθανη συμφωνία. Δὲν συζήτησε γιὰ χρήματα, μόνον νὰ μὴ μὴ κανέναν μέσα στὸ νοντὰ, πρὶν σκολάσει αὐτὸς τὴν ἐργασίαν. Κι' ἡ οἰκογένεια τῆς κυρὰ Χανοδλίνας, δέχτηκε τὴν παράξενη ἀπαίτησιν του...

Κι' ὁ Μπασιανκόλας πῆρε τὰ σ'υνεργά του, τὴν ἄλλη μέρα, καὶ τίς μογιγές του, κλειστής, ἀπὸ μέσα, στὸ νοντὰ καὶ ἀρχισε τὸ ἔργο του. Περνοῦσαν ὥρες καὶ ἦταν βουβός, σὰν νὰ εἶχε πετρώσει, καὶ ὁ πόνος ἦταν ἀβάσταχτος καὶ ἔξαφνικὰ, ξεσποῦσε ἀκράτητος σὲ μοιρολόι, γιὰ τὴ χαμένη, τὴ γλυκεῖα Μαργιόλα του...

Κι' ὁ Μπασιανκόλας πῆρε τὰ σ'υνεργά του, τὴν ἄλλη μέρα, καὶ τίς μογιγές του, κλειστής, ἀπὸ μέσα, στὸ νοντὰ καὶ ἀρχισε τὸ ἔργο του. Περνοῦσαν ὥρες καὶ ἦταν βουβός, σὰν νὰ εἶχε πετρώσει, καὶ ὁ πόνος ἦταν ἀβάσταχτος καὶ ἔξαφνικὰ, ξεσποῦσε ἀκράτητος σὲ μοιρολόι, γιὰ τὴ χαμένη, τὴ γλυκεῖα Μαργιόλα του...

Κι' ὁ Μπασιανκόλας πῆρε τὰ σ'υνεργά του, τὴν ἄλλη μέρα, καὶ τίς μογιγές του, κλειστής, ἀπὸ μέσα, στὸ νοντὰ καὶ ἀρχισε τὸ ἔργο του. Περνοῦσαν ὥρες καὶ ἦταν βουβός, σὰν νὰ εἶχε πετρώσει, καὶ ὁ πόνος ἦταν ἀβάσταχτος καὶ ἔξαφνικὰ, ξεσποῦσε ἀκράτητος σὲ μοιρολόι, γιὰ τὴ χαμένη, τὴ γλυκεῖα Μαργιόλα του...

Κι' ὁ Μπασιανκόλας πῆρε τὰ σ'υνεργά του, τὴν ἄλλη μέρα, καὶ τίς μογιγές του, κλειστής, ἀπὸ μέσα, στὸ νοντὰ καὶ ἀρχισε τὸ ἔργο του. Περνοῦσαν ὥρες καὶ ἦταν βουβός, σὰν νὰ εἶχε πετρώσει, καὶ ὁ πόνος ἦταν ἀβάσταχτος καὶ ἔξαφνικὰ, ξεσποῦσε ἀκράτητος σὲ μοιρολόι, γιὰ τὴ χαμένη, τὴ γλυκεῖα Μαργιόλα του...

Κι' ὁ Μπασιανκόλας πῆρε τὰ σ'υνεργά του, τὴν ἄλλη μέρα, καὶ τίς μογιγές του, κλειστής, ἀπὸ μέσα, στὸ νοντὰ καὶ ἀρχισε τὸ ἔργο του. Περνοῦσαν ὥρες καὶ ἦταν βουβός, σὰν νὰ εἶχε πετρώσει, καὶ ὁ πόνος ἦταν ἀβάσταχτος καὶ ἔξαφνικὰ, ξεσποῦσε ἀκράτητος σὲ μοιρολόι, γιὰ τὴ χαμένη, τὴ γλυκεῖα Μαργιόλα του...

Κι' ἀπὸ τὸ μαῦρο χῶμα, πῶς μ' ἀφῆρες μονάχου μου σὰν καλαμιά στὸν κάμπο; Σιούκου Μαργιόλα μ' ἀπ' τὴ γῆ καὶ ἀπὸ τὸ μαῦρο χῶμα ν' ἀρθ' ἡ χαρὰ στὸ σπῆτι μας ἡ χαρὰ στὸ σπῆτι μας...

Σιούκου Μαργιόλα ἀπὸ τὴ γῆ σιούκου δὲ μὲ λυπείσαι... Καὶ κόμποι τὰ δάκρυα, ἀστέρια, βρῶσες δάκρυες. Κι' ἡ μαρτυρία καὶ περαστικοὶ ἀπὸ τὸ σπῆτι, ὁ κοῦσαν τὸν ὀδυρμὸ καὶ Μπασιανκόλα καὶ θλιβόνταν καὶ αὐτοὶ μοῖρα του, γιατί ἦταν τόσο ἀναστήσις τοῦ χωριοῦ. Χρόνια μόνιμος ἔδω, εἶχε νῆνε Τσεπελοβίτης...

Στὸ ἔργο του ἔβαλε ὅλο του τὸ κα'υμό, γιὰ τὸ χαμένο ταῖρι του, ὅλη του τὴν ψυχὴ, ὅλο του τὸν αὐτό...

Κι' ἀπ' τὸ νοῦ, τὸ χέρι του, τὸν πόνο του, τὸ μεγάλο, ἔρχοντο οἱ θαυμαστὲς ζωγραφίες στὸ νοντὰ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

Κανέναν δὲν εἶδε τὸ ἔργο του, προτοῦ τὸ σκολάσει, οὔτε οἱ νοικοκυραῖοι. Κι' ὅταν σκολάσει, πῆρε τὸν σῆμα τῆς ζωγραφίας, βρῆκεται σὲ αὐτὴ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

Κανέναν δὲν εἶδε τὸ ἔργο του, προτοῦ τὸ σκολάσει, οὔτε οἱ νοικοκυραῖοι. Κι' ὅταν σκολάσει, πῆρε τὸν σῆμα τῆς ζωγραφίας, βρῆκεται σὲ αὐτὴ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

Κανέναν δὲν εἶδε τὸ ἔργο του, προτοῦ τὸ σκολάσει, οὔτε οἱ νοικοκυραῖοι. Κι' ὅταν σκολάσει, πῆρε τὸν σῆμα τῆς ζωγραφίας, βρῆκεται σὲ αὐτὴ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

Κανέναν δὲν εἶδε τὸ ἔργο του, προτοῦ τὸ σκολάσει, οὔτε οἱ νοικοκυραῖοι. Κι' ὅταν σκολάσει, πῆρε τὸν σῆμα τῆς ζωγραφίας, βρῆκεται σὲ αὐτὴ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

Κανέναν δὲν εἶδε τὸ ἔργο του, προτοῦ τὸ σκολάσει, οὔτε οἱ νοικοκυραῖοι. Κι' ὅταν σκολάσει, πῆρε τὸν σῆμα τῆς ζωγραφίας, βρῆκεται σὲ αὐτὴ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

Κανέναν δὲν εἶδε τὸ ἔργο του, προτοῦ τὸ σκολάσει, οὔτε οἱ νοικοκυραῖοι. Κι' ὅταν σκολάσει, πῆρε τὸν σῆμα τῆς ζωγραφίας, βρῆκεται σὲ αὐτὴ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

Κανέναν δὲν εἶδε τὸ ἔργο του, προτοῦ τὸ σκολάσει, οὔτε οἱ νοικοκυραῖοι. Κι' ὅταν σκολάσει, πῆρε τὸν σῆμα τῆς ζωγραφίας, βρῆκεται σὲ αὐτὴ τῆς κυρὰ Χανοδλίνας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΑΝΑΤΟΛ. ΖΑΓΟΡΙΟΥ (Δόλιανη, Καστανώννας, Μακρύνο)

Μακρίνη λένε τὸ χωριὸ τοῦ οἱ κάτοικοι, (τὸ Μακρίνο) σ' ἀνάμνησιν τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀγίου Βασίλειου Μακρινῆς. Τὸ χωριὸ μὲ τὴν ἑξῆς ἀποδοτικὴν καὶ τὴν παροχὴν εἰδικῆς σιωπῆς.

Τὸ δῶσι ποὺ τὸν τριγυρίζουν δίνον καὶ τὸ μεγαλύτερο ἐσοδο στοὺς τοὺς σήμερα κατοικοὺς, ποὺ ζοῦν στὸ χωριὸ, μετὰ τὴν καταστροφὴν ποὺ ἀπὸ τὸν ἐμπρησμό τῶν Βάρβαρων Ναζι.

Πολλὰ εἶναι τὰ προβλήματα ποὺ ἀσπασχολοῦν τὴν κοινότητα ὅπως καὶ τὰ ἄλλα κομμένα χωριά μας.

Πράγματι εἶναι καὶ ἡ ἀδιαφορία τοῦ Κράτους ἰδίως τῆς Νομαρχίας τῶν ἑσπερίων. Τὰ περισσότερα τ' ἀναφέρονται στὰ προηγούμενα φύλλα (Δόλιανη, Καστανώννας).

Προέχει τὸ πρόβλημα τῆς ἀποχέτευσης, γιατί τὰ νερά τοῦ κάθε νοικοκυριοῦ τρέχουν στοὺς δρόμους ἢ στὰ κηπάρια καὶ δημιουργοῦν ἐπὶ τῆς μόλυνσης καὶ ἀνταποδοτικῆς καθαριότητος τῶν Ζαγοριῶν.

Πρέπει νὰ γίνει ἑνα μικρὸ δίκτυο ἀποχετευτικὸ καὶ τὰ γκαλεριόμα. Ἐγὼ οὖν θὰ βοηθήσουν καὶ οἱ ἰδιοὶ οἱ κάτοικοι.

Ἐνα κομμένο χωριὸ εἶναι δύσκολο, ἔνδον ἀδυνατίζον, ἡ διαμονὴ τῶν ἐπισκεπτῶν καὶ τῶν ξενιτεμένων ποὺ θέλουν νὰ περάσουν τίς διακοπὰς τοὺς στὴν πατρίδα κοντὰ στοὺς ἀγγέλους καὶ συγγενικοὺς τους.

Κοιτάξτε ἡ κατασκευὴ ἑνὸς ξενοῦ, ὁ Ε.Ο.Τ. ἢ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα πρέπει νὰ τὸν συμπεριλάβουν στὸ προγράμμα τους.

Τὸ δῶμάτιο ποὺ βρίσκεται στὸ Κοινοτικὸ Γραφεῖο (δωρεὰ συγχωροῦ) καὶ χρησιμοποιεῖται σὰ ξενοῦ, δὲν νομίζουμε ὅτι ἐξυπηρετῶν τὴς ἀνάγκης.

Τὸ βασικὸ ὅμως πρόβλημα τῆς κοινότητας εἶναι ὁ δρόμος, ποὺ, ὁποῦ ἐναναγράφηκε, βρῆκεται σὲ ἀποδοτικὴν κατὰστασιν ἀπὸ τὴν διασπορὰν μὲ τὸ δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ τὴν Δόλιανη. Ἐπιβάλεται νὰ ἀρχιστοῦν ἡ ἀνακατασκευὴ τῶν σημείων σὲ συνεργά του, κλειδωσὴ τὴν παρὰ ἀφῆσε τὸ κλειδὸ στὴν κλειδομένη.

Ἐξ ἰσού ἀπορριπτή εἶναι καὶ ἡ ἀνακατασκευὴ τοῦ τμήματος πρὸς Ἐλατοχώρι. Τὸ Μακρίνο ἀνῆκει στὴν κοινότητα τῆς Δόλιανης - Φλαστῆς σ' ἐμπνευσὴ καὶ ἐκτέλεσιν ἔργου, τὴν ραντισμένη μὲ τόσο δάκρυα καὶ τόσο πόνο...

Καθε μέρα ὁ πόνος, σὰ σαρὰν τὸν ροκανοῦσε τὸ Μπασιανκόλα καὶ κάθε μέρα μαρτύρων...

Κι' ἀφῆσε κληρονομία τὸ ζωγραφικὸ του ταλέντο, τὸ τόσο πληθῆ, σὲ πολλοὺς ἀπογόνους τοῦ ποὺ ζοῦν, ὡς τίς μέρες μας καὶ ἐδῶ καὶ ἄλλοι...

Ταπείλοβο 1982

Ε.Γ.

κάνουν πολλὰ χιλιόμετρα ἀντὶ γιὰ ἐνα!

Ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ τόσα προβλήματα θὰ εἶχαν λυθεῖ ἐάν οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες εἶχαν ἑνα νοικοκυρεμένο πρόγραμμα.

Κατὰθλιψη γινώθει σήμερα ὁ ἐπισκεπτής ποὺ γινώριζε προπολεμικὰ τὸ χωριὸ μὲ τὰ ἀρχοντικά του, τίς ἐκκλησιὰς του, τὸ σχολεῖο του, τὰ γραφικὰ του σοκάκια, τοὺς εὐεργέτες του, τοὺς παλαιοὺς χωρικοὺς μεταξὺ τῶν ὁποίων παλιότερα καὶ ὁ πρῶν Ἰωαννῖνων καὶ Βελλὰς Ἰωαννῖκος ποὺ κατόρθωσε μὲ μεγάλη προσπάθεια νὰ καταργήσῃ τὴ βλαχικὴ γλῶσσα.

Τὰ λίγα κτίρια ποὺ ἐκτίσαν συγχωριανοὶ ξενιτεμένοι, μετὰ τὴν καταστροφὴν, ὅπως γίνεσθαι εὐτυχῶς καὶ σ' ἄλλα χωρία εἶναι μιά παρηγορία γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ζαγοριοῦ μας.

Τὸ Μακρίνο ἀνῆκει στὸ δασομένο Ζαγόρι καὶ ἔχει 15.000 στρέμματα κοινωτικὰ δάση —ὅσο ἐπιτρέπεται ἀπ' τὸ νόμο, νὰ ἔχει μιά κοινότητα.

Θὰ ἀναφερθοῦμε ἐπὶ περισσοτέρῳ στὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ δάσους ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸν κυριώτερον πόρο ζωῆς τῶν κατοίκων. Εἶναι ἑνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα οικονομικὰ θέματα ποὺ ἀσπασχολεῖ καὶ τίς γενοικίες δασοκατῆμονες κοινότητες.

Τὰ δάση τοῦ Ζαγοριοῦ θὰ μπορούσαν νὰ δώσουν ἐργασίαν σὲ πολλὰ μεγαλύτερα ἀριθμὸ συμπατριωτῶν ὡς νὰ ἐπανακατοικηθοῦν καὶ νὰ ἀρχίσαι πάλι ἡ ζωὴ στὰ ἐρημωμένα χωριά μας ἐάν ἡ ἐκμετάλλευσιν τοῦ ξύλου γινόταν μὲ οἰκονομικὸς ὅρους σύγχρονους.

Μὲ τὰ σημερινὰ, τρόπο ἐκμετάλλευσιν καὶ ἡ Ἐθνικὴ οἰκονομία χάνει ἑνα μεγάλο ποσὸ ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ εἰσόδημα, ἀλλὰ καὶ οἱ δασογόνες σπάνια νὰ φθάσουν στὸ ἐτήσιο εἰσόδημα τῶν 100.000 δραχμῶν.

Πρέπει τὸ Κράτος καὶ εἰδικότερα, οἱ δασικὲς ὑπηρεσίες νὰ βρεθοῦν πρὸς τὸν κοινὸ καὶ νὰ συμπαράσταθαι σὲ μιά νέα προσπάθεια.

Χωρὶς δασικοὺς δρόμους, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅσους ὑπάρχουν εἶναι προτιμότερον καὶ συντηρητικὸν ἡ ἐκμετάλλευσιν τοῦ δάσους. Ἡ μεταφορὰ τοῦ ξυλῶδους ὀγκοῦ μὲ ὡς ἐπιβαρύνουν πάρα πολὺ τὸ κόστος παραγωγῆς.

Ε

Ἀπὸ τὴν κίνηση τοῦ διδλίου

ΚΙΤΣΟΥ ΜΑΚΡΗ: «Χιονιάδιτες Ἀγιογράφοι»

Τὸ μὲ τὸν τίτλο: «Χιονιάδιτες Ἀγιογράφοι» βιβλίο τοῦ κ. Κίτσου Μακρῆ, ποὺ κυκλοφόρησε ἐδῶ καὶ λίγον καιρὸ, εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα βιβλία αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ἀλλὰ καὶ τὰ καλύτερα σπάνια στὸν καιρὸ μας. Ἀντιπροσωπεύει αὐτὸ ἀνεπανάληπτο μεράκι γύρω ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς παραδοσιακῆς καλλιτεχνίας (ζωγραφικῆς) τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, ἀλλὰ καὶ ἀξέπαινη ἐπιστημονικὴ ἐργασία, ποὺ δὲν ἀπαντᾷ κανένας συχνὰ στὶς μέρες μας.

Ἄν καὶ τὸ ὅλο θέμα, καθὼς δείχνει καὶ ὁ τίτλος τοῦ, ἀσχολεῖται μὲ τοὺς ἀγιογράφους τῶν Χιονιάδων, μ' ὅλα ταῦτα, ὁ ἀναγνώστης διαπιστώνει πῶς αὐτὸ δὲν εἶναι ἀσχετο γιὰ τοὺς Ζαγορίσιους. Κατὰ ἓνα μεγάλο ποσοστὸ οἱ ἐγχρωμοὶ πίνακες ποὺ παραθέτονται στὶς σελίδες τοῦ ἀποτελοῦν καλλιτεχνικὲς

ἐργασίες ποὺ ἐκτελέστηκαν, βέβαια, ἀπὸ τοὺς φημισμένους Κονισιώτες τεχνίτες, ἀλλὰ ποὺ ἔγιναν μὲ τὴν βοήθεια τῶν Ζαγορίσιων γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὰ καλλιτεχνικὰ γούστα τῶν προγόνων μας. Τὰ ὅσα βλέπει κανένας στὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι δείγματα τοῦ σπάνιου λαϊκοῦ πολιτισμοῦ ποὺχε ἀναπτυχθεῖ στὸ Ζαγόρι κατὰ τοὺς περασμένους αἰῶνες καὶ ποὺ κατὰ συνέπεια συνιστοῦν μιὰ πλευρὰ τῆς καλλιτεχνικῆς παραδοσιακῆς μας κληρονομιάς, πρὸς τὴν ὁποία ἀξίζει κάθε σεβασμὸς μας. Ὑποχρέωση θεωρῶ νὰ σημειωθεῖ πῶς πρέπει νὰ στρέψουμε τὴν προσοχή μας ἡμεῖς οἱ Ζαγορίσιοι πρὸς τὸ ἐξαιρετο αὐτὸ βιβλίο τοῦ κ. Κίτσου Μακρῆ καὶ νὰ τὸ ὑποδύουμε μὲ πατριωτικὴ ἱκανοποίηση.

Κ.Π.Λ.

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Ἐδῶ καὶ λίγες μέρες εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας τὸ μὲ ἀριθ. 2 (Δεκέμβριος 1981) δελτίο τοῦ «Κέντρου Ἑρευνῶν Ζαγορίου». Τὸ τεύχος αὐτὸ μὲ ἀρκετὰ καλλιτεχνικὴ ἐμφάνιση μῆσα στὶς 64 σελίδες τοῦ ἀσχολεῖται μὲ ποικίλα θέματα, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα καὶ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ Ζαγορίου χώρου. Κατὰ κύριο λόγο περιέχονται σ' αὐτὸ πολὺ ἐνημερωτικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Β' ὀνόχτου σχολείου, ποὺ πραγματοποιήθηκε τὸν Αὐγούστου τοῦ 1981 στὸ Κοπέσσοβο. Δημοσιεύονται οἱ ἐπιστημονικὲς ὁμιλίες ποὺ ἔγιναν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀπὸ τοὺς κ.κ. 1) Σωτ. Δάκαρη μὲ θέμα: «Ἡ γένεση τῆς

πόλης στὴν Ἀρχαία Ἠπειρὸν, 2) Τάκη Γιωσιτῆ μὲ θέμα: «Ἱστορικὸ-ἠθολογικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ Σωπαστῆμι - Ζαγορίου, τωρινὸ Δίλοφο» καὶ 3) Χρήστου Τσουμάνη «Οἱ Σαρακατσάνοι».

Παράλληλα μ' αὐτὸ ὁ ἀναγνώστης βρίσκει ποικίλα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀξιοσημειωτὴ δραστηριότητα αὐτοῦ τοῦ Σωματείου.

Καὶ αὐτὸ τὸ Δελτίο, ὅπως καὶ τὸ προηγούμενο τοῦ 1980 ἀποτελεῖ πολὺτιμο ὁδηγὸ γιὰ θέματα γνωριμίας τοῦ Ζαγορίου καὶ μελέτης τῶν προβλημάτων ποὺ ἀπασχολοῦν σήμερα τὴν περιοχὴ μας.

Κ.Π.Λ.

ΟΙ ΠΛΑΚΙΔΑΙΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 7η ΣΕΛ.

Γ) Ποιὸς εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὸ ὅτι τὸ σπῆτι αὐτῶν εὐεργετῶν Πλακιδαίων κατάντησε νὰ γίνῃ ἐποϊμόροπο; Ποιὸς εἶναι αἰτία νὰ χαθοῦν τὰ κληροδοτήματα τοῦ Πλακιδά;

Δ) Εἶναι σωστὸ καὶ συμφέρε ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὴ ἀποψη νὰ σωριαστεῖ αὐτὸ τὸ σπῆτι ἀφοῦ ἀποτελεῖ δείγμα ἀρχιτεκτονικῆς περασμένων χρόνων;

Ε) Ἄν τὸ νομίζει τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ πῶς δὲν συμφέρε στὸ Κράτος ἡ διατήρηση αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ, ἄς προβεῖ στὸν ἀποχαρακτηρισμὸ του ἀπὸ «διατηρητέο».

ΣΤ) Δὲν πρέπει νὰ εἶναι κανένας ὑπεύθυνος καὶ δὲν πρέπει νὰ δώσει κανένας λόγο, ἂν τώρα ποὺ ἰσχύει ὁ χαρακτηρισμὸς του ὡς «διατηρητέο μνημεῖο» σωριαστεῖ;

Ζ) Πρέπει ἢ δὲν πρέπει νὰ ἀλλάξει ἡ νοοτροπία τῶν ἀρμόδιων Κρατικῶν φορέων γύρω ἀπὸ τὰ θέματα τῆς παραδοσιακῆς μας κληρονομιάς;

Συμπέρασμα: Ἀπὸ τὴν καινούργια Κυβέρνηση τῆς χώρας μας περιμένουμε τὴν ἀλλαγὴ καὶ ἐλπίζουμε πῶς γλήγορα θὰ τὴ δοῦμε.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΚΗΣ ΜΥΡΣΙΝΗΣ - ΜΑΝΘΟΣ

Οἱ σεμνοὶ ἄνθρωποι δὲν κάνουν θόρυβο οὔτε ἰστὴ θανή τους. Ἔτσι ἔφυγε χωρὶς νὰ ἐνοχλήσῃ κανένα ἕνας καλὸς Ζαγορίσιος, λογοτέχνης, δημοσιογράφος καὶ φίλος, ὁ Ἀλκῆς Μάνθος, γνωστὸς καὶ ὡς Μυρσίνης μὲ τὸ ψευδώνυμό του, ἀπὸ τὴν ἑλάνη τοῦ Ζαγορίου, ποὺ τόσο πολὺ ἀγαποῦσε, ὅπως δείχνουν τὰ κείμενα λογῆς κείμενά του.

Δὲν θορυβοῦσε, ὅπως εἴπαμε, ὁ μακαρίτης Ἀλκῆς, ἀπ' ὅπου περνοῦσε. Ὁρῶναι τὸ ἀνάστημά του ὅταν ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὶς καταστάσεις ποὺ ἐνοχλοῦσαν, ὅχι τὸν ἴδιο, ἀλλὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴν πραγματικότητα, μὲ τὶς διαστρεβλώσεις τους, ὅμως δίπλα στὴ σθεναρὴ ὑπεράσπιση τῶν ἀπόψεων του, λειτουργοῦσε καὶ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ διάκριση, κάτι ποὺ ἀφοπλίζει τὸ συζητητὴ καὶ τὸν υποχρεώνει νὰ σεβαστεῖ τὸ ἥθος του. Γι' αὐτὸ ὁ Ἀλκῆς, μπορεῖ νὰ εἶχε ἀντίπαλους, ποτὲ ὁμως ἐχθρούς.

Ἀλλὰ πῶς νάχε ἐχθροὺς ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ πέραν ἀπὸ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τοῦ ἐποῦσιου, ὅλο τὸν ἄλλο χρόνο τὸν διέθετε στὴ μελέτη, στὴ συγγραφὴ καὶ στὴν προσφορά ὑπηρεσιῶν στὸ κοινωνικὸ σύνολο; Γιατὶ μαζὶ μὲ τὴ δημοσιογραφία, μὲ τὴν ὁποία ἀσχολήθηκε ἀπὸ πολὺ νωρὶς ὁ Ἀλκῆς, οἱ Γιαννιώτικες ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς, ἡ «Ἀναγέννηση» τοῦ Γ. Βαβαρέτου, ἡ «Ἠπειρωτικὴ ἡχώ» τοῦ Θύμιου Τζάλλα, πρὶν ἐκδόσῃ τὸν Ἠπειρωτικὸ ἀγῶνα, ὁ «Κήρυξ» τοῦ Δῆμου Πανιδῆ, ἡ «Ἠπειρος» τοῦ Γ. Χατζῆ, φιλοξενοῦσαν λογοτεχνικὰ του κείμενα ποὺ προοιωνίζαν τὴν κατοπινὴ του ἐξέλιξη. Παράλληλα εἶνε περιχόμενο μὲ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ του καὶ σὲ κινήσεις πολιτιστικῆς, ὅπως μὲ τὴν συμμετοχὴ του στοὺς Προσκόπους, στὴν ὁργάνωση θεατρικῶν παραστάσεων παρουσιάσῃ τους ἀποτελούσε γεγονὸς γιὰ τὰ Γιαννίνα κ.ά.

Οἱ βιοτικὲς ἀνάγκες τὸν υποχρεῶσαν, ὅπως καὶ τόσοις ἄλλους Ζαγορίσιους νὰ ταξιδεύει. Στὴ Ρουμανία, ὅπου ἐγκαταστάθηκε, δὲν ἀπορφῆθηκε ἀπὸ τὴν βιοπάλη, ἀλλὰ συνέχιζε νὰ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του καὶ νὰ ἐξαντλεῖ τὶς ικανότητές του σὲ πολιτιστικὲς κινήσεις τῆς ὁμογένειας, ἐνῶ παράλληλα δοκίμαζε πολὺπλευρα τὸ τάλαντό του σὲ πολλὰ εἴδη λόγου: ποίηση, χρονογράφημα, πεζο, ἐπιφυλλίδα, κύριο ἀρθρο στὶς ἐφημερίδες μὲ λογοτεχνικὴ ἐπένδυση κριτικὴ κ.ά. Καρπὸς τῶν τέτοιων ἐνσυχολήσεων του στὴ Ρουμανία ἦταν καὶ οἱ ἀξιόλογες ἱστορικὲς του συνθέσεις 1) Ἠπειρώτες στὴ

Ρουμανία, τὸμ. Α' καὶ Β', 2) Ἠπειρώτες δημοσιογράφοι στὴ Ρουμανία, μελέτες σὲ ἄλλους δύο τόμους.

Ὁ β' παγκόσμιος πόλεμος καὶ κοινωνικὲς μεταβολές ποὺ ἔπαιραν τὸν υποχρεῶσαν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ρουμανία καὶ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν ἑλλάδα. Προσλήφθηκε ὡς ὑπάλληλος στὴ Ραδιοφωνία, ἀπὸ ποὺ καὶ ἐξυσταξιοδοτήθηκε, ἀφοῦ τρυπῆσε εὐδόκιμα μιὰ ἀξιόλογη δημοσιογραφικὴ καριέρα. Βέβαια ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸ, καὶ κυρίως ὕστερα ἀπὸ τὴ συνταξιοδότησή του, ἐπύρασε ὁ κούρμας καὶ δημοσίευσε σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ λογοτεχνικὰ κείμενα ποιήματα καὶ ἀρθρα ἄρα καὶ θὰ προσοχῇ. Αὐτοτελὴ ἔργα, ἀπὸ ὅλα ἀναφέραμε, ἔχει ἀποδοθεῖ 1) Κορφολογῆματα (ποιήματα), 2) Ὅσοι πιστοὶ (ποιήματα), 3) Θεοὶ στὴ Λευτεριά (διηγήματα), 4) Παρθένος (νουβέλλα), 5) Ἔνας πραγματικὸς ἄγγελος (διηγήματα), 6) Μικρὴ ἀναδρομὴ (ἀναδρομὲς, ὁδοπορικά, βιβλιοκρισίες, χρονογραφῆματα, ἀρθρα). Πρέπει ὅμως νὰ ἐπισημώσουμε τὸ περισσότερο ἔργο του ἀπὸ πᾶς κατὰσπαρτο σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ.

Ὁ μακαρίτης Ἀλκῆς μὲ τὴν φιλία του, ποὺ εἶχε γιὰ πρὸς στενὴ ὕστερα ἀπὸ ἓνα καιρὸ καὶ στήσαμε πρὶν πολλὰ χρόνια, κατὰ λογοτεχνικὸ βῆμα, ἀντρίσκο ἔκαμε καὶ τίμη. Μοῦ ἔγραψε πολὺ συχνὰ καὶ τὰ γράμματά του γιὰ προσοχὴ καὶ καταστάσεις ἦταν μικρὰ βιβλία. Κράτησα ἀρκετὰ ἀπ' αὐτὰ καὶ θὰ δημοσιεύσω μερικὰ γιὰ νὰ ἐπιμνηθεῖ ἡ ποιότητα τοῦ στοχασμοῦ του, ποὺ τόσο λείπει ἀπὸ τὴν εποχὴ μας.

Πάντοτε ἔγραφε στὴ γραφομητρή, τὸν τελευταῖο καιρὸ ὅμως ποὺ εἶχε ἀπαγορεύῃ ὁ γιατρός, γιὰ πῆραζε τὴν καρδιά του ἀπὸ τὴν ποία ὑπόφερε ἀπὸ χρόνια. Ἐξουλοῦσε ὅμως νὰ μὲ γράφῃ μὲ τὸ χέρι. Ὅπως πληροφορήθηκα στὴ τέλος δὲν πῆγε ἀπὸ τὴν καρδιά, ἀλλὰ στὰθηκε ἡ αἰτία τοῦ θανάτου του.

Ὅπως καὶ νῦναι μὲ τὸ θάνατό του τὸ Ζαγόρι ἔχασε ἓνα λαμπρὸ ἄνθρωπο, τὰ ἡπειρωτικὰ γράμματα ἔνα β' εἰς ὁλογο ἐργάτη τοῦ πνεύματος καὶ μὲς ἓνα καλὸ φίλο.

Ἄς κοιμηθεῖ ἡσυχά στὸ χωρὶ τῆς ἡπειρωτικῆς γῆς, ποὺ βῆλας νὰ πεφί, βεβαίως πῶς τὸ τάλαντο ποὺ τοῦ χάρισε ὁ Θεὸς τὸ ἀξιοποίησε κατὰ τὸν καλλίτερο τρόπο.

Αἰωνία του ἡ μνήμη!

ΙΩΑΝ. Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΕΚΛΗΣΗ ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΦΡΑΓΚΑΔΩΝ

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Ἐκπολιτιστικοῦ Συλλόγου Φραγκάδων, κάνει θερμὴ ἐκκλήση στὰ εὐγενικὰ αἰσθήματα καὶ στὸν πατριωτισμὸ τῶν ἀπανταχοῦ ἀποικισμένων Φραγκαδιωτῶν καὶ φίλων των, ὅπως συνεισφέρουν κάθε δυνατὴ οικονομικὴ ἐνίσχυση γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἐντεκτηρίου τοῦ Συλλόγου, ποὺ θὰ στολίζει μελῶν καὶ Φραγκάδες καὶ θὰ ἐξυσταξιοδοτηθῇ, ἀφοῦ τρυπῆσε τὰ μέγιστα τὶς ἀνάγκες τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν κατοίκων.

Ὁ Πρόεδρος

ΓΕΩΡ. ΒΑΛΕΚΑΣ

Ἁ. Γ. Γραμματέας

ΑΘΑΝ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

★

ΟΙ ΣΟΥΔΕΝΙΩΤΕΣ

Χρηματικὰ πᾶσα ποὺ προσφέρθη-ναι μέχρι 31/3/1982 ἀπὸ Φραγκαδιώ-ναι καὶ φίλους τους γιὰ τὴν ἀνέ-κηση τοῦ ἐντεκτηρίου τοῦ Συλ-λόγου.

15.000 Δρχ.

Βαρκούκη Ἀφοί, Ζωίδης Ἀλκιδία-ς.

10.000 Δρχ.

Βαλέκας Γεώργιος.

9.000 Δρχ.

Καλῶς Ἰωάννης.

8.000 Δρχ.

Λεωντῆς Βασίλειος, Ματσόπουλος

Κων/νος, Παντζιός Νικόλαος.

7.000 Δρχ.

Βασιλίδης Γεώργιος, Καλογιόρου

Βασιλῆς.

5.500 Δρχ.

Βασιλῆς Πέτρος.

5.000 Δρχ.

Σακελλαρίδης Ἀθανάσιος, Στεφά-νους Καλλιπρό.

4.000 Δρχ.

Κωστάκης Κίμων, Παπαθεοδώρου

Γεώργιος, Σιατούρης Νικόλαος

3.500 Δρχ.

Οικονόμου Μάνθος.

3.000 Δρχ.

Σούκας Κων/νος.

2.000 Δρχ.

Κόρμας Ἀσημάκης, Μπάρακλη Ἀ-

θῆς, Παπαθεοδώρου Γ. Ἰφιγένεια,

Παραρτ. Χριστόφορος, Παρλόπουλος,

Λαζαρίδης, Τζιρῆς Ἀναστάσιος, Τζιρ-

ῆς Νικόλαος.

1.700 Δρχ.

Ἀποστολίδης Ἀναστάσιος.

1.500 Δρχ.

Ἀποστολίδης Ἀρτεμῖς, Ἀποστολί-

δης Κων/νος, Δάφνη - Τζαφλίδου

Μαρία, Καλογιόρου Στέφανος, Καλύ-

δης Δημήτριος, Μπίμης Νικόλαος,

Παπαλιβέλα Ἀμαλία, Παπαλιβέλα Ἐλ-

λη Σαμπροπούλου Ἀθηνά, Τζιμόπου-

δης Δημήτριος.

1.200 Δρχ.

Γραβάνης Ἀριστέιδης.

1.000 Δρχ.

Ἀλεξανδρῆς Κων/νος, Καλογιόρου

Γεώργιος, Κωτσά-

δης Ἠλίας, Λιάρου Πελαγία, Τζαφλί-

ΕΝΩΣΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Στὶς 14 Μαρτίου δόθηκε στὴν αἴ-θουσα τοῦ Κέντρου Νεότητος τοῦ Ἰδρύματος Βασιλεῦς Παύλος, ὁ ἐπι-σὸς χορὸς τῶν Ζαγορίσιων μὲ συμ-μετοχὴ πάνω ἀπὸ 350 συμπατριω-τῶν καὶ φίλων μὲ τοὺς ὀνομαστοὺς ὀργανοπαίκες «τὰ Τακούτσια».

Τοὺς παρευρισκομένους χαίρετσε ὁ πρόεδρος τῆς ἐνώσεως κ. ΚΑ. Βλα-δίκας καὶ τὸν χορὸ ἄρχισε ὁμιλος κοριτσιῶν ἀπὸ τὸ Τσερβάρη καὶ τὰ Κάτω Σουδενα μὲ Ζαγορίσιες ἐνδυ-μασίες. Πρῶτὴ χόρεψε ἡ μάνα κ. Φρόσω Ἰωαννίδου καὶ ἀκολούθησαν χοροὶ μὲ παρέες ἀπὸ ὅλα τὰ χωριά μας. Ὄκτις ὥρες κράτησε τὸ γλέντι ἡ χαρὰ καὶ τὸ κέφι.

★

ΟΙ ΣΟΥΔΕΝΙΩΤΕΣ

Στὶς 20 τοῦ Μάρτη ἔγινε στὶς πο-λυτελεῖς αἰθουσες τοῦ Ξενοδοχείου ΜΙΝΩΣ ὁ χορὸς τῶν Πάνων καὶ Κά-τω Σουδενιωτῶν τοῦ Ζαγορίου μα-ζί μὲ τοὺς Σουδενιῶτες τοῦ Μωρηά, μὲ μεγάλη συμμετοχὴ καὶ ἐπιτυχία.

δης Νικόλαος, Τσεκούρας Δ. Γεώργι-ος, Τσιγιάννης Ἀθανάσιος.

800 Δρχ.

Καραπιπέρης Νικόλαος, Μπούρης

Ἀντάνιος, Οἰκονομίδης Ἰωάννης.

600 Δρχ.

Μπαμπάνη Ἀφοί, Νησιώτης Γεώργι-ος, Τσιμόπουλος Κων/νος.

500 Δρχ.

Ἀποστολίδης Βασίλειος, Βαϊράνης

Κίμων, Γιώτης Κων/νος, Γοργόλη

Γκράϊτα, Γραβάνης Γεώργιος, Δημη-τρίδης Βασίλειος, Καραπιπέρης

Κων/νος, Κουτσάμης Νικόλαος,

Μάντζιος Θεόφιλος, Μιχόπουλος Μι-χαήλ, Ροηλίδης Μιχαήλ, Σαρηγιάννης

Ἀνδρέας, Σταμούλης Σπυρίδων, Στε-ργίου Χαρ. Κων/νος, Τάσιος Ἀναστά-σιος, Τάσιος Σωκράτης, Τούσης Γεώρ-γιος, Τούσης Κων/νος, Τσεκούρας

Ἀδωνῆς, Τσεκούρας Ἀρ. Γεώργιος.

Κάτω τῶν 500 Δρχ.

Βούρβος Χαράλαμπος, Γκαρτζονίκας

Δημήτριος, Γκόγκος Σπυρίδων, Γρα-βάνης Ἰωάννης, Δέρβα Ἐλένη, Ζέ-

νιος Ἰωάννης, Ζηκομαρίδης Λάζαρος,

Ζηση Μάρθα, Καλέας Γεώργιος, Κα-

τσιγιάννης Νικόλαος, Κατσούρας

Κων/νος, Κόντος Ἠλίας, Μάνθος Ἀ-

λέξανδρος, Νάτσας Δημήτριος, Παν-ταζῆς Μιχαήλ, Πασχάλης Δημήτρα,

Σουσιόπουλος Ἰωάννης, Σταμούλης

Παναγιώτης, Στεργίου Γεώργιος,

Στεργίου Θεόκριτος, Στεργίου Μηλι-

δης, Στεργίου Μιχ. Κων/νος Στερ-γίου Χρυσόστομος, Τζαφλίδης Ἀθα-

νάσιος, Τζαφλίδης Χρ. Γεώργιος

Τζαφλίδης Ναπολέων, Τζαφλίδης Πα-

σχάλης, Τζαφλίδης Φ. Στέφανος Τζι-

μῆς Δημήτριος, Τσεκούρας Ἀριστο-φάνης, Τσεκούρας Παναγιώτης, Τσεκού-

ρας, Ἰωάννης, Φανίκας Ἀνδρέας.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ

« Η ΛΑΪΣΤΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ »

ΕΝΕΓΡΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ

ΔΡΟΜΟ ΣΚΑΜΝΕΛΙΟΥ —

ΛΑΪΣΤΑΣ — ΒΩΒΟΥΣΑΣ

Ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ τοῦ ὁ Σύλλογος εἶχε μεταξὺ τῶν ἄλλων ὡς στόχο τὴν καταβολὴ κάθε προσπάθειας γιὰ τὴν τελειοποίηση τοῦ ὁδικοῦ δικτύου Σκαμνελίου - Λαΐστας - Βωβούσας, ποὺ θὰ δημιουργήσῃ νέες προοπτικὲς ἀνάπτυξης τόσο τῆς ἰδιαίτερης πατρί-δος τῶν μελῶν ὅσο καὶ τῶν ἄλλων χωριῶν τῆς περιοχῆς καὶ θ' ἀποτελέ-σει μιὰ νέα σύνδεση μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας μέσω Γρεβενῶν ση-μαντικώτατη ἀπὸ ἀποψη ἐμπορικὴ καὶ τουριστικὴ, ὅπως προσωπικὰ τονίσαμε ἀρκετὰ φορὲς ἀπὸ τὶς στήλες τῆς ἐφημερίδας «Τὸ Ζαγόρι μας».

Ἦδη μὲ τὰ ἔγγραφα ἀρ. 4)26.3.80 καὶ 5)26.3.80 ὁ Σύλλογος συνετέλε-σε μέσω τοῦ ΥΕΘΑ καὶ τῆς ΣΥΚΕΑ στὴ μελέτῃ καὶ κοστολόγησιν ἀπὸ τὴ ΜΟΜΑ τοῦ τμήματος τοῦ δρόμου Σκαμνελίου - Λαΐστας (ἦταν ἀδύνατη ἡ μετάβαση στὴ Βωβούσα τῶν εἰδικῶν τῆς ΜΟΜΑ) ἀνερχόμενη σὲ 100.000. 090 Δρχ. (ἔγγραφο ΣΥΚΕΑ Φ. 1042. 291)2)8190)31.5.80 καὶ Φ. 970. 1

Κοινωνικά**ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ**

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Ὁ Ἰωάννης καὶ ἡ Πηνελόπη Ζέμιου ἔγιναν γονεῖς χαριτωμένου ἀγοριού.
— Νὰ τοὺς ζήσει.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ἡ Ἀλεξάνδρα Κων. Γκούρη καὶ ὁ Τηλέμαχος Τσουμάνης ἀπὸ τὸ Σκιαμνέλι ἀρραβωνιάστηκαν.
Τοὺς εὐχομαί καλὰ τοὺς στέφανα καὶ στοὺς γονεῖς του ὑγεία γιὰ νὰ τοὺς καμαρώνουν.

Δυὸ κορίτσια τῶν Ἀσπραγγέλων: ἡ Χρυσούλα Παπαγεωργίου καὶ ἡ Ἑλλη Κσιφάλη ἀρραβωνιάστηκαν. Ἡ πρώτη μὲ τὸν κ. Δημήτριο Σκούρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάτη Ἀρτας καὶ ἡ δεύτερη μὲ τὸν κ. Φῶτη Ἀνδρέου ἀπὸ τὴν Ἀγία Ἀναστασία Δωδώνης.
Στὰ ταπεινὰ ζευγάρια εὐχόμαστε καλὰ στέφανα.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ἄλλος ἓνας Τσεπελοβίτης μᾶς ἀφῆσε χρόνους, ὁ Θόδωρος Πάσχος. Καλονοικοκύρης, ὁ Θόδωρος, ἀγνός, τίμιος, ἐργατικός, καλὸς οἰκογενειάρχης. Δὲ δέλιασε μπροστὰ στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπιβίωση καὶ ἀπόχτησε ἀγῶρια καὶ κόρες, τὰ μεγάλωσε καὶ τ' ἀποκατάστησε. Καὶ χάριξε καὶ ἀγγόνια.

Μὰ ἡ μοῖρα ἀλλιῶς λογάριζε καὶ δὲν τὸν ἀφῆσε νὰ χαρεῖ τώρα πού θὰ ξεκουράζονταν καὶ τὸν πῆρε ἀπ' τὴν οἰκογένειά του, ἀφήνοντάς τους βαθύτατο πόνο.

Ὁ ἐν Ὑψίστοις Κύριος νὰ τὸν ἀναπαύσῃ ἀνάμεσα στοὺς δικαίους καὶ νὰ παρηγορήσῃ τοὺς δικούς του.

ΒΙΤΣΑ: Πέθανε στὴν Ἀθήνα καὶ κηδεύτηκε στὸ χωριὸ μας ὁ Στρατῆς Ι. Βαταβάλης.

ΛΑΓΊΣΤΑ: Πέθανε στὶς 25 Μαρτίου ἡ Εἰρήνη Κάσσου 55 χρόνων καὶ κηδεύτηκε στὸ νεκροταφεῖο Περιβλεπτός στὰ Γιάννινα.

Πέθανε καὶ κηδεύτηκε στὴν Ἀθήνα ὁ Ἰωάννης Πρόζης. Ἡ διακοπὴ τῆς συγκοινωνίας στὸ Γυφτόκομπο ἐμπόδισε νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐπιθυμία του νὰ θαφτεῖ στὸ χωριὸ μας.

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ: Πέθανε στὴν Ἀθήνα καὶ θάφτηκε στὸ Ἀ' Νεκροταφεῖο ἡ Ἀνθίπη Νούλη νύφη μας ἀπὸ τὸ Κουκούλι μάνα τοῦ καθηγητῆ Πανταζή Νούλη.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ: Ἐγινε στὴν Ἀθήνα στὶς 28 Μαρτίου τὸ ἐτήσιο μνημόσυνο τοῦ Ἀγγελίου Ν. Κατσέλη στὸ Β' Νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν πού παρευρέθηκαν πολλοὶ συμπατριῶτες καὶ φίλοι.

**ΔΩΡΕΑΙ
ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ**

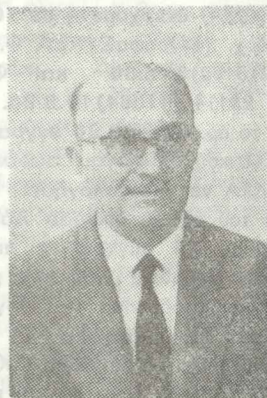
Γιὰ τὴν ἐνίσχυση
τῶν σκοπῶν
τῆς ἐφημερίδας

★ Τὸ ζεῦγος ΚΩΝ-
ΣΤΑΝΤΙΝΟΣ καὶ ΒΑ-
ΣΙΛΙΚΗ ΓΚΟΥΣΓΚΟΥ-
ΛΑ προσέφερε ΔΥΟ ΧΙ-
ΛΙΑΔΕΣ ΔΡΑΧ. στὴ
μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ τῶν
ΙΩΑΝΝΗ ΓΚΟΥΣΓΚΟΥ-
ΛΑ ἀπὸ τοὺς Κήπους.

● Ἡ Σ.Ε. τοὺς εὐχαριστεῖ.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΡ. ΓΚΟΥΣΓΚΟΥΛΑΣ

Πέθανε καὶ θάφτηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 21 Φεβρῆ 1982 ὁ γνωστὸς λόγιος καὶ δημοσιογράφος Γιαγκὸς Γκούσγκουλος. Καθὼς εἶναι γνωστὸ ὁ ἀλησμόνητος αὐτὸς Μπαγιώτης μὲ τὴν ἐφημερίδα του «Ζαγορισιὰκὰ Νέα» ἀγωνίστηκε περισσότερο ἀπὸ τρεῖς δεκαετίες γιὰ τὴ λύση τῶν προβλημάτων τοῦ Ζαγορίου μας καὶ

τὴν προκοπὴ του. Ἡ ἐφημερίδα του «Ζαγ. Ν.» εἶχε ἀποβεῖ τὸ μόνο μαχητικὸ ὄργανο πού πρόβαλε σὲ καιροὺς δύσκολους τὰ δίκαια αἰτήματα τῆς περιοχῆς μας. Τὰ «Ζ.Ν.» κυκλοφόρησαν σὲ δύο περιόδους. Τὴν πρώτη ἀπὸ τὸ 1931 ὡς τὸν πόλεμο τοῦ 1940 στὰ Γιάννινα καὶ τὴ Β' περίοδο ὑστερὰ ἀπὸ τὸ Β' παγκόσμιο πόλεμο (1952) ὡς τὰ 1966 στὴν Ἀθήνα. Κοινὴ εἶναι ἡ ἀναγνώριση τῆς πολυτίμης πατριωτικῆς του προσφοράς. Συλλυπούμαστε τὸν ἀδερφίκα τοῦ Κώστα καὶ Μηνωδώρα. Εὐχόμαστε νάναι ἐλαφρὸ τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς γῆς πού τὸν δέχτηκε.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

**ΕΥΧΕΣ
ΚΑΙ ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ
ΕΞΩΡ. ΣΥΛ. ΦΡΑΓΚΑΔΩΝ**

Εὐχαριστοῦμε θερμὰ τὴν οἰκογένεια Νικολάου Καλογήρου, γιὰ τὴν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου μας ἀποσταλθεῖσα εἰσφορά ἐκ δραχμῶν 4.000 σὲ μνήμη λατρευτοῦ παιδιοῦ τῆς Στεργίουλης.

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου μας ἐκφράζει καὶ διὰ τοῦ τύπου στὴν παραπάνω οἰκογένεια θερμὰ καὶ ἐγκάρδια συλλυπητήρια.

ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΑΠΑΝΤΟΥΝ

Ἀπὸ τὴ Διεύθυνση Συγκοινωνιῶν Νομαρχίας Ἰωαννίνων πῆραμε ἀπάντηση στὸ σχόλιό μας (φύλλο 47) καὶ τὴ δημοσιεύουμε.

ΘΕΜΑ: Συγκοινωνιακὴ ἐξυπηρέτηση περιοχῆς Ζαγορίου
Κατόπιν τοῦ ἀνωτέρω σχετικοῦ, μὲ τὸ ὁποῖο μᾶς ἀπεστάλη φωτοτυπικὸ ἀντίγραφο δημοσιεύματος στὸ φύλλο ἀριθ. 47 τῆς Ἐφημερίδας σας, μὲ τίτλο «Ἀπόψεις» καὶ γιὰ ἐνημέρωση τοῦ ἀναγνώστη τοῦ κοινοῦ σὰς γνωρίζουμε τὰ ἑξῆς:

Ἡ πρότασή σας γιὰ τροποποίησιν τῶν δρομολογίων ἐστὶ ὥστε ἡ ἀναχώρηση τῶν λεωφορείων νὰ ἐκτελεῖται ἀπὸ τὰ χωριὰ στὰ Ἰωάννινα πρὶν πρῶινές ὥρες μὲ αὐθημερόν ἐπιστροφή καὶ ἡ διανυκτέρευση τῶν λεωφορείων στὰ χωριὰ, κατόπιν μελέτης πού ἔκανε ἡ Ὑπηρεσία μας, σὰς πληροφοροῦμε ὅτι συναντᾶ πολλὰ δυσχέρειες γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς.

Τὰ λεωφορεία τοῦ Ὑπεραστικού ΚΤΕΛ ὅπως δρομολογοῦνται σήμερὰ ἐκτελοῦν πρὶν ὥρες πού παραμένουν στὰ Ἰωάννινα καὶ τοπικὰ δρομολόγια, ὥστε ἐστὶν αὐξάνονται τὰ χιλιόμετρα πού πραγματοποιοῦν καὶ ἐξυπηρετοῦν καὶ ἄλλες περιοχὲς πού ἡ βατότητα τοῦ δρόμου δὲν ἐπιτρέπει τὴν δρομολόγησιν ἄλλων λεωφορείων.

Οἱ δαπάνες γιὰ ἀποζημίωση τῶν λεωφορείων καὶ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν λόγω τῆς διανυκτερεύσεως θὰ εἶναι τόσο μεγάλες ὥστε θὰ δημιουργηθεῖ θέμα ἐπιβιώσεως τοῦ ὁργανισμοῦ ἐστὼ καὶ ἂν τὸ εἰσιτήριο αὐξήθῃ λίγο.

Κατόπιν τοῦτου ἡ Ὑπηρεσία μας μελετᾷ τὴν καθιέρωση τέτοιων δρομολογίων σὲ περιοχὴ πού εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν κατοίκων.

Ὁ Προϊστάμενος

Ι. ΘΕΟΠΙΣΤΟΣ

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ζηκοπούλου πού πῆρε τὴν ἀδεία ἐξασκήσεως τοῦ ἀρχιτέκτονα.

Τὰ ἀδελφία τῆς

Γιῶργος — Ρίτα

Καλὰ δουλειὰ καὶ καλὴ σταδιοδρομία εὐχόμεστε στὴν ἀγαπημένη μας ἀδελφούλα Ἀφροδίτη Ἀλεξ.

★ Ὁ Ντοβριανίτης Χαράλαμπος Χρ. Βαρέλης ὑστερὰ ἀπὸ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς, τελείωσε τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σορβόνης (Γαλλία), λαβὼν ἐπὶ τὰ πτυχία γαλλικῆς φιλολογίας, ἀποκτῆσας συνάμα καὶ διδακτορικὴ μὲ εἰδικὲς μελέτας καὶ ἐρευνᾶς ἐπὶ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας.

Οἱ χωριανοὶ του μὲ ἀγάπη, καὶ τὸ Ζαγόρι μας εὐχόνται ὑγεία καὶ προκοπὴν στὴν πᾶρα πέρα ἐξέλιξή του.

Φ.Κ.

★ Στὴν ἀνεψία μου Νικολέτα Ἰωάν. Χαράλαμπάκη πού πῆρε τὸ πτυχίον φαρμακευτικῆς εὐχόμεθα καλὴ σταδιοδρομία.

Ἡ θεία τῆς

Ἄννα Δεβελέγκα

**ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ**

2.000 Δρχ.

Τσιπαράς Ἰωάννης

1.500 Δρχ.

Καριπίδη Κων. Ἐλένη

Λαμπριδῆς Ἡρακλῆς

Σουσόπουλος Γ. Ἀθανάσιος

1.000 Δρχ.

Βαρδάκης Διονύσιος

Βλαδῖκας Ματθ. Μιχαῆλ

Γεννάδιος Δ. Μιχαῆλ

Γκαράνης Γ. Νίκος

Λαλκαβούκη Γ. Πόπη

Δρούγιας Ἰ. Χρόνης

Ζησιάνης Κ. Τάκης

Κασκάνης Πολύχρονος

Κοντοδήμος Κ. Δημήτριος

Κοντοκάλης Μιχαῆλ

Κουκουράβας Νίκος

Μητσίδης Ἀν. Ἰωάννης

Παπαζῶης Ι. Γεώργιος

Παπακώστα Ἀγγ. Σλάβο

Παπὰ Θέα

Ραῖση Π. Ἀθηνά

Σκλαβενίτου Δ. Εὐθαλία

800 Δρχ.

Οἰκονομίδης Σπυρίδων

700 Δρχ.

Τότσκας Δημήτριος

500 Δρχ.

Ἀγγελάκη Φαῖδρα

Ἀναστασίου - Βλαχοπούλου

Ἀλίκη

Ἀράπογλου Μιχαῆλ

Βαγγελὴ Κ. Ρένα

Βακάλης Πέτρος

Βασδέκης Ἀν. Ἐμμανουήλ

Βλάχου - Λαδὰ Δανάη

Βλαχοπούλου Χρήστος

Βλαχοπούλου Βασίλης

Βογὰς Ἀπόστολος

Γενναδίου Θάλεια

Γενναδίου Γ. Οὐρανία

Γκοδιάρης Ἀπόστολος

Ζαμπαλὰς Κων/νος

Ζερβοπούλου Σπ. Ἀριστία

Θάνου Νικ. Πηνελόπη

Ἰωαννίδου Γ. Ἑρρικα

Καραγιάννης Ἀλ. Ἥλιος

Κέντρος Νικόλαος

Κοντογιάννη Γ. Εὐγενεῖα

Κουμπῆς Δημήτριος

Λένης Σ. Κων/νος

Μάνθου Κ. Ἀριάδνη

Ματσούλης Α. Χριστόδουλος

Μπαζάρας Νίκος

Μπατῖρακτάρης Ἀλέξανδρος

Ντεμῆρης Χρ.

Πανάγου Κ. Μερὸπη

Παπαδοπούλου Δημοσθ. Ἀντ.

Παπαρούσης Χ. Διονύσιος

Παπασπύρου Ν. Ἡρακλῆς

Πεζοδόμος Ἀναστάσιος

Σακελλαρίου Μιλτ. Δημήτριος

Σκέντος Γ. Ἀθανάσιος

Σουσόπουλος Ν. Διομήδης

Ταπεινόπουλος Γεώργιος

Τζιάφης Ν. Δημήτριος

Τόλογλου Ἀνδρ. Φιλομήλα

Τσεκούρας Φ. Γεώργιος

Τσολάκη Ἀθηνά

ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σπύρου Μάνθος